

De vita spirituali anime

eos in sapiētiā ⁊ intellectū / et in scientiam ⁊ prudentiā ⁊ in artē. Quorū cōceptū rō ⁊ distinctio alibi satis apte tradita est. Sicut de subiectis ⁊ obiectis oīm sciētiarū singillarim ⁊ quēadmodū imp̄sum gerūt vestigiū beatissime trinitatis q̄ cunctis est causa essendi. ratio intelligendi ⁊ ordo viuendi. **C**oncept⁹ habitū de sciētis vel artib⁹ sub alternis faciliter inueniuntur erronei si contenti nō fuerint terminis sue inq̄stiois. aut nisi trāseant aut se resoluant ad cōcept⁹ sciētie subalternātis. p̄cipue ad metaphisicam spectat scire an abstractōes quas facit a materia sint ita ī re ad extra v̄l in solo cōceptu. Nec ad medicū spectat si aīa sensitīua distīguatur ab intellectuā. Nec ad astrologū v̄l tal⁹ est / si mor⁹ est res distincta a mobili. Et si sint v̄eraciter epicicli v̄l intelligētie a celo distincte. ⁊ ita de silib⁹ sciētis suo mō. **U**trū v̄o metaphisica p̄tentē in suis expli catōibus grāmatica ⁊ logica. v̄l si lat⁹ accipit ens sub diuersis analogijs nō est nōstrū in formalistas ⁊ terministas tantā cōponere litē. que p̄fecto sepe p̄cedit ex equo catōe quid nomis q̄ nō patitur in quavis disputatōne fieri posse cōcordiā. Est igit v̄traq; via a scholasticis cognoscēda. **C**ōceptus speculatiui faciliter trāseūt in affinitate practicoz ⁊ ecōtra. sicut v̄z ⁊ bonū in ente p̄nectunt. imo nulla ē scia vel sapiētiā quin ad dilectōem dei debeat ordinari. vbi sua stat p̄fectio libertas ⁊ nobilitas. **S**ec⁹ in amore sensibiliū v̄l iporū factōne. **C**ōcipiens quicq; est scibile naturaliter p̄ intellectū v̄l adēptū v̄l assimilātū seu diuinū iuxta modū traditōis platonicoz peripateticorū nō ob h̄ dicend⁹ esset vere felix. imo se fundat in principijs erroneis. de intellectu humano et intelligētis. v̄n p̄sixerunt idolatre ⁊ demonicole theletas et theozgiā p̄ purificatōib⁹ animaz ad p̄formitatē intelligentiarū ⁊ tandē dei. **S**ed defecerūt scrutantes scrutiniū ⁊ mentita est iniquitas sibi. **C**oncipiēs aīa diuinū verbū hic p̄ fidez spem ⁊ charitatē dicenda est felix initiatiue ⁊ v̄tualit. Ad ipiscif beatitudinē cōsumma tē p̄ partū verbi in gloria si p̄seuerauerit v̄l q̄ in finē. De quo partu theologizātes magna dicūt / que nec ocul⁹ vidit. nec aur⁹ au diuit / nec in cor hoīs ascendit que p̄pauit deus diligētib⁹ se. **I**pi soli gloria in eternū ⁊ v̄tra Amen.

Finit

Præfatio magistri

Johānis Berfonis in librū de vita spiri tuali anime.

S

Euerēdo ī chri

sto patri ⁊ sacre theologie p̄fessori eximio dño Petro Cameracensi ep̄o / eius discipul⁹ Jo

hānes cācellari⁹ indignus ecclie parisiē. p̄ se humilē obedientiā ⁊ p̄ cōmuni salute sapere ea q̄ recta sunt. **P**ostulare dignata est beniuolētia tua p̄ceptor inclite / q̄tinus scripto tibi tradere v̄nā ex lectōnib⁹ meis / cui p̄sentia tuā p̄stare nō erubui. nec insolitā hāc rē effugisti / tu schole theologie iubar radiosissimū. tu iā doctor emerit⁹. **E**rbui fateor / imo ⁊ tota schola obstupuit ad hanc humiliatōem dignitatis ⁊ sapiētie tue / quasi lunē sol a stella. mare aquā a flumio. lanā ouis a capra medicare videret. **S**ed ita verū est / vbi sapiētia ibi hūilitas. sicut ecōuerso testis est sapiēs / ibi sapiētiā esse vbi reperit hūilitas. **T**u deniq; quanto maior es (iuxta eiusdē cōsiliū) hūilius te in omnib⁹. **V**inus quoq; nūc mirādū est si illā (quātulacūq; est) meā eruditōnem diligis ⁊ amplecteris cui⁹ tu nutritor foror et auctor hacten⁹ extitisti. **Q**uod fecit q̄sq; tu etur opus / vt ait Hāso. **I**ta hoc ī loco chri sti verbū non inepte iungit. **D**octrina meā nō est mea / sed eius qui misit me p̄ris. **E**certe tu pater me misisti / quia me p̄ telicenti atū in sacre theologie facultate fecisti. **T**u per te ⁊ sub te magistratib⁹ me insignijs decorasti. **T**u insup motore in cācellariat⁹ officium tibi successi / q̄sq; nō meritis equis. **F**eci autē cumulat⁹ q̄ quesisti. **S**eq̄ntes itaq; lectōes eiusdē materie mittēdas dēre uī. nō q̄dem ad tedocendū seorsū hec p̄suprio. **S**ed vel ad obediētē cōplacendū v̄l ad p̄stādū gustū aliquē veteris ocij ōnerosis curis tuis. v̄l q̄ molest⁹ ē ad corrigendū p̄ficiendūq; imp̄fectū meū q̄ viderūt oculi tui. **A**ttamē q̄ facili⁹ ignoscat nōstro huic opusculo si q̄s forte lector ali⁹ in ipm cōiecerit oclōs. **E**t si offenderit eū sermo incultus / nec satis p̄fecto et pulcro vt tractatū decuerat ordine cōtextus / recogitet pius interpres aliū p̄ lectōnibus alium p̄ tractatib⁹ stilū esse. **S**ciat nō ita coherere que varijs t̄pib⁹ plata sunt quēadmodū

illa que elaborata sub vno tenore dictantur oratio. **¶** Nihilominus his lectioibus mores tractat nunc imposui quod quantum fas erit dividens eas in tres partes secundum materiam principalem triplicem. Et conformiter ad hec tria applicanda infra commemorata et quasi ad quoddam thema. In ipso vivimus movemur et sumus. vivimus enim in deo vivificatione gratie. Movemur in eo et ad eum potest operari merito. Tandem circulo quodam intelligibili sumus in eo velut in centro nostro per quietem contemplationis stabilis et serene. Primum est omnium in gratia existentium quasi incipientium. Secundum proficientium. Tertium perfectorum. **¶** Primum in baptisatione fluminis vel fluminis. Secundum in contemplatione peregrinationis. Tertium in solatione angelice administrationis. Sic christus primo baptizatus est postmodum temptatus. deinde consolatus. Sicut ipse est vita animans via movens. veritas stabilis. alpha et omega principium medium et finis. In quo vivimus per fidem formatam. quia iustus ex fide vivit. et hoc in vita rationali. Movemur per spem desiderantem que sursum sunt in irascibili. Sumus per caritatem radicatum in percipibili. **¶** Prima ergo pars operum scilicet quod latior est et per lectioes distinguitur agit de vita anime et de morte ipsius. et de egritudinibus spiritualibus in quibus quod dicitur peccatorum a radice et eliciendo moralia documenta inde sequuntur. Secunda tractat de vita secunda anime que est motus et vel instinctus in quibus distinctio inter bonas inspirationes et immissiones per angelos malos in diversis materiis. et de modo contemplationis superandi. Tercia loquitur de vita anime per contemplationes stabilite et consolante. Bene valeas pater in christo et oramus per invicem ut salvemur.

Pars prima incipit
de vita spirituali anime

¶ **Go vos bapti**

zavi aq. ille vos baptizabit spiritus sancto. Antiqua iam atque notissima patrum traditione optum habemus quod operatur baptismus iohannis. et quod baptismus christi. Nam cum baptizari sit nasci denuo. sicut nuncodemo dicebat christus. tantum interest inter baptismum iohannis et christi quantum ipsa dispositio ad vitam differt ab introductione eiusdem vite spiritualis in nobis. **¶** Erat itaque nobis baptismus iohannis preparatorius ad vitam spiritus sancti plenam in suscipiendum. sed christus

solus se vivificabat. quod solus vere baptizabat spiritus sancto. Placet autem ut omissa interim pertractatione legali super hoc duplici baptismo quonia notissima est. vertamus consideraciones nostram ad loquendum de vita anime. quia spiritus sanctus operatur in nobis per baptismum quem visitato iam non minedicere esse flammis. Ille enim baptismus per se efficaciter est. Absque eo autem nec baptismus fluminis nec sanguis potest quicquam. Dicebat paulus atheniensibus allegans unum ex eorum poetarum de deo loqueretur. In ipso enim vivimus movemur et sumus. **¶** Act. xvij. Que verba si quis ad corpus pale et hanc visibile vitam motum et existentiam referat nihil eum errare crediderim. quoniam sicut vas aquam continet et figurat. ita ut vix sit quod aqua potest in vase quod in se figurat. sic multo intimius in ipso deo tanquam in vase omnium creature labilitate continere vivit quicquid vivit. movetur quicquid movetur. et omnis existentia ne deficiat in nihilum in ipso est atque servatur. Sed de spiritualibus et invisibilibus locuturi dicamus quod anima rationalis habet in spiritus sancto suam vitam suum motum suam existentiam. Est quippe hoc proprium ipsi creature rationali super ceteras quod capax est vite alicuius creature et divine sibi et motus et existentie ultra id quod est in se naturale. Et quemadmodum materia prima et si de se non sit nihil. capit tamen suum esse principalem per formam. Sic et anima in esse suo naturali considerata imaginanda est tanquam materia nuda que fieri potest subiectum quasi deferens ipsum spiritus sanctum tanquam eius vera vitam non quod forma lem. Hoc enim dudum per magistros nostros dicitur est. Sed formalis non presus dissilem. **¶** Et quomodo fiat istud si forsitan interrogas. **¶** Rursum quod per baptismum spiritus sancti. cui tamen prius est aut natura aut tempore baptismus aque vivit in mundo tanquam qualitatina dispositio prequisita ad vite huius formalis introductionem. **¶** Est autem baptismus iste gratie et aliarum virtutum infusio. aspersioque intima animam abluens et reddens idoneam. cui spiritus sanctus seipsius vitam et motum et essentiam inspiret et donet. In ipso vivimus ut in vita. movemur ut in via. sumus ut in veritate. **¶** Et vide si non ita cor tex littere absconditum habet in mysterio. Nam si iohannes interpretatione sua gratiam donat et baptismus ablutioem nominat. quod iohannis baptismus nisi gratie ablutio designat. Et hec (ut diximus) ablutio non nisi preparatio est in anima ipsa ut spiritus sancto baptizetur. hoc est vivificetur ut iam non in se solum sed in spiritu sancto vivat/moveatur et existat. quemadmodum dicebat dominus paulus. vivo ego iam non ego.

De vita spiritali anime

viuit vero in me christus. ¶ Fatendum est nihilominus esse quasdam dispositiones frequenter in anima que longinque sunt ab ista vite spiritali scilicet infusione. Ita enim videmus quod in naturali generatione animalis plurima procedunt ad propinquam dispositionem que formam inuehit materie. Istas dispositiones appellat theologi in adultis operationes informes quibus peccatrix anima intendit facere quod in se est. se disponit ad vitam. non quod ista dispositio sufficiat utpote que longinqua est et nihil de vita spiritus habens in se. sed quia nihil interim anima magis habet quod faciat quod ut bene videtur suis naturalibus potentibus et donis quibusdam gratiis licet non viuificatis. Quo facto sicut credis animam introduci in materiam naturalibus tamen modo actionibus qualificata non habet in virtute homini que qualificatio nisi de sola liberalitate operantis summa creatoris. non aliter existimes in ipsa vite spiritus infusione. Qualescunque enim et quicunque processerint dispositiones ex ipso conatu anime ad hanc vitam ex morte tendentis nihil sunt nihil attrahunt nisi miserat ex alto spiritu sanctus ultimam complexionis armonice spiritualis qualificationem infuderit cum que et in que ipse que verus est anime spiritus ipsam viuificat suo illapsu et afflatu secreto que afflatu baptismi flammis dicitur et baptismus in spiritu sancto. ¶ Et hec dicta sunt pro consonantia littere ad ea que tractare proponimus super anime vitam in spiritu sancto. ¶ Ita ex premissis attendamus quod anima rationalis vite que duplicis capax existit. Est enim vita nature est vita gratie est vita actionis meritoque. et est vita confirmationis stabilitate. et habet duplicem. vel in via vel in patria. ¶ Vita nature in anima dicimus puritatem sue essentie cum integritate suarum potentiarum. Attribuunt etiam huic vite alia quecumque que acquisita vel infusa citra gratie gratificationis statum. Intantum ergo perfectior est vita hanc naturalem ascribimus ipsi anime quanto perfectior fuerit et viuacior in suis naturalibus et si ceteris gratiis fuerit spoliata. ¶ Altera vita est vita gratie. que ideo taliter nominatur quod spiritus sanctus que sua dignitate et benivolentia animam viuificat ut potens sit ad vitam terciam de qua dicendum mox super est. Nam gratificanti preinsluit in animam velut dispositioem quandam armonicam de lege necessariam. ¶ Presupponit autem huic vite potestatem que naturalis dicitur tanquam suum naturale subiectum. ¶ Letetur pro vita terciam non aliud intelligo quam actionem meritoque vel gratificam ab hac vita secunda derivatam sicut operatio quibus viuencis nominatur a phisico primo de anime vitam secundam

da eiusdem. ¶ Postremo vita quarta non tam vita altera prepredicta est quam duplicis vite prioris stabilitio atque confirmatio. quod fit vel in via per abundantiam spiritualium carismatum animam a morte tria prohibentium. vel in patria ex conditione beatitudinis et stabilitate felicitatis. ¶ Et attendamus pro se si applica verba a phisico usurpata insinuare nobis possint hanc triplicem vitam anime spiritalem. quod de prima que naturalis dicitur parum nunc loquendum est. In ipso inquit viuimus. Ecce vitam primam gratie. Douemur. ecce vitam secundam. Et sumus. ecce vitam terciam que est confirmatio stabilitate et permanens existentie. Et has vitas nonne in mysterio exemplauit nobis christus in suo baptisate. quoniam primo venit baptisatus tanquam bene viuens vita naturali. Deinde baptisatus est tanquam vitam gratie recepit. quam tamen in virtute prius habuerat. Postmodum ascendit de aqua ostendens vitam terciam actionis virtuosae. Tandem mansit super eum spiritus sanctus in signum vite quarte que est confirmationis permanentie. ¶ Dicamus adhuc quod huic vite quadruplici opponuntur toride mortis genera. Nam est mors nature que fit seu per annihilationem eius totalem seu per ablationem eorum que nature sue debita sunt seu per immersionem priorum habituum prohibentium liberum exercitium huius vite. que admodum est peccati originale quod formas mortis dicitur et tyrannus membrorum. et lex peccati et a quo preueniunt cetera incommoda. ut debilitatio virium ignorancia hebetudo et similia etiam post baptismum. Iuxta hoc dicimus quod eadem anima potest simul esse particeps vite naturalis et mortis naturalis. Mortis dico que non est per annihilationem sed aliunde modis dicitur. ¶ Si de vita secunda que est vita gratie loquamur inuenimus mortem ei contrariam que contingit ex corruptione debite illius armonie qua in gratia gratificante consistere possumus. que admodum enim si corruptis corporalibus illa complexio resultans ex qualitatibus primis perpetuis adinuicem animam abscedere necesse est. Sic deficiente gratia non remanet spiritus sanctus anime vitam prestans. ¶ Porro vite tercię tria actio puerfa aut cessatio ab operatione tunc debita. Videmus enim quod natura abhorrens otium pati nequit animam diu esse in materia absque propriis et debitis actionibus. Non minus potest esse diu spiritus sanctus in anima que vel criminaliter vel nihil operatur. Demum nulla est mors corruptis quartam vitam confirmationis stabilitate. et hoc in eadem anima. Sed obstinatio in peccato que peccatum dicitur ad mortem. Et hec vite conditiones habet

Zo oppositas i diuersis. ¶ **A**ddam⁹ rursus di-
centes q^o impossibile est aiam sola vita na-
turali uiuentē opari salutē suā. Cui⁹ oppo-
siti pelagian⁹ error: assererat. Itaq³ si non
pōt corp⁹ mortuū vitales opatōes exerce-
re. quō dicit aliq⁹ aiam vita sua carentē q̄
est spūscētūs i opa vite spūscālī exire posse?
Non enī est aia ratiōnalis par alijs uiuenti-
bus / quibus sicut nō p̄perit nisi finis vn⁹
natural⁹ / sic vna vita est sufficiens. Sic vero
ratiōnali p̄paratus est finis q̄ dē supnatural⁹
Quis ergo negare poterit supnaturalē ei vi-
tam et opatōem esse necessarias vt p̄tingat
ad eū q̄ sup ipaz est beatitudis finē et termi-
num. ¶ **N**olo tamē negare qn anima possit
ex sua vita naturali bene moralitē agere. et fa-
ciēdo qd in se est se ad vitā gratie dispōdere.
Et p̄mo si aia nlla morte sit infecta / habēs
naturaliū itegritatē i nullo estimo fieri am-
biguū qn habeat i suo arbitrio causare op⁹
bonū de genere moris / vestitudo ipm oibz
circūstantijs / quas ipa bonitas moral⁹ exi-
git tam in fine p̄pinq̄ q̄s in obiecto et inten-
tōe. alioq̄n hō sine culpa existēs miserabili-
or esset oibz animantibz. Cur ita: q̄ppe ce-
tera aialia possūt in opatōes sue nature de-
bitas supposito dei generali auxilio / nō sic
homo poss⁹. ¶ **S**ed qd dicem⁹ de aia que
mortē circūfert secū vel peccati originalis.
vl criminis actualis? Fuerūt q̄ dicerēt aiam
tali morte p̄ssam nō posse ad actus bonos
morales assurgere. quē admodū est celebris
de ipis demonibz et dānatis opinio q^o bñ
moralitē neqz velle possunt neqz agere. Ra-
tōem asserūt sic ponentes etiā in viatoribz
mortificatis p peccatū absqz vita grē. Tā-
ta est inqunt incuruatio et depuatio seu cor-
ruptio et mortificatio vite natural⁹ in aia ab-
taliū / vt pot⁹ trahant in malū q̄s i bonum.
Nā violētior est i eis traci⁹ mortis q̄ vite.
p̄pterea dicit q^o oia ad turpitudinē suā / q̄
est mors sua referūt et p̄sequūt omnia opa
mortua sūt / vt pote a morte p̄cedētia. ¶ **A**d-
dunt p̄firmatōe q^o in omni actu pctōis de-
est circūstantia grē. bonuz sō qz substat ex
omnibz suis p̄ditōibz sicut ex vnica si desit.
resulat malū / s̄m dicta dionysij. Nihil sim-
pliciter bonū est qd ab arbore mala et a radi-
ce viciata gignit. ¶ **H**ec sō sentētia et si tali-
bus alijsqz plūmis apparētis fulcita vide-
atur. p̄dem tñ repulsa est tāqz dura. et plus
ad depationē q̄s ad edificatiōem. p̄ficiens.
Quis enī nō obstupesceret audiēs q^o absqz

gratia honorare parētes / eleōsinas dare / ce-
clesiastica p̄cepta de ieiunijs facere. imo p
attritiōem se ad grām disponere est mortali-
ter delinqz. Non enī requirit q^o in omni actu
nō agam⁹ et gratia. aut q^o grā illū iforme-
mus nisi p̄ q̄nto / et dū mereri tenemur per
aliqū h̄mōi actū. Reliq⁹ sō act⁹ si fiant cir-
ca materiā bonā de genere / et cū intentōe de-
bita finis imediati / ponēdo alias circūstā-
tias bonas moraliter. et si nō sint meritorij
vite eterne sunt tamē boni moralitē / et bono-
rum tpaliū meritorij. et ad grām de cōgruo
p̄paratorij. qz p̄ eos hō facit qd in se ē. Nā
facere qd in se est. intelligo s̄ facere qd ho-
mo pōt s̄m vires quas actualitē hz. ¶ **H**oc
loco distinxerūt aliq⁹ de grā. Nam si gratiā
appellam⁹ omne illd qd a deo liberalitē da-
tur sine meritis / totū esse nostz et viuere in
ter gr̄uita numerat. et in nobis et in brutis /
q̄s pl⁹ in nobis. qz b̄titudinis capaces su-
mus. et p̄ ipi⁹ adeptōe dat nobis q̄cqd da-
tur. Nunq̄d deo cura est de bobz inq̄t apo-
stol⁹. Nō de brutis sed d̄ hoibz ait q^o omnia
coopant in bonū et c. Hoc mō ois tribula-
tio / ois infirmitas / imo et ip̄teptatōes in-
gr̄uita numerant. Cui⁹ ratio est. qz dei bo-
nitas q̄stū est de se nobis immittit aut eue-
nūre p̄mittit ad bonū nostz si nō puerse re-
nitimur abutimurqz. Et iuxta hūc accepti-
onis modū de grā / p̄spiciū ē nihil nos bo-
ni posse absqz grā. ¶ **S**i sō grām nomine
mus donū aliqd infusus distinctū ab aia
sup vel vltra vires suas naturales et idustri-
as. nulla videt necessitas dicere talē gratiā
esse necessariā ad s̄ vt bonū de genere aga-
mus per libez arbitriū / pl⁹ q̄s nō ponimus
talē grām ad cognoscēdū vtz circa natura-
lia p̄ intellectū. ¶ **D**einde dicit p̄t q^o impletio
p̄ceptoz vt in multis q̄stū ad substantiā p̄-
cepti nō coexigit grā gratūfacientē. q̄nis
intentio p̄cipietis nō p̄seruet si nō fiat in gr̄-
tia vel ex grā. Intentū q̄ppe est in omni p̄ce-
pto vt p̄ illd mereamur ad vitā ingredi. S̄
hanc intentōem nō sp̄ ponim⁹ esse obliga-
toriā simplicit̄ ad peccatū si nō obseruetur
Tātūmodo p̄ditionalit̄ obligat / vt p̄dit
Durādus / si mereri volum⁹. aut d̄ mereri
tenemur / quē admodū cōtingit in susceptō-
ne sacramentoz. aut dū ad grām resurgere
vel ex ea iā habita debem⁹ opari. hoc mō i-
telligunt illd christi. Si vis ad vitā ingre-
di serua mandata. ¶ **D**ecursis aliq̄b⁹ circa
p̄mā vitaz quā habem⁹ ante baptismū grē

De vita spirituali anime

factum a spū sancto. et quidē sub multa bre-
uitate. quia p̄ doctores plurimos materia
hec et siles incidētes lati⁹ tractate sunt. Per-
gat nostra cōsideratio ad loquendū de vita
vera gr̄e que ē bap̄tismus i spū sc̄o et p̄ quā
fit vt viuamus in ip̄so. Et sil' tractabimus
vitā alterā p̄ quā sumus et stabilimur in eo
Nā et sil' dicitur est. in ip̄so viuimus moue-
mur et sumus. Hoc etiā tractabimus de il-
lis q̄ vitas istas vel alterā earū funditus ex-
tinguunt et enecāt. De illis isup q̄ illas tū
mō debilitāt in egritudines trahūt. et hoc
est q̄rere sub termis vulgarō:ib/ q̄d est pec-
catū mortale et q̄d veniale. et quēadmodū
cōtrahunt. ¶ Circa quā materiā licet vsita-
ta videat̄ intēdo p̄icularia q̄dā afferre in q̄-
bus tū difficultas. tū vtilitas p̄ sc̄iaz se-
renitate versant̄. ¶ Placet aut̄ vt neglecto in-
teri vel tempato stilo/ nos p̄ p̄ositiones et
corollaria p̄cedamus. Hic enī modus ac-
comodatior ē sc̄ole. et inq̄sitiōi tali specula-
riua vitas sepe p̄cisior atq; lucidior inuenit̄
¶ Erūt aut̄ p̄mitus due materiē p̄ncipales
p̄tractāde/ vna de q̄dditate et cōstificatione
p̄ctōz. p̄ q̄ vita aie vel tollit̄ v̄l impedit̄. Al-
tera de q̄dditate p̄me legis diuine et iusticie/
put nobis ex scriptura et alijs inotescit. De
noticia q̄z ad d̄iaz p̄ctōz penes illā legem
sic ad extra derivatā. tractādo p̄ncipalit̄ q̄d
p̄prie debeat dici de iure diuino. q̄d de natu-
rali. q̄d de hūano. inferēdo q̄liter statuta re-
ligionū et cōmunitatū obligāt. Et si sp̄ vo-
ta. iuramēta. et p̄cepta cōminatiōes q̄z/ seu
interminatiōes mortis et̄ne/ astringant ad
mortale. ¶ Pro p̄ma materia sit hec vnica
cōclusio cū suis corollarijs. ¶ Omne p̄ctm̄
p̄ q̄sto ē offensa dei. et cōtra legē eius eternā
est de sua cōditōe et indignitate mortifex fm̄
rigore iusticie et a vita gl̄ie sepatiū. ¶ Ra-
tio ē. qm̄ ois offensa in deū p̄t iuste ab ip̄o
iudice deo puniri pena mortis tā t̄p̄alis q̄z
et̄ne. imo annihilatiōis pena. Est igit̄ de se
mortifera. Assumptū deducit̄ ex h̄ q̄ nulla
pena talis ē ita mala. q̄stū mala ē ip̄a offen-
sa. Et ex alio. qz potius toleranda esset ois
mor̄ penal' et annihilatio/ q̄z cōmittēda es-
set q̄stū/ h̄et p̄ua offensa in deū. da opposi-
tū. Jā offensa dei licite fieri deberet in casu
¶ Preterea q̄libet offensa dei nisi remitteret̄
repelleret a gl̄ia dei. p̄petuo et absq; termino
puniret/ alioqn̄ maneret dedecus culpe si-
ne decore iusticie. qz aut̄ offēsa dimittit̄/ seu
remittit̄ ē ex pura liberalitate dei remitten-

ris et nō ampli⁹ imputāris. ¶ Deniq; nō mi-
nus ē fugibilis offensa dei q̄ sit eligibile il-
lud bonū. p̄ q̄ adipiscendo nullo mō debe-
ret cōmitti. s; p̄ infinito bono nō deberet fi-
eri offensa dei/ et si q̄s infinita bona posside-
ret. posset iuste omib; a deo spoliari/ si cade-
ret in offensaz dei. Ex his radicib; argumē-
toz q̄ possent in latius ramificari. videt̄ es-
se sufficienter deductū qz ois offensa dei est
mortifera ex sui cōditōe et indignitate. imo
qz ē infinite fugibilitatis et iputabilitas ad
dēdo vel intelligēdo qz sit in iuriā boni in-
finiti. et q̄stū in se ē abijct̄ ab hoīe deuz tāta
elōgatiōe qz nūq; poterit nisi p̄ solā et merā
gr̄az illi p̄rimus esse mar̄ie p̄ vitā gl̄ie. Pa-
tet etiā de veniali. ¶ S; diceret aliquis/ qz
de' ideo qz dñs ē sue creature in sup̄mitate
pleni dominij ad faciēdū de ea q̄cqd volue-
rit et quōcūq; voluerit. p̄cedunt rōnes p̄di-
cte ad oñdendū qz p̄t p̄ aliq̄ offensa penā
quātālibet possibile infligere nec poterit ei
quīq; dicere. cur ita facit? Hoc aut̄ diceret̄
ita de iustissima creatura. aut nō peccatrice
qz ip̄a subiacere p̄t cuiuscūq; afflictioi et pe-
nalitati/ absq; h̄ qz oporteat dicere eā esse in
aliq̄ culpabile. ¶ Rñd̄et qz deus p̄t abso-
lute et iuste dare quālibet afflictioez sue cre-
ature imo virgini Marie. S; h̄ nō erit in
penā et punitioez cuiuscūq; delicti. et ita qz
uis sit afflictio iusta. nō tū esset ibi iusta pe-
na seu punitio. nec etiā iniusta. qz nulla ibi
poneret̄ ratio pene. cū pena et culpa correla-
tūe dicant̄ ad inuicem. igitur et̄.

Primū corollarium

¶ Nulla offensa dei est venial' de se. nisi tātū
modo p̄ respectū ad diuinā misericordiā q̄
nō vult de facto quālibet offensaz imputa-
re ad mortē. cū illd̄ posset iustissime. Et ita
cōcludit̄ qz peccatū mortale et veniale in esse
rali. nō distinguūt̄ intrinsece et essentialit̄/ s;
solū p̄ respectū ad diuinā gr̄am q̄ peccatus
istud imputat ad penā mortis. et aliō non.
Omne enī peccatū culpabile ex sui indigni-
tate mortifex est modo dicto. Ad didi cul-
pabile. qm̄ peccatū est in agētib; naturali-
bus. vbi tū nulla culpa v̄l offensa repit̄. qz
qz in materia hac synonyme capiant̄ vt pluz
rimū peccatū et culpa.

Secūdū corollarium

¶ Si nullū infinitū vel infinite tale possit
altero esse minus. nullū peccatū i esse offēse

esset minus alio. qm̄ om̄ ne pctm̄ est infini-
te offensiuus. Non est tñ pcedendū q̄ pctā
oīa simplr̄ sunt eq̄lia. pur̄ dixisse stoycos re-
ferūt Seneca ⁊ Tullius ⁊ alij. Si enīz p
imaginationē poneret̄ linea infinita in lon-
gitudine ⁊ superficies infinita in latitudine ⁊
lōgitudine ⁊ corpus in trina dimensione.
Uel si a linea recta p̄raberent̄ linee recur-
ue in infinitū. vel in casibz silibz multis. nō
oporteret dicere oīa ista esse equalia. vel in
dimensione. vl̄ in curuitate. quāuis eēt qd̄
libet in suo genere infinitū. Sic nō offēsas
etiā infinitas oporteret ponere eq̄les esse. s;
vna ē grāuor̄ altera ⁊ multiplicior̄. q̄re ⁊c.

Tercium corollarium

¶ Obligamur deo ad gratificationē. ⁊ gra-
tificationē. et hoc q̄ pctā n̄a venialia nō
imputat ad mortē. sicut tenemur ex remissi-
one mortaliū. qm̄ vtrōbzq; p̄currit miser-
cordia dei nō imputans pctā nisi ad penā
tempalē. q̄ de sua indignitate impurabilia
sunt ad mortē. vnū de possibili. aliud de le-
ge statuta. imo forte ita diceret̄ de oībz iu-
sticijs nostris. que q̄ntū de se sunt. sunt sic
pannus mēstruate. p̄sertim post peccatum
aut absente gratia.

Quartū corollarium

¶ Peccās venialiter ex deliberatiōe. abutit̄
dei misericordia. que p̄cessit pctm̄ illd̄ eē ve-
niale nō mortale. Relucet isup̄ misericordia
dei in h̄ q̄ abusus ille deliberat̄ nō est nisi
venial. Juxta regulā magistrālē q̄ p̄sensu
in veniale nō est nisi venial. intelligēdo de
veniali ex suo genere. ⁊ nō de eo qd̄ veniale
dicit̄ ex eo q̄ p̄ surreptōem aut infirmitates
aut ignorantia aut act̄ imperfectōz p̄mittit̄
Oppositū enī dicere esset d̄anare oēs homi-
nes p̄sertim eos q̄ mentiunt̄ etiā iocose. qz
deliberate faciūt actū quē sciūt esse culpa-
bilē. ¶ Regula v̄o illa q̄ nullū pctm̄ ē adeo
veniale qn̄ fiat mortale dum placz. intelli-
tur de venialibz scdo modo dictis. q̄ ideo
sunt venialia. quia sine pleno p̄sensu ratōis
p̄petrant̄. ad que si p̄fessus p̄fectus ⁊ pla-
cens aduenerit nil mirandū si reddūt mor-
talia. q̄q; nō sint iā idē actus q̄ p̄us. s; bñ
similes in specie. et alia tñ radice videlicet
a libero p̄sensu p̄cedentes. Uel intelligēda
est tal̄ regula si ⁊ dū peccatū veniale place-
ret in q̄ntū peccatū ē ⁊ dei offensiuus absq;
aliq; quocūq; mortuo vl̄ allectiuo ad peccā

dum. Istud enī videt̄ esse dyabolice obsti-
natiōis pp̄tū q̄ impugnet̄ de⁹ ⁊ odio ha-
beat̄ gratis. Sed vbi q̄s habz actū quem
scit̄ esse venialē. nō mortis qz offendit̄ deuz.
s; qz delectat̄ se. ⁊ n̄ velle ip̄m agere si de⁹
ad mortē ⁊ amicitie sue p̄ditōem ip̄taret.
agit̄ q̄dem male sed non mortaliter de lege.
¶ Si rursus obijcit̄ q̄ agens p̄tra p̄scietā
edificat̄ ad gehennā. distinguēdū erit de q̄-
litate ip̄i p̄scie si sit de mortali vl̄ veniali. ⁊
fm̄ hoc respondendū est.

Quintū corollarium

¶ Null⁹ idē actus numero elicit⁹ bon⁹ aut
meritori⁹ est peccatū etiā veniale. Hui⁹ op-
positū opinati sunt aliq; sed iudicio meo fal-
lunt̄. aut quia loquunt̄ de actibz exterioribz
q̄ nō sunt nisi respectiue boni aut mali. vbi
idem act⁹ ē optim⁹ ⁊ pessim⁹ diuersis respe-
ctibz. sicut passio christi q̄ erat actio iudeoz
Aut si loq̄nt̄ de actibz intrinsecis elicit⁹ a vo-
luntate nō habebūt q̄ eadē volitio q̄ est ma-
la venialit̄ sit bona meritorie. q̄uis illa q̄ si-
milis est. ⁊ q̄ velut impceptibiliter p̄ succe-
dere ad eā magni valeat eē meriti apd̄ deū

Sextū corollarium

¶ Veniale peccatū si nō remittit̄ punit̄ se so-
lo vl̄ cū mortali pena eterna. h̄ est qz de⁹ ta-
rauit̄ de lege sibi certā penā. qua soluta re-
mittit̄ offēsa total̄ p̄tracta. Et ita p̄t̄ vtra-
q; opinio sustineri. tā illa q̄ ponit̄ pctm̄ ve-
niale cū mortali puniri eterna pena in foro
iusticie infernalis. vt dicit̄ p̄epositin⁹. q̄
illa q̄ dicit̄ oppositū. ponēdo q̄ offēsa ve-
nialis bñ remittit̄ soluta pena absq; remis-
sione mortal̄. sicut de pena vl̄ penitētia de-
bita pctō mortali dimisso. p̄babilis est opi-
nio. dicens illā penitētia qn̄q; finiendā eti-
am ī inferno. sicut ⁊ soluit̄ in hac vita hoīe
existente in mortali pctō. ⁊ vocat̄ penitētia
soluēs nō recōciliās Oppositū sensit̄ alioz
sn̄a. sed hec mitior est. ¶ Et p̄ intellectu p̄-
missorū cōsiderādū est q̄ in om̄i pctō actu-
ali tria sunt saltē distincta rōe. scz auersio a
deo bono incōmutabili. ⁊ ista vocat̄ d̄gn̄-
sa eius. ad quod sequit̄ necessario impu-
tabilitas ad penā que vocat̄ indignitas. q̄-
uis posset nō imputari. ⁊ dū imputat̄ vo-
cat̄ reatus. ⁊ hoc est secūdū. terciū est con-
uersio ad bonū cōmutabile quod secū ipoz-
tat maculā ⁊ obscuritatē. quoniā aīa quan-
to ampli⁹ inbeserit p̄ cupiditatē rebz mura

De vita spirituali anime

bilibus. tãto pl^{us} maculat & fedat. & ab illa luce supna decidēs in tenebrosa demergit. ¶ Dicam^{us} igit^{ur} septimo q^{uod} pctm̄ quodlibet sicut est finit^{us} actus sic est finita uersio et finitatalis macula seu tenebrositas. & iuxta hãc uersionē libidinosam maiorē vl^l minorē (dic^{it} sc^{ilicet} thomas) p^{ro}portionari penã fm̄ intensiōem & remissionē acerbitalis. vt q^untū glificauit se in delicijs / tãtum p^{ro}portionabiliter habeat & tormentū. ¶ Ad hãc peccati p^{ro}ditōez aspiciūt (vt opinor) illi qui ponūt quodlibz peccatū esse solū finite malicie. Sed nō video eos saluare posse q^{uod} nō debeat sibi pena ifinita fm̄ acerbitalitē si natura esset capax. vel de^{us} hanc uellet infligere. quoniã hoc agēdo de^{us} nō solū iuste & misericordit^{er} ageret cōseruãdo naturã. Et sane implicatio est dicere q^{uod} absq^{ue} misericordia possz peccatū aliq^{uod} p^{ro} finitã penã aut i finitã sufficiēter puniri. Nã q^untūcūq^{ue} daretur de pena p^{ro} pctō. nisi de^{us} misericorditer remitteret offensam / sp^{iritu} remaneret dignū puniri vt p^{ro}us. imo q^{uod} talis pena sit remissiuã & delictiua pcti eē nullo mō p^{ro} absq^{ue} dei misericordia liberalissima. ¶ Si v^o attendamus pctm̄ fm̄ ita p^{ro} m̄ã & sc^{ilicet} daz rōes / stat q^{uod} peccatū mortale q^{uod}libz auertit a summo bono. & est obiectiue infinitū. similē impunitatē etiã de lege ad penã eternã & infinitã duratiue. ¶ Sed de peccato veniali an p^{ro}pe debeat dici offensa stãte lege. q^{uod} nō p^{ro}uar amore. licet ipm̄ quodã mō ledat / an etiã de facto impuret ad penã eternã fm̄ forum iusticie infernalis / iã aliq^{uod} dicta sunt / & postmoduz tractabit^{ur} dū inuestigabim^{us} si peccatū veniale sit contra p^{ro}ceptū dei. Dico tñ generaliter de omni peccato illud esse ad penã ifinitã impurabile. & q^{uod} nō imputat hoc agit misericordia copiosissima redēptoris

Octauū corollariū

D ¶ Implicat deū punire ad p^{ro}dignū si p^{ro} hoc intelligam^{us} sic eū punire q^{uod} iuste nō possit ampli^{us}. Si autē dicam^{us} punire ad p^{ro}dignū quia punit q^{uod}stū recta rō & iusticia exigūt et tãtū de facto tale peccatū esse puniēduz. tñ omne peccatū punit^{ur} aut punit^{ur} ad condignū. q^{uod} sc^{ilicet} tantū punit^{ur} q^{uod}ntū puniri deus vult & ordinat rectissima iuris ratōe.

Nonū corollarium

¶ Nullū peccatū p^{ro} remitti nisi p^{ro} hoc q^{uod} deus liberaliter nō imputat illō ad peccatuz.

Hoc p^{ro}pheta vidit dicēs. Beatus vir cui nō imputauit dñs pctm̄. quasi exponēs illud q^{uod} p^{ro}miserat. Beati q^{uod} remisse sunt iniq^uitates. Nã hoc posito peccatū tollit. hoc remoto nūq^{uam} amouet. ¶ Qualit^{er} p^{ro} fiat ista nō imputatio variant^{ur} doctores. ¶ Quidaz dicūt nihil aliud esse deū nō imputare peccatū q^{uod} illō nō imputare ad penã. De^{us} vti q^{uod} cū sit imutabil^{is} inq^unt nō dicūt nūc imputare & post nō imputare ad penã. nisi p^{ro} respectū ad extrinsecū & relatōem ad penã. Tales p^{ro}sequēter habēt cedere q^{uod} nullū peccatū totaliter remittit^{ur} q^{uod}sq^{ue} pena tota p^{ro}soluatur / neq^{ue} mortale neq^{ue} veniale. licz dicat^{ur} remitti mortale q^{uod} definit^{ur} imputari ad mortē eternã tanq^{uam} p^{ro}ncipalē. ¶ Alioz est posito q^{uod} si etiam nulla pena vnq^{ue} fuisset statuta a deo p^{ro} peccatis. nihilomin^{us} p^{ro} adhuc imit^{ur} peccatū. et potest etiã remitti nō q^{uod}dem ex mutabilitate dei. sed q^{uod} in eternitate sua decreuit p^{ro} tali tunc sic agentē esse indignum suo amore & sua iustificatōe & dignū punitōne q^{uod}ntaliter. etiã posito q^{uod} nullū uellet infligere / et p^{ro} alio tūc. q^{uod} talis mouet^{ur} aut alio mō se hz q^{uod} prius. saltem ex decursu t^{em}p^{or}is dignificat istū suo amore. & tollit omnē indignificatōez ad penã. ¶ Et si q^{uod}ritur rō. Sit p^{ro}dē voluntas. Nam hoc honore dign^{us} ē quē rex voluerit honorare. ¶ Sequit^{ur} ex hac positōe q^{uod} p^{ro}babilior videt^{ur} nullã esse absolutam necessitatē ponēdi charitatē distinctaz p^{ro} iustificatōe imp^{er}ij. & saluat^{ur} p^{ro} mode verificatio cōtradictorioz sine dei mutatōe / p^{ro} ut tactum est.

Decimū corollariū

¶ Probabile est nullū actū creature de p^{ro} se & intrinsece esse bonuz bonitate moris aut meriti. aut silz malū nisi p^{ro} respectū ad diuinã ratōem & voluntatē. q^{uod} videlicz diuinã voluntas et rō dignificat hoīem p^{ro} tali actu & p^{ro} alio idignificat. imo dicim^{us} q^{uod} sine actu quocunq^{ue} posset dignificare creaturã. vtz p^{ro} eã possz silz absq^{ue} q^{uod}cūq^{ue} actōe aut omīssione aut p^{ro} q^{uod}cunq^{ue} actu cuiuscūq^{ue} generis idignificare / nō ita est mihi p^{ro}spiciū. q^{uod}uis si attēdat dominatissima dei v^{er}us respectu sue creature / qualicūq^{ue} se habētis i agendo vl^l omittēdo nō videt^{ur} vsq^{ue} quaq^{ue} euidēs esse q^{uod} hoc nō p^{ro}nt. sicut exemplū videt^{ur} eē apostoli de figulo / q^{uod} ex eadē massa format vas in honore. aliud in contumeliã. Si autē attēditur dei sapiētia & bonitas istud dicere nō

videt q̄gruū. Ideo nihil hic pono nec asse-
 ro/magis tñ inclinor assentire scdo q̄ p̄mo.
 z causa patebit in dicēdis in materia d̄ ob-
 ligatōe. ¶ Et intra hoc p̄sequēter habet faci-
 lis manuductio ad videndū quōd nihil est
 malū nisi q̄ p̄hibitū. z nihil bonū nisi q̄ a
 deo acceptū. et deo nō ideo act⁹ n̄ros vult
 vel approbat quia bonos. sed ideo boni q̄
 approbat. Similiter ideo mali q̄ p̄hibet
 z r̄probat. Nemo tñ murmuret. n̄eo q̄rat
 qm̄ iust⁹ ē i oib⁹ v̄is suis z sc̄is i oib⁹ opi-
 bi suis. Sap. xij. Quis tibi iputabit si pie-
 rit n̄ros q̄s tu fecisti. ¶ Qd. si dicat aliquē
 actū esse malū q̄ nullo mō p̄t esse bon⁹ z ecō-
 tra. Et q̄ videret q̄ tal act⁹ v̄tpote odiuz
 dei esset intrinsece mal⁹. R̄ndet hic p̄ simile
 de actu extiori p̄cedēte ab interiori. Nā et
 si sit aliq̄s actus exterior ita mal⁹ q̄ stanti-
 bus eisdē circūstātijs oib⁹/nullo mō p̄t
 sit esse bon⁹. nihilomin⁹ dicit extrinsece ma-
 lus et p̄t esse nō mal⁹. si p̄ se poneret. v̄l a q̄-
 busdā circūstātijs suis esset denudat⁹. Di-
 cendū est s̄t̄ de actib⁹ interiorib⁹ comparat⁹
 ad p̄mā regulā. Nā act⁹ odij dei elicit⁹ a de-
 monib⁹. v̄t elicit⁹ cū oib⁹ suis circūstātijs. n̄
 p̄t nō esse mal⁹. p̄t tñ nō esse mal⁹ si p̄ se po-
 neret aut alijs circūstātijs vestiret. Et s̄m
 h̄ tractaret hic z solueret questio de dispen-
 sabilitate v̄l indispensabilitate legis diuine
 respectu creature. z quōd potest v̄l nō p̄t deo
 obligari.

¶ Undecimum corol.

¶ Omnis rectitudo moralis ip̄i⁹ volūtatis
 resultat ex p̄formitate ei⁹ aut suoꝝ actuum
 v̄l omissionū ad diuinā legē z ei⁹ rectā rati-
 onē. sicut act⁹ exteriores nō dicunt⁹ boni ni-
 si p̄ p̄formitātē ad interiores elicitos. Ju-
 rta qd̄ potest esse pulcra deductio/qualiter
 nihil est vez/nihil pulcruz/nihil potēs/nī-
 hil appetibile/nisi p̄ q̄nto p̄ime veritati et
 pulcritudini z potētē z suauitati p̄formāt.
 z ita d̄ silib⁹. Et p̄portionabil⁹ de falso tur-
 pi z fugibili Hoc est q̄ antiq̄ dicebāt nihil
 esse vez nisi a p̄ma v̄itate. Hoc modo sepe
 deducit br̄s Aug⁹. noiātim in suis p̄fessi-
 onib⁹. q̄ volūtas quelibet in suis opatōib⁹
 querit imitari deū q̄ntūcunq̄s erret aut ma-
 le habeat. quēadmodum i illa furtina p̄me-
 stioe pomoz in etate sua puerili dicit q̄sisse
 nō voluptatē sed silitudinē q̄ndā om̄iporē-
 tie z libertatis diuine/p̄mo p̄fessionū. Silz
 de catilina quē Salusti⁹ dicit q̄nto malū

fuisse/deducit. ¶ Nec ostendūt q̄ bonitas
 creaturaz et eaz veritas z pulcritudo z si-
 milia nō sint aliqd̄ mai⁹ intēsiue cū deo q̄s
 de⁹ solus. licz possint dici plures bonitates
 aut v̄itates improp̄e z q̄si extēsiue. Exem-
 plū de sanitate vr̄ine z corpis. z de bonitate
 act⁹ interioris z exterioris. Palā est q̄ in
 ip̄o viuim⁹ mouemur z sumus.

¶ Duodecimū corol.

¶ In eodē actu p̄currere possunt multipli-
 ces rectitudines aut bonitates. vna nature.
 alia moris de genere. altera gr̄e. altera gl̄ie.
 z hoc est s̄m diuersas habitudines p̄sideran-
 di eundē actū p̄formari multipliciter diuine
 legi seu bonitati. Non q̄ i deo sit aliq̄ diuer-
 sitas in suis legib⁹ q̄ dicat⁹ realis vel forma-
 lis. sed q̄ ip̄am eandē p̄cipim⁹ diuersimo-
 de/et p̄sideram⁹ s̄m habitudines distinctas
 realiter ad creaturas/q̄ habitudines n̄ sūt
 ip̄e de⁹ solus/sz ip̄e z creatura sic relate z cō-
 siderate a q̄bus distincti p̄ceptus ab intel-
 lectu formant⁹ z abstrahunt p̄ potentiā lon-
 gefortiore q̄s sit estimatiua om̄is/q̄ ex specie
 bus lupi sensatis elicit inimiciā nō sensā-
 tā. Et q̄suis p̄cept⁹ absoluti nō p̄notēt. tñ
 q̄ a tali multiplicitate cōnotatoꝝ eliciunt⁹
 z abstrahunt/retinēt in suis modis rep̄sen-
 tādi virtualit̄ illos modos rep̄sentatiuos
 rez diuersaz/et q̄bus sumpti sunt z causa-
 ti. sicut essentia/vita z intellect⁹ in deo z sa-
 piētia et iusticia z fortitudo zc. nō dicūt ni-
 si deū ex p̄te rei penitus eundē. q̄suis ope-
 ratio intellect⁹ diuersimode negociet circa
 eū et his que videt in creaturis z ex habitu
 dinib⁹ eaz ad deū z ad inuicē. Dicit v̄teri⁹
 q̄ de⁹ intuitiue v̄sus sufficit causare tales
 p̄cept⁹ distinctos z absolutos absq̄ hoc q̄
 necesse sit ponere i motiuitate obiectali que
 de⁹ est/aliquā distinctōez ex p̄te eiusdē. Si
 autē in oppositū alleget Aug⁹. de ideis/q̄
 alia ratōne condit⁹ est hō. alia equ⁹. z q̄ ille
 ratōes sunt incōmutabiles z eterne/remit-
 to ad intellectū quē dar ockam in hac mate-
 ria sup̄ p̄mo sn̄iaz. in qua explicatōe situ-
 dis iudicet nescio qd̄ appellabit sub̄tilitas
 ¶ Floret hic q̄ doctozes etiā sancti sūt ma-
 gis reuerētē glosandi in multis q̄s ampliā
 di. quoniā nō oēs semp̄ aduerterūt aut ad-
 uertere cogitauerūt ad pp̄rietatē locutōis.
 Impp̄rietas autē nō ampliari debz. sed
 ad pp̄rietatē reduci. aliquin qd̄ mirū si au-
 getur deceptio. ¶ Sequit̄ postremo q̄ nō

De vita spirituali anime

est in potestate libera voluntatis create face
re aliqd bonū morale aut gratuitū nisi ex
dignificatōe voluntaria p̄me legis. ¶ Et sic
patet p̄mo q̄ nulla p̄t esse creatura rōnalis
impeccabil' p̄ naturā. aut naturalit' rectitu-
do honestatis. ¶ Patet insup necessitas po-
nendi grām esse necessariā ad omne bonū/
sup gruitā largitōnem bonitatis natural'.
quā bonitatē p̄stat nō esse stāte re ip̄a / q̄uis
nō sit bonitas nisi p̄ q̄nto fluit a p̄mo bono
z exemplarit' eidem cōformatur. Sap. xij.
Virtus enī tua iusticie inicitū est. Dico igit'
q̄ sic oīs actus positū' habet p̄formitates
naturalē ad p̄mū bonū. z ideo bonus ē sal-
tem bonitate naturali. Ita si ille actus sit li-
ber / tātū habet de bonitate honestatis q̄n-
tū habet de p̄formitate ad primā honesta-
tē. Sed istam p̄formitatē nō potest elicere
nuda natura voluntatis / nisi p̄municata sit
sibi facultas z grā i p̄ducēdo alia q̄ sit illa
solum respiciēs substantiā actus z nō cete-
ras circūstantiās. quēadmodū sunt circū-
stātie finis z directōnis intentōnis z siles
Ex q̄bus p̄sequenter deducit' necessitas hu-
militatōis n̄re ad deū. et q̄ non glieat an̄ euz
stulta p̄sumptio omīs carnis. nec apponat
vltra magnificare se hō sup terrā. ¶ Ex hoc
insup pelagiana heresis z ingritudo supbā
p̄funditur. Deniq̄ p̄spiciū est q̄nta necessi-
tate desp̄are debeam' de virib' nostris / nec
ponere carnē brachiū nostrū. nec p̄fidere i
homine. sed p̄ficere totā spem nostrā in deū.
ne p̄fundamur. sed liberemur z nutriamur
et glorificemur. Innitamur igit' sibi tanq̄s
summe potētie z gl'iosissime maiestati quo-
ad appropatū patri. et hoc p̄ vim irascibi-
lem. cui' obiectū est bonū arduū z honori-
ficū. Innitamur sibi tanq̄s p̄me z infallibi-
li p̄tati quo ad appropatū filio. z hoc per
vim ratiōnalē. Innitamur sibi tanq̄s bono
optimo z suauissimo indefectibili / q̄ ad ap-
propriatū spūi sancto. z hoc p̄ p̄cupiscibile

H ¶ Istas vero innitentias operant' et solidāt
tres ipse virtutes theologice. fides spes et
charitas. hec tria profecto miraculosissima
opa exstant in aiab' iustoz fidelū. ¶ Non
ne miraculū ingens ē taliter inniti verita-
tibus incognitis et inuidentib'. p̄ter aut cō-
tra omnē ratiōnem naturalē / q̄ citi' dissen-
tiet homo vere fidel' p̄mo p̄ncipio / p̄ter di-
cit Guilhelm' parisiē. q̄s alicui articulo q̄n-
tūlibet inuidenti. Hoc enī est p̄tra sapien-
tiā grecoz. z scādālū iudeoz. et seniciā tyrā

nozi. et corruptelā vicioz originalū. Pro-
pterea bene enūciavit ap̄ls q̄ fides ē donū
dei ne quis glorie si credit. aut q̄ gloriat' in
dño glorie. ¶ Ceterū nō minus est in ipsa
spei certitudine miraculū. Nā qualiter ob-
scuro inter tot fluctus hūane fragilitatis et
vicissitudis incertissime p̄dicere aliq̄s cū
ap̄lo. Certus sum q̄ nec mors neq̄ vita tē-
me sepabit a charitate dei q̄ est in xpo iesu.
Qualiter inter hec p̄t ita certificari aia z de-
tari vt dormire dicat' z req̄scere in idipm.
quoniā singulariter in spe p̄stituit eā dñs.
quēadmoduz pulcre declarat' Bern'. super
cantica sup illo. Introduxit meret' in cu-
biculū suū. Logita si potes z q̄ntū potes.
Tu hoc hic esse miraculū ḡnde fateberis.
¶ Porro de charitate qd dicem' q̄le est in
ea q̄ntūq̄ miraculū. purificat hominē et ḡ-
tū reddit deo. ambulat' in oib' mādatis
ei' sine q̄rela. Philomim' dicere facit ex af-
fectu homini q̄ eiusmodi ē cū ap̄lo. Venit
deus saluos facere pctōres. quoz p̄m' ego
sum. Non vtiq̄ mētiebat' ap̄ls studio hūi-
lilitatis. s; ita de se sentiebat' reputatōe p̄prie
fragilitatis z indignitatis / cui tū dign' nō
erat reliqu' mūd'. ¶ Si q̄rat aliq̄s a me. q̄
modo possunt hec fieri? Nō me iteroget'.
imo nec quēq̄ alioz. qm̄ sol' spūi sanctus ho-
rū miraculoz spūaliū sicut est opator sol'.
ita sol' est doctor. P̄paret hō ad hec ca-
piēda mētis puritatē / nō oris loq̄citatē ex-
pectet. Uis ḡ secretū cognoscere trāffer te a
theologia intellectu' ad theologiā affect'. de
sciētia sc; ad sapiētia. de cognitōe ad deuo-
tōem. Nec est theologia illa quā magn' ar-
senius vir grecis z latinis lris tūcerudit'
fatebat' se nescire. imo nec primā lras alpha-
beti sui didicisse. que theologia vtinā nob
omnib' q̄ theologi nominamur tā familia-
ris esset q̄s extranea est ignotaq̄. ¶ Poteraz
dinti' ac lōg' ista p̄trahere / p̄sertim ad col-
laudatōem spei collocāde in dño. Sed ni-
mia fortassis esset digressio. z in scōz opu-
sculis laus hui' virtutis abunde posita est
Nominatim in Guilhelmo parisiē. de v-
tutib'. z in illa p̄pilatōe satis vulgata z cer-
te fructuosissima. que de virtutib' similiter
intitulat'. quā cōpilatōem ita cōsonare ver-
bis et sentētijs cū eodē Guilhelmo p̄sien-
terior. q̄ p̄suasum habeo vnā summā ab
altera sumptā esse. aut vnū vtriusq̄ autorē
extitisse. Ad hec scripta z similia vos remit-
to. quoniā etiā materia z q̄stio post p̄ndiū.

disputanda. poterit nos eleuare magis ad capiendū miracula ⁊ mysteria hui⁹ spei. Est enī q̄stio vtrū inter omnes virtutes theologicas virtus spei sit nobilissima siue perfectissima ⁊c.

Hec de lectione prima

Lectio secunda

3
a

Ssum p̄missioni mee. nā pollicitus sum si meministis me proxima lectōe inuestigatur pro viribus Qualis est illa lex cui⁹ trāsgressio vitā spūalē quam dat baptisim⁹ spiritus sancti adimit ⁊ mortis eternereum facit. Hec nimirū dubitatio nō parua est. neq; inutilis. vbi nō de lana caprina (sicut loq̄tur satyric⁹) sed de anima. nō de paupe reg. iuxta verbū statij. sed de vita beata fit questio. Si socrates omnē philosophie rationem ad mores transtulit ⁊ hinc laudat⁹ ē a Tullio Seneca ⁊ Augustino. Si preterea philosophi fere oēs p̄sertim stoici imo ⁊ ipi qd̄ vix credideris epicurei solā bñ viuendi cognitōem. ceteris p̄tulerūt. tanq̄ ea sola teste Apuleo vituperabiliter ignoret. Quid ager christian⁹ cui re promittit⁹ eternitatis spes p̄ p̄mio bone vite. ip̄e supuacuis et inutilibus inuestigandis quo pacto se totū impedit ommissis q̄ ad vitā sunt necessaria. quasi nō ex alto iubente audiat. que tibi p̄cepit de illa cogita semp. ⁊ in pluribus opibus et ne fueris curiosus. Tū ⁊ indeis quāq; carnalibus ⁊ min⁹ capacibus celestium dicebat dñs de lege sua Deutero. iij. Hec enī est sapiētia vestra et intellect⁹ corā pplis. Quisq; adest qui de ingenij acimine gloriat⁹. qui preter subtilia et difficilia nihil inuestigare dignat⁹. vertat huc aciem sueratōnis velim. suum hic ingenij exerceat. Et firmo multā hic esse pfundā ⁊ vberē. studiosissimis quātalibet ingenij laude p̄ditis p̄seruatōnis materiam etiā sup eas steriles quas nōnulli solas mirari solēt imaginationū varietates. Propterea non me dignū arbitrat⁹ sum qui difficultatis hui⁹ nodos ad integrū valerem exoluere. Nihilominus aliqd̄ dicere vel imperfectū. tum necessitas. tū vtilitas omnium pluries impulerunt. Hecū siquidē et cum alijs sepe recogito. multas ex ignoratiā huius negocij suboriri turbatōnes in policijs tā ecclesiasticis q̄ tēporalib⁹. In hominū p̄terea cōscientijs modo scrupuli vani cōtemnendū

surrepunt. modo cōtemptus insurgit temerarius et audacior q̄ satis est. fit insup (quoniā ignorat virtus legis diuine) frequēter irritū mandatū dei p̄pter traditōnes hominū. Fit amplius de leui iugo christi et lege libertatis iugū ferreū ⁊ onus graue. p̄ment ceruices christianorū. dū scilicet aliqui suas omnes leges. suas institutiōnes. suas regulas ⁊ statuta arbitrari volūt accipiēdas esse sicut p̄cepta legis dei ad eterne mortis interitū si pretereant mergetia. Has vero traditōnes hominū quis cūctas dinumeret in canonibus summorū pontificū. in cōstitutiōibus synodalibus puinciarū aut diocesijs. in religionū regulis. in vniuersitatū collegiorū et ecclesiarū statutis. in edictis imperatorū ⁊ principū. ⁊ in plebiscitis cōmunitatū. Quarū plures sub cōmunicatiōe late sententię. Alie sub interminatiōe diuine indignatiōis. Alie sub voto. Alie et fere omnes sub iuramētū aut fidelitatis debito stringūt ⁊ obligant. Quod si Adam vir talis ⁊ tantus vnicū discipline p̄ceptū habens in illo corruit. nos inter innumerabilia positi qualiter euadem? Vix potest imbecillitas nostra diuinas leges ad numerū parū q̄tuita sua benignitate reductas implere. Tūā igit obsitā tot spinis p̄stitutiōnū semet inuoluentiū ⁊ obumbratiū quis inoffenso pede trāsiliat? Scim⁹ quid dixerit Petrus ap̄tus Actū. xxv. Quid tēptatis deū imponere iugū sup ceruicē discipulorū. quod neq; nos neq; patres nostri portare potuimus. Hoc animaduertēs et pia compassiōe deplorans egregi⁹ doctor Augustinus ad inq̄sitiōnem ianuarij. ip̄am inquit religionem nostrā quā manifestissimis ⁊ paucissimis celebrationū sacramētis. deū voluit misericordiā esse liberā seruilib⁹ p̄mūt oneribus. vt tolerabilior sit conditiō iudeorum qui legalibus sacramētis non humanis p̄sumptionibus subiūcuntur. Si tuo tempe sic dolebas o sapiēs Augustine. quid nostra tempestate dixisses. vbi pro varietate ⁊ motu capitum. incredibilis est varietas ⁊ dissona multiplicitas operū huiusmodi seruiliū. ⁊ humanarū p̄sumptionū. Inter quas velut inter laqueos aiar ⁊ ligatiā retia. vix quispiam securus ⁊ indeprehēsus incesserit. Hec est q̄rela qualem olim apud deuotum Bern. detulerunt quidam ex monachis. et propter quā compescendā. sicut mō nitimur agere

De vita spirituali anime

scripsit volumen pulcherrimū de p̄cepto et dispensatōe qui liber huic opi n̄ro p̄ fundamento supponat. ¶ Deniq; q̄cqd̄ dixerō accipiat nō determinatiue s; inq̄sitiue positū. p̄sertim vbi determinatōem p̄cedentiū sanctorū et doctorū exp̄ssam nō iuenero. Vbi q̄dem occasiōem studiosis m̄strasse suffecerit. ¶ Et p̄ intellectu dicēdoz sunt descriprōes et distinctōes p̄ modū cōsideratōnuz p̄mittēde. ¶ Lex diuina p̄ceptoria est signū verū reuelatū creature rōnali. quod est notificatiū recte rōis diuine. volentis tenere illā creaturā seu ligari ad aliqd̄ agendū v̄l n̄ agendū p̄ dignificatōe ei⁹ ad etnā vitā cōsequendā et damnatōem euitādā. ¶ Descripr̄tio hec causalis est aut ad causalē reducibilis. Cui⁹ rōnabilitatē nō meli⁹ suadere valeam⁹ q̄ p̄ descriprōis p̄tes si discursum habeam⁹. ¶ Ponim⁹ igit̄ signū p̄ genere. quia de⁹ se solo nō obligat creaturā rōnalē nisi p̄ notificatōem sue rōis recte dictātis et volētis creaturā sic teneri seu ligari. Et q; notificatio ista fit aliq̄n p̄ voces. nūc p̄ sc̄pturā. nunc p̄ internā inspiratōem. Horū signorū aliud est vocale. aliud est scriptū. aliud mentale. dimitto p̄cordātiās. ¶ Q; autem creatura rōnalis nō pp̄rie obliget nisi p̄ notificatōez qualē p̄ dixim⁹. apparet quia nisi sic dicat̄ esse possibile naturalit̄ fatuos et infatos obligari. imo nulla videret̄ rō cur nō etiā brutis talis obligatio posset imponi cui⁹ trāsgressio esset impurabilis ad penā aut p̄miū. qd̄ null⁹ concessit. Non negam⁹ t̄m q̄n res q̄libet indisp̄sabiliter tendat in deū. et i qualibz re lex quedā inuenit̄. put̄ dicūt Basil⁹ in suo hexameron et sequax ei⁹ Ambrosius in sili libro. q; volūtas dei lex nature ē. Et Boet⁹ hunc habz vsū loq̄ndi in pluribz. et cōmentator dicit naturā agere tanq̄s rememoratā ab agēte infallibili. ¶ Si quis obijciat de puul quos obligauit de⁹ ad baptismata suscipiēda. et talit̄ q; in vtero materno si moriāt absq; hmōi baptismo quē p̄stat eos nō solū ignorare imo nec h̄re posse damnabūf. R̄ndemus q; nec ibi est p̄ceptū quale loq̄mur cui⁹ trāsgressio scz impuratur ad culpā nouā actualē. Sed ē ibi qd̄ dā statūtū diuinū quo nō obfuoato nō redditur hereditas i adam amissa. ¶ Ex q; p̄tinus eliciendū videt̄ corollarie q; nulla creatura rōnal̄ p̄t esse indigna deo. tāq; p̄ peccatū absq; p̄missione v̄l om̄ssioe liberari illucite. ad cui⁹ oppositū erat obligata

¶ Obijceret aliq; de policia hūana q; ad diuina exēplata ē. In illa ei quōq; ligant̄ ignorantēs in eis q; iuris sunt. R̄ndet̄ q; nullus q; potest ignorātiā inuincibile sufficiēter allegare p̄ trāsgressor legis appellari. neq; q; ad deū. neq; q; ad hoīes. P̄terq; t̄m p̄sumitur apud hoīes aliq; esse sciens. q; nō p̄t iuridice p̄ testes iustam sue ignorātie causā assignare. p̄pterea cōdemnat̄ aliq̄n p̄ hoīes ille q; vere innocēs est apud deū. ¶ Sequitur statim ex his q; apud faciētē illud qd̄ in se ē nulla est ignorātia inuincibil̄ neq; iur̄ neq; facti in lege diuina. v̄l agens ex ignorātia tali nūq; peccat. Primā p̄tē tenuerit doctores excellentes. vt Guilhelm⁹ parisiē. Cōtra quos sunt valide rōes p̄sertim de ignorātia facti. nā et i talibz ecclia etiā fallere p̄t et falli absq; peccato. vt p̄cubit⁹ iacob cum ha nō inculpat̄ et ita desil̄ibz. Pro p̄te altera sunt aliq; vt Guilhelm⁹ antiſiodorenf. q; talē ignorātiā p̄serti facti aut iuris humani dicunt posse p̄tingere. et eā insup care re peccato. Et eas silz actōes nō esse culpabiles q; pueniūt ex ipa. et hoc fit q̄n si nō esset ignorātia talis nō fierent hmōi actōes. sec⁹ vbi agens nō min⁹ efficeret id qd̄ agit ignorātia tali n̄ extāte. ¶ Deniq; dicit̄ signū v̄ez quoniā signa falsa et si ligare quōq; dicatur de p̄ accidens vt cōsciētia erronea. nihilominus de p̄ se et pp̄rie legis obligatorie vim non habent. ¶ Subiungit̄ in descripr̄tione signū reuelatū creature rōnalis. Et enim sola rōnalis creatura obligabilis ē. quia sola capax est diuinorū p̄ceptoz cum subiectione. Unde posset esse aliqua creatura rōnalis nō eleuabilis ad cognitiōnem hmōi. vt infantes sunt de facto p̄ tēpe nō eleuati. ideo nō obligati. aut si esset capax et si nō esset subiecta deo quēadmodū sp̄s sanctus nō est subiectus patri et filio. a quibz p̄cedit et cognitiōne imensam accipit. talis nō esset pp̄rie obligabilis. Et quoniā p̄cepta diuina put̄ ordinant ad deū vt beatificatiuus est. cognosci nō possunt a creatura rōnali ex solo lumine naturali. necesse fuit p̄currere reuelatōez quocūq; mō fieret. siue p̄ angelos siue p̄ hoīes siue p̄ internam illustratōem sicut apls loquit̄ de phis q; bus dicit fuisse reuelatū illd̄ qd̄ occultū est dei. Sic enī sentiūt doctores q; nemini de esset deus in quocūq; loco poneret̄ q; faceret quod in se est. vtendo scz benedonis iaz habit⁹. q̄n cū de necessarijs ad salutē diuini⁹

Illustraret. sicut dicit Petrus Actu. ¶ **S**e
 quit in descriptione q̄ est notificatiū diuī
 ne rōnis recte volētis teneri illā creaturam
 vel ligari ad aliqd̄ agendū vel nō agendū.
 q̄ sit a quibusdā q̄stio que sit rō obligato
 ria in deo vel recta rō vel voluntas. Ponit
 hic vtrūq; q̄ nec recta ratio sine volūtate.
 nec cōtra sunt in deo obligatiōis cōplemē
 tum. Preterea q̄stūcūq; notificet voluntas
 sui superioris nisi p̄ illā velit ligare non p̄sur
 git obligatio fm̄ deductionē Durandi in
 hac materia vbi q̄rit an teneamur in oībus
 p̄formare voluntatē nostrā volūtati diuīc.
 Si enī fortes leuat festucā. scit theologus
 q̄ hoc deus vult et ita de quocunq; effectu
 qui p̄ducit. Nō oportet tñ vt videt q̄ theo
 logus talis obliget velle silr/ q̄uis forte in
 his q̄ pctā nō sunt teneat non se diffōmare
 remurmurādo aut cōtranitēdo volūtati ei
 ficaci dei plene cognite. quēadmodū forte
 Builhelmus antisiodorēsis et alij sentientes
 oppositū poris sine intellexerūt. Attamen
 hec p̄sequētia nō valet. Ista volūtās est in
 stitissima vel ista inclinatio et tendentia sunt
 rectissime. vtputa inclināōnes naturales.
 ergo p̄formās se p̄ actuz libez tali volūtati
 aut inclināōni in re volita. aut in obiecto
 ad qd̄ est inclinatio. nūq; peccat. Stat enī
 q̄ deus p̄ceptū ad oppositum dederit vt q̄
 actualiter voluntas nihil eliciat. Fatemur
 tñ q̄ si actus elicit̄ esset oīno talis. q̄lis est
 act̄ natural̄ ille nūq; esset diffōmis. Nā h̄
 claudit repugnātiā. s; h̄ dicere. vel paz vel
 nihil ē. Tandē subinfert̄ in descriptiōe. p̄
 dignificatiōe ad eternā vitā p̄sequēdā et dā
 nationē euitādā. Demini me legisse i Du
 rādo q̄ si nulla fuisset facta reuelatio hoī d̄
 sua b̄tificationē sup̄naturali aut dānatiōe. nō
 incurrisset pctm̄ facies seipm̄ reū dānatio
 nis etne/ et ita nulluz fuisset pctm̄ mortale.
 Hoc dictū de lege statuta vitatē h̄c videt.
 s; de possibili neq; q̄. Nōne videm̄ q̄ dās
 op̄rā rei illicite p̄t ad penā hūanaz legū
 quāuis sibi p̄us incognitā iudicari. Et q̄
 qd̄ sit tñ d̄ possibili ita d̄ facto se res h; oēs
 obligatiōne diuīne legis apud viatores ad
 finē tēdere vt dignificet hō ad vitā eternaz
 et infernalē mortē euitet. Iuxta qd̄ saluant
 aliq̄ non improbabilit̄ qliter apd̄ dānatos
 vt beatos nō sunt leges p̄ceptiue. q̄les loq;
 mur. ad quas sc; volūtās diuīa velit teneri
 saluatos aut dānatos sub nouis p̄mij̄ aut
 penis. q̄ in saluatis nō est necesse. In q̄b;

maxime habz locū illd̄ apli. Iusto nō ē lex
 posita. et in damnatis esset inutile. Alioq̄n
 dicendū ē vt videt damnatos p̄tinue mor
 taliter demereri. Quāuis aut̄ dignificatio
 ad vitā eternā p̄cipue p̄surgat a deo digni
 ficatē vt a causa sup̄ma et dñantissima. sic et
 lex qlibet a p̄ma lege p̄luit vt emanatio q̄
 dam luminosa. Nihilominus dignificatio
 formal̄ sit p̄ gra; seu charitatē. et meritoria
 p̄ actōem bonā p̄ceptoz impletuā. ad p̄ci
 pientis intentōem quā explicauit cum ait.
 Si vis ad vitā ingredi tua mādara. ¶ **S**i
 nō erram̄ in describēdo legē p̄ceptiuā taz
 affirmatiuā q̄ negatiuā put nō errasse pu
 tamus. apra est nobis via nō mediocr̄ ad
 p̄gendū quo tendim̄. plimū quoq; luc̄ al
 latū est aciei n̄re mentis ad inferēdū cogno
 scendūq; sequentia.

Corollariuz primū

¶ Non ideo dicit̄ aliq̄ lex appropate vl̄ pu
 re de iure diuīno. q̄ ad illā obligat de. Fa
 cilis est declaratio. qm̄ sicut nihil sit absq;
 deo causante/et nihil est vtz absq; p̄ma ve
 ritate. Nam oīs sapia a dño deo ē. Nihil p̄
 terea bonū absq; p̄ma bōitate. nihil pulcr̄
 neq; suauē/ et ita de alijs. put lectio p̄cedent̄
 diffus̄ ostendit. Ita oīs obligatio casta ē.
 nec alicuī roboris vl̄ momenti. si nō a deo
 impatore sup̄mo vires habuerit. Nō ē po
 testas nisi a deo inq̄t aplus. verūtamē nec
 oīs effect̄ dicit̄ appropate diuīn̄. nec oīs
 veritas p̄inet ad fides. nec oīs bonitas ad
 adoratiōem. Cur nō silr poterit esse obliga
 tio aliq̄ a deo q̄ nō ob h̄ appropate specta
 bit ad legem diuīnā.

Corollariū secūdū

¶ Nō iō p̄cise dicit̄ aliq̄ lex diuīna seu de iure
 diuīno appropate. q̄ illā creatura rōnal̄ per
 reuelatōez accepit. Itaq; fieri p̄t sic i antiq;
 lege teneo fuisse i plurib; q̄ deus reuelat et
 tradat imēdiare aliq̄s leges p̄ solo regimie
 politico et civili. quēadmodū de ordinatiōe
 leḡ isrl̄. de taxatiōe penaz civilium et siliū di
 ceter. et tales appellat̄ a doctorib; leges iu
 diciales. q̄ tñ leges tales nō imēdiata d̄i
 recta intētōe ordināt i finē vltimū et sup̄na
 turalē. deficit vna p̄ditio descriptiōis aūdicte
 ¶ Pro ē elucidatiōe et vt dicti h̄ rōnabili
 tas mag; inotescat aduertēdū ē q̄ hō q̄ sōsi
 sit ex duplici sba. vna sp̄iali etna diuīnāq;
 alia corpali et mortali. duplicē h; finē. vniū

De vita spiritali anime

supnaturalē. aliuz naturalē q̄ human⁹ pōt dici seu politic⁹ ⁊ civilis. Hunc p̄ securōe p̄mi finis date sunt leges a deo p̄portiona te ad finē illū. de q̄bus est noster p̄ncipalis sermo. ⁊ illas appellam⁹ approbare diuinas seu theologicas. seu de iure diuino. quē admodū nō oēs virtutes s̄ eas dumtaxat q̄ ad deū immediate dirigūt. theologicas ⁊ diuinas nominam⁹ fidē spem atq; charitate. Proinde ad p̄sequēdū finē alterū q̄ hūan⁹ nō q̄nq; dicūt. q̄nq; civilis ⁊ politic⁹. leges alie late sunt. et vt plimū p̄ humanā inuestigatōem impositę. Ille vō q̄uis ordinēt finaliter ad finē b̄ritudinis eterne sicut ea q̄ corp̄is sunt. et corpus ip̄m p̄pter animā factū null⁹ ambigit. eas nihilomin⁹ diuinas nequaquā dicim⁹. alioq̄n leges ⁊ reglas medicine q̄ pacto nō esse diuinas cēsebim⁹. Ille siq̄ dē respiciūt sanitatis armoniā ⁊ viuacitatem sensuū integrā. quib; lesis nōne anima ab vsu virtuosoz actū diuinorū impedita torpesceret. Illas t̄n leges seu regulas esse de iure diuino nō dū q̄s dixit. q̄uis testet sapiēs medicinā ab altissimo creataz. q̄uis deniq; sint in ea v̄l esse possint p̄clusi ones plurime p̄ reuelatōem magis q̄ p̄ humanā inuestigatōem insertę. Perspicuū est igit̄ arbitrari meo leges aliquā nō idcirco dici approbare de iure diuino quia deo reuelante suscepta est. Hmōi aut̄ corollarij cognitio p̄dest nō parē ad elucidatōz materie p̄sentis. tā circa legem antiquā q̄ in noua.

A Corollariū tercium

¶ Circa qd̄ deducit̄ v̄lteri⁹ q̄ nō oēs canones summoz pontificū v̄l decreta sūt de lege diuina. patet h̄ ex radice p̄missa q̄uis alie nō desint inferi⁹ assignāde. Sūt itaq; plures hmōi canones ad politicā solū conuersatōnem accōmodati. ¶ Qd̄ si dicat aliq̄s. Nonne bona ecclie oīa sp̄ualia sunt. qz sp̄ualitatē respiciūt ⁊ ad sp̄ualitatē iducūt. Respondem⁹ sub alia distinctōe q̄ in politica p̄uersatōe hominū sicut sunt q̄dā specialit̄ deputati ⁊ dedicati ad obsequēdū dō q̄ anthonomastice eccliaistici dicunt̄ seu religiosi. Alij q̄uis ad deū tendant. qz t̄n suuz magis est officii tractare ea q̄ sunt secl̄aris policie. iō seculares nominant̄. Nō alit̄ dicunt̄ bona p̄moz esse sp̄ualia. licz sint res meretpales. ⁊ corpus p̄suantes sicut i alij Sili rōe leges ordinātes eccliaistica policiam dicunt̄ plerūq; sp̄uales seu diuic. q̄s

uis imprope. ⁊ alie ciuiles ⁊ hūane. ¶ Et h̄ loco fallunt̄ et fallūt crebro q̄dam canonistaz p̄sertim i materia quā tractauim⁹ de symonia. vbi sp̄ualia iudicat̄ illa q̄ esse carnalia et materialia null⁹ nescit.

Corollariū quartū

¶ Lex aliq̄ nō ideo dicit̄ diuina approbare qz ex p̄ncipis iuris diuini deducit̄. P̄rio qz sicut om̄e v̄ez om̄i vero cōsonat. sic oīs lex q̄ntumcūq; positina ⁊ hūana p̄sonat diuine legi. imo et ea deducit̄. saltē a deo ⁊ beatis. Ampli⁹ nulla est lex que nō innitatur p̄ncipis istis. deo iubēti obediēdū est. Autorizatis a deo parēdū ē Superiorib; suis i eo qz superiores sunt nō est inobediēdū. et ita nulla esset lex pure hūana. p̄tra id qd̄ veritas habz ⁊ vsus p̄munis. ¶ Et p̄ manu d̄tōe capiam⁹ simile i eis q̄ dicūt̄ fidei. Nō enī fidei ascribim⁹ om̄ne v̄itatē q̄ seq̄ p̄t ex v̄itatib; p̄tentis in sacra scriptura. S; illas t̄n modo v̄itates sibi damus que specialit̄ reuelate sunt et date ad credendū p̄ b̄ritudinis sine cōsequēdo. Scimus insup qz non omnia q̄ p̄ summos p̄tiffices. imo nec per eccliam approbata sunt. esse cēsent̄ de fide. alioq̄n obligarēt ad sui credulitatē opuscula sanctorū omniū doctorū q̄ p̄ eccliam approbant̄. sicut de multis exp̄sum est in decretorū distinctionib;. Hoc aut̄ dici nequit q̄re nec oīs lex appellabit̄ d̄ iure diuino quā tulit vel sumim⁹ p̄tiffex vel ecclia vel princeps q̄libet autoritatē h̄ns dei in subditos. ¶ Si vō q̄rit̄ numerus veritatū taliū q̄ approbate sunt de fide. Remitto nūc ad ea q̄ tractauit ockā in suo dialogo libro. ij. q̄uis aliq̄ p̄ incidērali declaratiōe sum diciturus.

Corollariū quintū

¶ Sequitur ex p̄cedētib; coassumptis quibusdam veris qz eadem lex dicit̄ p̄t̄ de iure diuino ⁊ naturali ⁊ hūano seu positino sed alia ⁊ alia ratione respectu diuersorum. Et quidē qualis est legis diuine ratio dictū est. ¶ Lex vō naturalis p̄ceptina talem habet rationem. qz est signū inditum cuiuslibet homini. nō impedito in vsu debito rōnis notificatiuū voluntatis diuine / volētis creaturam rationalem humanā teneri seu obligari ad aliqd̄ agendum vel nō agendū p̄ p̄secutione finis sui naturalis. q̄ finis est felicitas humana ⁊ in multis debita p̄uersatio domestica. ⁊ etiā politica. homo enī natura

animal civile est. ¶ Lex humana siue positiua pceptiua pure et appropate describitur qd est signū verū hūana traditōe et autoritate imediante cōstitutū. aut qd nō inferit necessaria deductōe ex lege diuina et naturali ligās ad aliqd agendū vl nō agendū / p cōsecutiōne finis alicui hūani. ¶ Si qd pncipulas harū descriptōnū discurrat / agnoscat tum differētes rōes triplicis huius legis / tū puenientia in re eadē. ¶ Et qdem lex diuina differt a ceteris in duobz specialit. ¶ Prīo quia innitit pncipalitē reuelatōi diuine. lex vero natural' innitit dictamini rōis. quod est in fitū cūlibz homini nō impedito in vsu debito rōis. quod impediētū fit aut p imersionē cū sensualitate nimia. aut p lesionem virtū naturalū sensitīuaz. aut p dprauationē radicatorū vicioz et psetudinum puerfaz. Lex autē hūana pncipalitē innitit traditōi hūane aut quasi hūane. et hoc quasi humane dicitur ppter illas traditōes pure iudiciales quas p moysen dedit dñs. et q nō innitunt pncipalitē reuelatōi vt reuelatio est. nec ex reuelatis aut ex dictamīe pure naturali puenienti deductōe paterēt apd oēs si nō accederet superioris alicuius determinantis autoritas. Exemplum de ista lege. Prīceps in hac terra pstituetur est p successionē hereditariā. pncipi dabitur annuatim mille talenta auri p tributo et filies. que nec deducunt apte ex veritatibz legis diuine et natural'. nec tū illis dīdicere cognoscuntur. alioqn ille nō tam essent leges dicēde qd sene et iniq tyrānides et vitate carētes. ¶ Secūda differētia legis diuine ad naturalē est. quia lex diuina pncipalitē respicit finē spūalem. lex natural' naturalē. hūana pō lex pōt ad vtrunqz dirigere. ppter distinctōem que data est in tercio corollario de canonibz sumorū pontificū. quoz aliq sunt pure hūani / respiciūt tū imediante finē supnaturalēz bītudinis sempiternē. ¶ His declarat' patet scda ps corollarij. Sed p mā manifesto noiatiū de hoc pcepto. nō furtū facies Nam et a deo reuelatū est ad psequēdū finēz vltimū. et in fitū est cūlibz homi nō ipedito in vsu debito rōis ad psequēdū finem naturalē. Nihilomin' respectu qzundā hominū impeditōrū i vsu debito rōis. potuit reperi tanqz hūana tū autoritate latū est. qd uis nō debeat simplicit' hūanum nomiari. Et hoc nihilomin' patet qd apud aliqz ex cellētis ingenij et multaz lraz. sicut p vna

ppositio dici fidei pprie que non spectaret ad fidē explicitā et plicatā alterius. Ita de legibz fatendū est. Hac de causa miser cordia dei quasdā leges que naturaliter essent note si nō p pētā obliterate et qsi delecte fuissent. decreuit rursus inouare et innouādo cōstituti hominū tradere vt essent inexcutabiles. et vt p eas finē psequerent non naturalem tūmodo sed eternum.

Corollariū sextum

¶ Sequit' qd nō absurde pcedi pōt oia pncipia iuris natural' esse de lege diuina pprie dicta. lz diuersa rōne. h' pspiciū erit si attendimus queadmodū oia pncipia iuris natural' deo reuelate ac iubete pinct lex tā antiq qd noua ad finē bītudinis et p. Et aliū de forsan istud suadere possum' ex h' qd taliū pncipioz indita est notificatio creature rōnali p imediātā diuine lucis irradiationē queadmodū tradiderūt Augs. et ali' doctores elenari. et oli sup hoc fuit articulus parisiē. tpe Builhelmi parisiē. put legi in beato Thoma. et bonauētura declarat pulcherrime in itinerario mētis in deū / oñdēs nullum esse dictamē recte rōnis solidūz et obligatorū nisi in pma lege et luce stabilitur. Propterea p hoz maxim' et pncipiū. int' qd floauerūt Socrates et ceteri acadēmici ut genue p fessi sunt. nihil in rebz mutabilibus se scire / nullā in eis repire vitatē et nullū esedictamē rectū rōnis. qd si p hoc oēs a nobis vitatē et rectū dictamē simplr excluderāt / errabāt intolerabilē. qd de tātis inuestigatoribz vitatis sentire nephas est / nisi p quāto forsan deū nō sicut deū glificantes. neqz grās agētes. qd q abscondita eius crāt manifestauerat eis. dati erāt tā in reprobus sensus et deficiebāt scrutātes scrutinio. Sentiebāt igit' si bñ sentiebāt in hac tāta p fessio ne ignorātie qd solus de' sicut ē immobil' ita est vitas stabil'. et lex certa et pstās / in q videntur q bona sunt et vera / psonātes in h' pphete eximio. q postqz p miserat. multi dicunt qd oñdit nobis bona. Rū dēs subintulit. Signatū est sup nos lumen vult' tū dñe. Alienū subinde nō ē dictū apli. plures allegatū qd dicit. in deo nos viuere et moueri et esse. Omnis quippe cognitio veritatis in nobis nonne precor quedam morio est. vt igitur in deo sit oportet p fiteri. Et h' esset speculario gratissīma si non ad aliā pperaret intentio.

Corollariū quartū

Corollariū quintū

De vita spirituali anime

Corollariū septimū

D Sequitur ex pmissis notanda valde distinctio ad capiendū illud magis et magis quod quærimus. Aliqua est lex pure diuina. aliaque pertinens ad diuinā. aliaque imprinens. Nihil huius nouum fingo. distinxerunt itaque in filiis doctores ante nos quod veritas aliaque est pure de fide. aliaque solum pertinens ad fidem quæ dicitur per de pietate fidei. Aliaque imprinens quæ dicitur per apocrypha. Sic in tertio aliaque falsitas est heresis. aliaque sapiens heresim. quæ dicitur potest error. aliaque omnino impertinens / saltē quæ ad nos viatores et nostras deductionem. In lege pure diuina potest quadruplex signari gradus. In primo gradu reponuntur leges immediate reuelate a deo per totam communitatem hominum aut principaliori parte scripte in biblia et peritum in euangelij a christo latis ad persequendum beatitudinem. Et ex hoc statim patet quod in primo se habet veritas quæ lex pure diuina. propter illud quod predictum est de multis legibus pure iudicialibus antiq̄ legis. et quod multe veritates sunt quæ non sunt impatiue et ex hinc non obligatiue. In signū autē quod leges iudiciales antiq̄ legis non continent proprie de iure diuino. sicut nec deducebant de directo immediate in finē beatū. christus legislator perfectissimus volens perdere legem dignissimā et beatificatiuam. omnes tales leges ordinātes hominē ad finē humanū et politicū / reliquit ad arbitriū platorum et principū. ita tamen ut semper memissent potestatis eis datā per veritatem non per veritatem et ad edificatōem non destructōem. put loquitur apostolus. **N** si perentiose quæspiciat obnitat et dicat leges huiusmodi iudiciales fuisse de iure diuino proprie. Rūdeat quod dispensabiles erāt. et non solum mutabiles sed mutate. et quod multis earum licebat absque damnatiōis piculo contrariē. In secundo gradu reponunt leges diuine quæ ex precedentibus solis in persequentiā euidenti aut saltē reuelate et proprie credenda deducuntur. Dixi notant ex istis solis et in persequentiā euidenti aut saltē proprie de fide. quoniam si necessario coassumeret propositio alia quæ non esset proprie de lege diuina aut de fide. aut si persequentiā esset euidens. nec proprie de fide. conclusio non esset proprie de fide secundum modum dicenda. Ad didi in consequentiā reuelate et proprie credenda propter determinatōem ecclesie rite factā. quam suppono in his quæ sunt ad salutē necessaria / errare non posse. In tertio gradu reponunt leges diuine immediate a christo tradite. aut ab eis dicto modo deducte. que proprie successi-

uam relationē apostolorum et aliorum ad nos equiualentē scripture canonice notificare sunt. ut forte est ista lex. vniuersal' ecclesia pontifici romano subiecta sit. Non enim posset euidēter aut proprie persequentiā pure de fide ex legibus primi generis hūana deductōe fulciri. quod tamen sit lex pure diuina patet. quod nisi sic. posset humana traditōe primatus iste cassari. In quarto gradu sunt leges specialiter inspirate et reuelate quibusdam singularibus personis proprie se aut proprie paucis ad huius electis. Sicut quæquid ex talibus legibus deduceret modis predictis in se cūdo gradu. de his legibus notat in decretis. Ex his aperitur intellectus quod dicta apostolorum et discipulorum christi sunt alterius autoritatis quæ ad aliqd / etiā pure de fide quæ successorum suorum. quoniam primi a christo doctrinā immediate susceperunt / et insuper facta videtur. et ad eos expressē dictū est. Qui vos audit me audit. et rursus. que dico vobis in tenebris predicare super tecta. Iste propterea sunt in euangelij positae et a christo immediate tradite. Petrus fuit apostolus Petrus accepit autoritatē ligandi et soluendi. Petrus edoctus est in die penthecostes a spiritu sancto de omni veritate necessaria ad salutē. Tales autē de quocumque successorum petri formate. non sic habent a christo et in scriptura sacra. presupponunt ei semper ad minus istā quod talis rite succedat petro per electionē aut aliter. et hoc est humana traditioe solū cognitū. Nisi forsitan quis diceret quod vniuersalis ecclesie autoritas a spiritu sancto specialiter inspirata determinauit de quibusdam quod petro in papatu successerunt. ut Clemēs Siluester et Gregorius / quibus in eis que sunt facti non sit necesse ecclesiam non posse errare. Quod sequēter deducit quod maior fuit primitiue ecclesie autoritas quo ad predicta quæ nunc sunt / et quod non est in potestate pape aut concilij aut ecclesie immutare traditiones datas ab euangelistis / et a paulo sicut quod daz delirāt. Nec habent quo ad hoc quod est facere aliqd esse pure de fide parē autoritatis firmitatē. Unde quæstio licet dubitare de iure alii cuius in papatu vel epatu / tantum deus licet suas institutiōnes in dubiū reuocare. Hanc materiā tractat Durandus. Et hic aperit modus intelligēdi illud Augustini. Euangelio non credere nisi me autoritas ecclesie copulisset. Ibidē enim ecclesiaz sumit proprie primitiua congregatione fidelium eorum qui christum viderunt audierunt et sui testes extiterunt. Declaremus nunc postmodum quid sit lex pertinens ad

diuinā z quid impinēs? Et dicamus q il
 la lex est prinēs solū q licet deduci non pos
 sit a veritatibz solis legis diuine. deducit tñ
 ex eisdē coassumptis aliqbz veris pbabili
 bus q pie z rōnabilit negari nō pñt. Quia
 etiā fm regulā magistrālē. Cōclusio sp inse
 quit debiliore pte alicuius pmissaz q neces
 sario coassumit ad sui illationē. Aut etiā si
 psequētia sit inenidēs nec pprie de fide/cō
 sequēs ē vt cōclusio illa signas talē legē non
 dicat pprie lex diuina. ex q vel vna pmissarū
 vel psequētia deficiūt a rectitudine fidei vl
 euidentē. Sic enī vez est q ppositio copu
 latiua ex vna ptingēte/ dī tota ptingens. z
 ex falsa vel ipossibili. tota falsa vel ipossibil
 iudicat. Ignorātia aut istius distinctiōis
 multos plerūqz turbat z inuoluit. ¶ Impri
 nēs lex erit ad legē pure diuinā q non plus
 ex eadē deduci pōt qz opposita. vñ nulla ē
 ppositio q ita pure sit fidei/ quin ipa possit
 pūgi cū alijs impinētibz ad fidē. z ita to
 tū resūltās erit impinēs fidei. vt ista ppo
 sitio ē pure fidei. Euāgelii iohānis ē vez.
 dicēdo tñ sic. hoc euāgelii iohānis scriptū
 a robero tñ vez erit ista ppositio impinēs
 ad fidē. sicut ē ista quā cōcludit/ robert^o scri
 psit hoc euāgelii. ¶ In legibz ergo non pu
 re diuis assigno qtuor gradus. Primus
 gradus ptingit leges q licet late fuerit a deo
 imediate vel ab autorizatis imediate ab eo
 tñ hoc nō pstat nisi p historias aut relatio
 nes q pprie nō sunt in fide/ qzuis ipse nega
 ri nequeat absqz scādalo z pteruia manife
 sta. Exemplū de ista lege. Electio sci clemē
 tis spectabat ad petz. Non enī dubitat qn
 perus ex q ita fecit habuerit sup hoc auto
 ritatē imediatā a xpo. z q ita fecerit licet rō
 nabiliter negari nō pōt. tñ negās ab heresi
 se defenderet. nec vt talis esset pmiēdus/ sz
 bñ vt pteruis z scādalosus z inciuilis/ z q
 usqz se purgasset aut exposuisset/ deberet de
 heresi suspect^o vehemēter haberi z tractari.
 ¶ Scds gradus hz leges q nō late sunt im
 mediate a deo. tñ coassumptis aliqbz q rō
 nabiliter z absqz scādalo negari nō pñt. ille
 inferunt a legibz pure diuis. Exempluz de
 ista lege. Electio sūmi pōtificis spectat ad
 cardinales/ rebz stātibz in ecclia vt stāt. z se
 de vacāte. Ex ista enī lege pure diuina q de
 ctio sūmi pōtificis sede vacāte dz celebrari
 Coassūpta ista q rōnabilit negari non pōt
 p nūc/ q ecclia cōmisit hāc pātē cardinali
 bus. sequit lex p dicta. tñ de negāte istā dice

ret sicut pus. ¶ In tertio gradu sunt leges
 que ad sui deductionē p leges diuinas req
 rūt ppositōes dubias/ q nō plus incitant z
 edificāt ad deuotionē z religionē qz oppo
 site/ aut qz tutius ē pcedere qz negare. Exē
 pla multa z qridiana sunt in canonibz sum
 moz pōtificū z decretalibz. Illi qppe cano
 nes aut eplē decretales innitunt legibz di
 uinis/ vtpote talibz vniuersalibz. Qui vos
 audit me audit. Obedite ppositis vñ. q di
 cūt facite z silibz. Sz subsūmēdo p mino
 ri ppositōe aut in psequētia coassumunt se
 pius ppositōes q nō sunt de lege diuina/ aut
 que dubie sunt aut nō pñt certe qpficiūt
 obseruātibz/ tñ in multis tutius ē eas pce
 dere nec pñt acie impugnare. Exemplū de
 istis. q dragesimale ieiuniū obseruandū est.
 ex cōdicatōes timēde sunt z silēs. In h gra
 du reponunt pstitūtōes multe platoz z ca
 nonizatōes sanctorz. qm faciūt ad pietates
 fidei coalescendā nec eidē sūt aduerse. ¶ Po
 stemus g d^o ptingit leges q ex legibz diuinis
 nō pl^o d duci pñt aut min^o qz opposite. Ex
 emplū istū/ rāllie magne z tributa pceden
 de sunt huic pncipi et silēs zē. ¶ Similem
 distinctiōem de lege pure naturalī z de lege
 ptingēte solū ad naturālē aut impinētē p
 pe pōt qlibz vel mediocriter instructus
 ¶ Gratias deo q fundamēta solida z decen
 tia dedit nos iacere/ ad id edificādū vtiliū
 qd sup est. q pterea de tenebraz qdaz inuo
 lutro lucē harū descriptōnū z distinctōnū
 fecit splēdescere ad intruendū limpidi^o secu
 rra.

Incipit tertia lectio

Ergere festinabam^o ad respōdē
 dū qsito pncipali p vnicā cōclu
 sionē post has terminoz elucidat
 rōes. Sz reclamauit vestigiāqz
 retorsit affinis valde materia ei quā tracta
 uim^o. Eā qppe inseqt. Figam^o sic pedem
 post pedē. Nec materia est qd sit ius. z qtu
 plex est/ et qd diuinū vl euangelicū vel na
 turale vl humanū. Sil^o de policia. Querē
 tes itaqz qd plati possunt z pncipes/ con
 seqns est ista nō nescire. ¶ Expediem^o autē
 sub ppendio et dicem^o. ¶ Jus est facultas
 seu ptās ppinqua pueniēs alicui fm dicta
 men recte rōis. Ita q tota z finalis resolu
 tio materie nre ad dictamē recte ratiōis ter
 minat. Recta rō z dictamen suū est pmo et
 originaliter z essentialit in deo. z an sit idēz
 ii

De vita spiritali anime

omnino qd voluntas ei? remitto ad diffi-
cultate de formalitatibz. ⁊ ad braguardinū
in summa. ⁊ stat qd i praxibz moralibz recta
ratio nō est prior voluntate. vt nō ideo deus
vult dare leges suas creature rationali. qz p
us recta ratio sua iudicet h esse fiendū. sed
ecōtra pot? Uidet igit positio esse magis
catholica ⁊ expedita si dicam? neutz prius
esse altero i deo. sicut in fili nō ideo / quia sic
est in re extra. qz fortes ambulabit de? sic iu-
dicat. nec ppe ecōtra / sed correlatiua sunt ⁊
pcomitant quodāmodo sese inferētia. ita i
pposito ⁊ multis silibz. Recta rō psequēter
⁊ picipatiue solū cōuenit rōnalibz creaturz
Ponit in descriptōe facultas seu potestas.
quoniā pueniūt fm dictamē recte rōnis
aliqbz q nō ducunt iura eoz. vt pena dam-
natoz. vt punitōes viatoz. Non ei dicim?
aliquē ius habere ad ei? nocumentū. tū nō
est pēit? alienū a scriptura sacra / q ea dicā-
tur iura que diuina. puidētia sapiēter ordiat.
sicut pmo Regū dicit q h erit ius regis ⁊c.
Et demones dicim? habere ius ad puniti-
onē damnatozū. Ponit ppinqua qm ml-
ta possunt alicui ppetere fm dictamē recte
rōis que fm idē dictamē ei d factō nequaqz
pueniūt. vt cristens actualit? in pctō mora-
li habz facultatē seu ptatē merēdi vitā etnā
nō tū ppinquā / vel vt dici solet. nō fm p-
sentē iusticiā. Uidet aut h nomen factas
dictū a fas pgruētius esse h noie potestas /
vt hic loco generis statuaf. ⁊ hec ptas seu
facultas aliter titul? iuris vocaret. Dein-
de sicut dicta ratio picipatiue in creaturis
rōnalibz diuidi solet a doctoribz in portōez
superiōrē ⁊ inferiorē. sic sunt eius dictamina
multiplicia. quedā sunt circa vniuersalia pn-
cipia. que apphēsis cognitiozqz termis mox
nō cognosci n pnt. nec pt eis rō dissentire.
Etiā vbi fm opinionē pbabilem aliqzrum
possz ad tpus suū assensū suspēdere. Alia
sunt dictamina circa pclusiones ex eisdē pnci-
piis deducibiles. Ex pmo officio nomiāf
ipā rō synderesis. q semp virgo h est inuio-
lata pseuerat. Rursus ipā rō pt inuari lu-
mine superiōri ⁊ supnaturali irradiatōne / ad
aliqua pactice cognoscēda sup pmunē cur-
sum creaturz rōnalibz. vtputa hoibz pstitu-
tū vl mō nō vfitato naturaliter. h mō noia
ri potest ipā rō diuina / dum diuine reuelatōni
pncipaliter innixa cognoscit. Dicam? igit
tur q omne ens positiuū qntū habz de en-
titate / ⁊ ex psequēti de bonitate / tātūdem hz

de iure sic generaliter diffinito. In hūc mo-
dū celū ius hz ad istudū. sol ad illuminā-
dū. ignis ad calefaciēdū. hz rō ad nidi-
candū. imo ⁊ qlibz creatura i omni co. qd bñ
agere naturali pt facultate. Qui rō pspicua
est. qm oīa talia pueniūt eis fm dictamē re-
cte rōis diuine. alioqn nunqz psteret. Sic
hō etiā pctōr ius habz ad multa. sicut ⁊ alie
creature naturis suis derelictē. At vero ius
tale qm is ita sept? a metaphisicis capiat et
ad cuiusdū equocatōem illd sic apire pue-
niat. Contractioz tū est eius acceptio apud
politizātes vt ius dicat solū de illis q com-
petūt creaturis rationalibus vt vniū rati-
one. Preterea rō qlibet sicut ē munus diu-
nū descēdens a pte luminū. ita pt dici diu-
na. Propterea n absurde pcedi possz nihil
alicui ppetere nisi iure diuino. quēadmodū
nulla est facultas aut potestas ppinqua cō-
ueniēs alicui absqz dictamē recto diuine ra-
tionis. Nihilomin? itez sumit ius diuini
limitat? ad ea que vel ex reuelatōne vl mō
reuelādī p miraculū sup pmunē nature cur-
sum imediate p deū ratio recta creata p gno-
scit. Horet id quod dicim? ex reuelatōe vel
mō reuelandi. qm nulla est veritas ita natu-
raliter cognita. qn in superiōri lumine super-
fuso diuini? possz agnosci. Hoc liqde cō-
stat in decē pceptis iuris diuini. q ⁊ sil sūt
naturalis iuris pncipia / put in superiōribz
iā habitū ⁊c. Hūc sup est ostēdere qlie ex
iure sic descripto multiplices saltē fm rati-
onē oriunt? politic. et multiplices iurisditō-
nes ⁊ diuerse dñatōes. regnau? impia. quo-
rū noia ⁊ si frēqns vsus hab? at ⁊ si pterea
satis picipiant a multis qlis in h vel in illo
sit politia / iurisditio vl dñatio. verūm hec
generalis descriptōe nō ita cognoscūt ⁊ solis
exēplis qzunt fieri pspicua. docet h iūtiuz
decretorū. Quāobzē studui re quā tracta-
mus / ipam de nobis verboz resoluere. at
qz de tenebrz nubilosaz varietatū latentem
elucidare pitate n quidē alia dicitur? qz aliq
qz forte alit. nec mediocrit? hoc pdest pro
ut nec statim facile est datis hoc mō pnci-
piis generalibz descriptōes elicere / atqz or-
dine cathenato pnectere ppositōnes subse-
qntes / quoniā mltas ⁊ pma facie vix pce-
ptibiles pclusiones. qn possz alit geometer
vl arismetrie in lucē pdere. ⁊ ad eis assenti-
endū pmouere. Est itaqz politiaz qdam
diuina / quedā natural? / quedā humana. Et
similit? iurisditōnū / alia diuina / alia natural?

alia hūana. Sic de dominij. aliud est do-
 minij naturale. aliud humanū. ¶ Politi-
 a dicitur vltimatus loquendo ecclesiastica pprie
 dicitur est cōmunitas viues sub iure pure di-
 uino vel fm id regulata. Sub hac descri-
 ptōis generalitate cōphēderet politia be-
 atorū. Ipi enī iure diuino cui? supma lex
 ē charitas regulat. Sic appellat noua hie
 rusalē ciuitas sancta regnū eternū. imo sic
 forte diceretur bñssima trinitas esse politia
 Est apud politicos restringit ius ad ius p-
 cipiū obligatorij seu coercitiuū. q̄lit nega-
 re videt apls iusto esse legē positā. Ampli-
 fo r si in damnatorū horrēda cōfusione re-
 gnet ius diuine seueritatis. r si sub hoc respe-
 ctu diceret illic esse politia sub iure diuino.
 q̄ tñ damnati nō habēt facultatē regulatā
 ad illas penas inflictas/ nec p eas se regu-
 lant. ipi oino negant hēre diuinā politia. ha-
 bent poti? diuisionē sempiternā. Porro n̄
 minus dicerem? politia q̄ndā esse natura-
 lē iter aialia aut res q̄libz si ius general? es-
 set acceptū. Uel etiā int tyrānos q̄s regna-
 re pmittit de? ppe pctā ppli r in interitum
 sui. Sed loq̄mur deinceps de politijs cre-
 aturaz rōnaliū nō q̄libet sed hominū. n̄
 omninū sed viatorū. ¶ Politiā ecclesiastica est
 cōmunitas fm leges pure diuinas obligantes
 vel cōsulētes aut mouētes pncipal? regula-
 ta. Dicit pncipalit. qm̄ est qdā sint decreta
 et statuta spūalē statum regulatā. illa vlt
 nitū imediate legibz pure diuinis. vlt minus
 pncipalit intendit. Sub hac politia iur-
 debz esse viator q̄libet. r de facto sub ea sūt
 oēs xpiani tā laici q̄ clerici. ¶ Nihilomin?
 vt equocatōe nō fallamur rememorāda est
 distinctio de eis q̄ spūalia pprie dicunt. r q̄
 solū attribuitiue. quēadmodū sunt bñficio-
 rum ecclesiasticorū reddūt. r silia certe carna-
 lia ac tēpalia. nisi q̄ spūalibz sub fuit eisq̄
 dicata sunt. Hec autē adinuēctio annexē spi-
 ritualitatis turbatōes plures q̄ scribi pōt
 traduxit in eccliam. ¶ Politiā naturalis est
 cōitas fm leges pure naturales pncipalit
 regulata. ¶ Politiā hūana ē cōmunitas fm
 leges pure civiles vlt hūanas pncipalit re-
 gulata. Dicit vltroiqz pncipalit. eadem de
 causa q̄ pus. ¶ Non autē iudicam? h diffi-
 cultatē esse an aliq̄ sit politia solū naturalis
 inter viatores. aut solū diuina. aut aliq̄ dum-
 taxat hūana. sic q̄ vna nequaqs alteri? pti-
 cipatōem assumat satis ē nobis distinctisse
 ratiōes. r vt a pdominatibz i politia legib?

denotatio capiat. ¶ Conformat ad hec ha-
 bet viā vnusq̄sqz expeditā a vepribz ambi-
 guitatū. p̄gere vlteri? ad describēdū iuris-
 ditiōes vtrasqz. Nā cū iurisditio nihil aliud
 sua interpretatiōe significet q̄s iurisditiōnem.
 h est potestātē iuris. vnusq̄sqz rātūde habe-
 bit r talit de iurisditiōe ad aliqd q̄ntū habz
 r qualiter de iure ad illd/ si nō dixerim? mo-
 re loq̄ndi politicorū iurisditiōem ad ptātem
 nō q̄libet s̄z coercitiuā. q̄ sez i altez vel tan-
 q̄s in altez pt exerceri. etiā inuitū. Hoc ita-
 qz facientes secernem? ptāte ordis a ptāte
 iurisditiōis. Habeat licz simplex sacerdos
 ptāte ex iure diuino ad ea q̄ sunt sacramēta r
 alia plūma/ que ptās est vtiqz ptās seu iuris-
 ditiō magna. null? tñ ei ad tñia iurisditiōz
 dicit esse vsus. alioq̄n absqz iurisditiōe esset
 nemo rē. Erit igit iurisditio ecclesiastica po-
 testas coercitiua fm ius diuinū politicuz.
 Iurisditio natural? fm naturale. Et iuris-
 ditiō hūana illa erit que hūano iure collata
 est. ¶ Postremo par erit dominioz distin-
 ctio. euāgelici. natural. hūani vlt civil. ¶ Do-
 minij euāgelicū est ptās p̄pinq̄ assumen-
 di res alias vel vt alias in sui facultatez vel
 vsū fm reglas iuris diuini p̄p̄dicti. ¶ Do-
 minij naturale ē ptās p̄pinq̄ assumēdi res
 alias vlt vt alias in sui facultatē vlt vsū fm
 regulas iuris natural. ¶ Dominij huma-
 nū ē ptās p̄pinqua assumēdi res alias aut
 tanq̄s alias in sui facultatē aut vsū fm re-
 gulas politicas et civiles iur? hūani. ¶ Cō-
 scq̄nter videre facile ē q̄n r qualit iura ista
 r iurisditiōes i eadē p̄sona cōcurrūt q̄sqz di-
 uersis respectibz. ¶ Ex his etiā patz dissolu-
 tio illi? difficultatis q̄ multos turbat/ an in
 iust? possit iuste dñari. r an ex quocūqz pec-
 cato mortali p̄dat cōtinuo dominij. Simi-
 liter quō apd religiosos r quō non maneat
 dominij sup res cōmūes? ¶ Nihilomin?
 qz nōnulli materiā hāc tractātes/ noiatim
 dñs Armacanus accipe vident dominij
 diuinū vlt euāgelicū r etiā naturale r stricti-
 us q̄ sup sepsimus. Nos ad intellectū sue
 positōis r elucidatōes clariore p̄missorū
 notem? q̄ sicut nō est ptās nisi a deo/ dicen-
 te aplo. Sic ptās q̄libz dicit donū dei. de
 us vō i donis suis donare se dicit creatur?
 Ita loq̄t aplus q̄ spūscētūs dat vnicuiqz
 diuidēs singul? put vult. Nec aut liberalis
 r dignatua donatio dei/ quo pacto cōcipi
 potest absqz iure r dominij alicui? collatōe
 apd creaturā cui donat/ qm̄ recta rō dicitat

De vita spirituali anime

vt illud sit debitū ⁊ suū creature qđ de ei-
de pferre voluerit. His p̄suppositis aduer-
tamus deinceps deū se donare creatur̄ ml-
tiplicit̄/ noiatim qđruplicit̄. s. p̄ statu natu-
re institute. destitute. restitute ⁊ gloriificate.
Pr̄mo mō dat se in donis nature integre.
in eis p̄terea q̄ naturā illā vt tal̄ ē p̄sequūt.
quēadmodū est original̄ iusticie donū i ho-
mine fm̄ opinionē bñ pbabilē. Nō enī vi-
det̄ bñ possibile q̄ natura hūana inteḡ sit
a iusticia originali q̄ d̄r integritas ⁊ obediē-
tia aie viriū inferiorū ad superiores destituta
Et ita titul̄ dominij natural̄ fundamētuz
habz i hac originali iusticia. siue illa dicat̄
donū aliqđ ḡuitū supad dituz nature. siue
sit natura ip̄a. Notādo rectitudinē q̄ dicta
est. Er̄ igit̄ naturale dominij donū dei
q̄ creatura ius habet imediate a deo assume-
re res alias inferiores i sui vsu. ⁊ p̄uatio-
nē pluribz p̄terens ex eq̄ ⁊ inabdicabile ser-
uata originali iusticia seu integritate natu-
rali. Hoc mō habuit adā dominij sup vo-
lucres celi et pisces maris. ⁊ ad p̄medendū d̄
om̄i ligno qđ erat in paradiso secluso liḡ sciē-
tie boni et mali. hinc appellata est pr̄as he-
reditas sua. Er̄ q̄b̄ mox iser̄ qđ dominij
originale nō erat necessario in charitate fun-
darū. Ad h̄ dominij spectare p̄r dominij
liberatis / q̄ ē facultas qđā liberere resultās ex
dono dei liberalit̄ se donāte ad agēdū vl̄ n̄
agēdū cū aīa rōnali in p̄ductōe suoz actu-
um elicitoz vl̄ eoz suspensioe ad finē bñssi-
me fructōis obrinendū. Et h̄ dominij tan-
to liber̄ ē ⁊ lati⁹ q̄nto min⁹ p̄rin malū. et
q̄nto p̄ bonos habit⁹ ē ad bonum vl̄ bono-
stabilitū. Secūdo mō dicim⁹ deū dona-
re se creature rōnali p̄ statu nature corru-
pte in donis q̄busdā seu naturalibz seu ḡui-
tis. nō tamē ḡtū facientibz. ⁊ in eis q̄ inde
sequunt̄. Lū enī natura nunq̄ sit ita desti-
tuta / q̄n ea p̄manēte de se det eidē plus aut
min⁹. Null⁹ erat ita p̄ctōr q̄n habeat aliqđ
dominij qđ dici poterat naturale vl̄ ḡui-
tū gratis datū. habz saltē dominij liberatis
in actu vl̄ habitu. Haz̄ q̄o ḡraz diuerse sūt
species sic diuersimode deitas sese cōicat.
⁊ imutabile seredd̄. nūc fm̄ potentiā / nūc
fm̄ gl̄iam. nūc fm̄ sapiam. nūc fm̄ opulē-
tiā. ⁊ ita p̄seq̄ns erit dicere / qđ i dono tali q̄-
libet tāq̄s in titulo fundari poterit domini-
um absq̄ h̄ qđ sic dominas habeat charita-
tē. Nec p̄det illud dominij nisi p̄dēdo suū
in q̄ fundatū est donū. Exēpli gr̄a. p̄suppo-

sito p̄ctō et violētis inde seq̄ntibz necesse fu-
it alios alijs p̄ferri / vt hoīes q̄cte viuerent.
⁊ suū vnicuiq̄ ius tribueret. qđ fieri nō po-
tuit si nō arceret ip̄obitas malignoz. Do-
nauit igit̄ de⁹ aliq̄b̄ p̄rātē hāc sup alios re-
gitiuā atq̄s coartiuā seu p̄ se imediate seu p̄
mediū aliozū sub aliq̄ signo cognoscibili q̄
le est electō. aut q̄le est hereditaria successio.
aut q̄le est volūtaria ad eū subiectio. aut q̄le
est q̄nq̄s prudētia magna potētiaq̄s ciuili su-
per alios idiotas. aut q̄le est habitudo p̄ni-
tatis ad filiū. ⁊ viri ad vxorē. sapiēt̄ ad stul-
tū ⁊ siliam. Prop̄tea manifestū ē qđ absq̄
charitate p̄r tale dominij retineri. q̄m non
in ea s̄ i alio dono fundat⁹ ē su⁹ titul⁹. nec
p̄dit h̄mōi dominij nisi p̄dēdo dono seu ti-
tulo qđ ip̄m sustēbat fundabatq̄. Er̄ igit̄
dominij tale ḡtis datū ius seu factas
in alterz p̄seq̄ns seu resultās ex dono aliquo
naturali vl̄ ḡuito ḡtis dato. Isto mō sunt
apud infideles ⁊ p̄ctōres iustissima domi-
nia / dñoz ad suos / patrū ad filios. virozū
ad vxores. ⁊ oim̄ general̄ ad suas heredita-
res ⁊ ciuiles possessiōes fm̄ leges hūanis i-
stitutas. Un̄ ciuile dominij seu politicū
(qđ d̄ illo vsitatio ē sermo) sic describit̄ qđ ē
dominij occasioe p̄ri introductū / nō p̄pe-
tēs pluribz ex eq̄ / retinibile ⁊ abdicabile ser-
uata vl̄ nō seruata charitate. Abdicat̄ autē
v̄dendo. donādo. negligēdo. permutādo.
Deinde tercio mō dat se de⁹ in dono chari-
tatis seu gr̄e ḡtūfaciētis. que p̄pa ⁊ vera di-
cit̄ donatio. q̄m fit p̄ eā adoptio filial̄ / ius
p̄bēs hereditariū ad oīa bona dei possiden-
da. quēadmodū dicit apl̄s pluries. Om̄ia
n̄ra esse. oīa nob̄ data esse abūde ad fruēdū.
qđ p̄terea sum⁹ q̄si nihil hūtes ⁊ oīa possidē-
tes. ⁊ si p̄po filio suo inq̄t nō pep̄cit s̄ p̄ no-
bis oībo tradidit illū. quō non etiā nob̄ oīa
cū ip̄o donauit. Et rursus. si filij ⁊ heredes.
heredes qđē dei / coheredes autē xp̄i. De-
scribit̄ autē istō dominij qđ appellat̄ a ml-
tis euangelicū qđ ē dominij imediate a do-
nato / p̄p̄tēs secū ex eq̄ quotlibet do-
minos / ⁊ inabdicabile seruata charitate.
Trāsfert̄ q̄o mltonēs sacra sc̄ptura sub tro-
pis metaphorice dominij ciuile cū suis at-
tinētis ad h̄ dñum charitatis / dū nomiat̄
illic venditōes eē ⁊ emprōes ⁊ donatōes et
p̄mutatōes sp̄uales cū deo q̄si vicz numis-
ma legitimū sit charitas dās p̄ciū actibus
n̄ris. p̄ q̄s ex dignissima seu dignantissima
p̄descēsiōe dei mercamur cū eodē de regno

celoz cū fenore multo. Et q̄s q̄s oīa q̄ dam⁹
 eidē sint de suo. ⁊ suscepim⁹ ea d̄ manu sua.
 ⁊ ita dare p̄pe neq̄m⁹ q̄d p̄ q̄. Nihilominus
 ip̄e tot⁹ desiderabil⁹ acceptat bona n̄ra ex va
 lore h̄mōi numismatis. tāq̄ n̄ra essent ap
 p̄opate ⁊ nō sua. Reddit q̄s absq̄s vlla com
 mutatōe civili / sed emp̄tōe gr̄uita vinū cō
 punctōis. lac deuorōnis. imo ⁊ seip̄m ⁊ re
 ḡnū celozū. ita vt ibi sit lōgefecūdiōz cōmu
 tatiō q̄s in ciuilib⁹. q̄m illd̄ qd̄ venditur fit
 ampli⁹ et multiplici⁹ de possessiōe venden
 tis q̄s si retiret. imo q̄nto pl⁹ cōmutatō da
 tur / tāto p̄fecti⁹ et cumulati⁹ possidetur.
 ¶ Hoc d̄nium tāte est latitudis ⁊ imēsitatis
 vt p̄spa oīa ⁊ aduersa sint i ei⁹ d̄itōe. q̄m di
 ligenti⁹ deū oīa coopant i bonū. Tāte istu
 p̄ stabilitatis vt tolli neq̄at ab inuito. Tan
 te deinde puritatis vt nihil criminalit̄ coi
 q̄natū stet cū eo. q̄ lex ei⁹ lex imaclata ē cō
 uertens aīas. Perdēs aut̄ h̄mōi domini⁹
 fit p̄ditōr et re⁹ lese maiestatis. ⁊ infamis co
 rā deo ⁊ angel⁹ ei⁹. et i tota curia btōz. q̄s q̄s
 nō ita fm̄ leges ciuiles vt iudicet̄ necesse ē.
 ¶ Postremo sūt aliē donatōes dei nō ita ad
 plens p̄positū. ⁊ h̄ pro statu nature gl̄ifica
 te ⁊ firmate. fm̄ diuersos excellēdi modos
 vt de⁹ sededit h̄manitati xp̄i p̄ vnionez hy
 postaticā. ⁊ plenitudinē oīs gr̄e tāq̄s capiti
 in mēbra istuēti q̄cqd̄ habuit vite sp̄ūalis.
 ⁊ tāq̄s impatori oīa iudicātū ⁊ regēti. Dedit
 insup̄ h̄gini br̄e autoritatē maternale / vt di
 cat̄ h̄re ius maternale in deū p̄ cōicatōnem
 idiōmatū q̄s de⁹ sit subdit⁹ ei sicut filius
 m̄ri. Nec dubiū ē q̄n ml̄re p̄ditōes p̄clare ⁊
 potestatiue p̄sequēt̄ ad has donatōes mira
 biles sup̄ ceteras creaturas. q̄s oēs nequa
 q̄s cogscim⁹ etiā lōge vltra ceteros btōs. q̄
 rū tū in corpe gl̄ificato ⁊ aīa āmirabile do
 tes erūt ⁊ stupēde p̄tates. vt q̄ agilitati cor
 porū nihil resistet. nihil obstat qd̄ cor vi
 sum latebit. q̄ erūt q̄si spec̄la ⁊ libri lucidis
 sumaz inscriptōnū libere sese p̄sentātes ⁊ si
 milia. ¶ Aduertitis existimo q̄m mod⁹ iste
 elucidādi naturā atq̄s distinctōem domini
 orū reducit se tādē ad diuinā voluntatē / li
 beralissima dignatōe donantē se vario mō
 creaturis. Alter p̄o mod⁹ ad dictamē p̄cti
 cū recte rōis diuiesefere resoluebat. s̄ i eādē
 p̄sus cadūt sententiā. ¶ Hunc ex p̄cedentib⁹
 aliq̄ p̄cludam⁹. ¶ Et p̄mo q̄ diffinitio ista
 iusticie. Iusticia ē p̄petua ⁊ p̄stās volūtas
 ius suū vnicuiq̄s tribuēs. p̄petit p̄ncipalit̄
 iusticie diuie i ordie ad suas creaturas. de⁹

nēpe sol⁹ ē q̄ volūtatē p̄petua ⁊ p̄stanti dat
 vnicuiq̄s qd̄ suū ē. suū inq̄m nō ex debito ri
 goris s̄ ex liberalissima ⁊ dignatissima cōde
 scēsiōe aut donatōe creatoris. Rursus quia
 oīa p̄p̄ seip̄m opat⁹ est d̄ns. ip̄e oīm ha
 bet sol⁹ plenariū d̄nium ⁊ essentialē. Dum
 q̄ q̄ radix diuini domini⁹ suisq̄s titul⁹ / fa
 cilē inueniet̄ i dictamē rectissimo suerati
 onis ⁊ b̄nplacito volūtatē. sed ⁊ fōtale p̄n
 cipū cuiuslibet domini⁹ ap̄d p̄rem repit̄ur
 q̄s q̄s filio ⁊ sp̄ūsc̄to collatū sit idē penit⁹ cū
 p̄re ⁊ a p̄re p̄ emanatōes internes tam ex
 dictamē recte rōnis sue q̄s ex b̄nplacito sue
 volūtatē. ¶ Porro si nomē iusticie trāsser
 replaceat ad iusticias p̄cipatas i creatur⁹
 essent iuxta varietatē creaturaz et donoz
 diuerse descriptōes iusticie. p̄siderādo q̄ iu
 sticia sit quodāmodo act⁹ a iure habit⁹ vel
 tanq̄s habitu pueniēs. Aut forte pueniēt⁹
 est trāsserere q̄ iusticia sit habit⁹ vl̄ tanq̄s
 habit⁹ / so: mis diuie iusticie eiusdēq̄ imi
 tatiū p̄ p̄cipatōes. ⁊ ius actus sit vl̄ vsus
 vel effect⁹ talis iusticie. Isto mō dicremus
 aliā esse iusticiā originale. aliā gr̄uitā nō ḡ
 tificante / q̄ in mēbra plura secernit̄. maxie
 in ciuile iusticiā. ⁊ politicā tā canonicaz q̄s
 legalē. Altera deinde est iusticia gr̄e gr̄ificati
 entis. Altera postremo gl̄ie b̄rificat⁹. Ista
 rū iusticiay q̄ppe q̄libet est habit⁹ vl̄ quasi
 habit⁹ / q̄ reddidit huic vl̄ illi qd̄ suū ē. p̄out
 erigit tal⁹ iusticia. ptendēdo etiā nomē iusti
 cie ad naturā ip̄am vt a deo iusta liberalita
 te donatā. ¶ Ceterz dimissa interim. p̄tracti
 one de iusticia r̄d̄nō ⁊ iure. p̄ statu nature i
 tegre. s̄lz pro statu nature gl̄ificate. loq̄mur
 aliq̄d de statu nature lapsē. ⁊ de statu natu
 re p̄ charitatē repate hic in via. oīdētes q̄n
 tū intersit inter sua d̄nīa. ⁊ p̄sertim inter illa
 q̄ vsitati⁹ inter doctozes ventilant̄. ¶ Et iā
 descriptum⁹ dominiū ciuile seu politicum.
 S̄lz dominiū charitatis qd̄ antonomati
 ce euagelicū qd̄ā appellāt. ¶ Ex q̄z descripti
 onib⁹ tres differētiās elicim⁹ int̄ dominiū
 ciuile ⁊ euagelicū h̄ mō sumptū. Nā q̄niā
 aliē nōnunq̄s accipit̄ vt patuit p̄us cū ip̄m
 describeret̄ esse p̄tās p̄p̄inq̄ assum̄di Res
 alias in sui facultatē vl̄ vsū fm̄ reḡlas et
 leges iuris / p̄pe diuini. Hoc enī mō conue
 nit pl̄imū cū ciuili. nec ē in solo charitatis
 titulo stabilitū vt dicef. Itaq̄s dominiū ci
 uile institutū ē occasiōe peccati original⁹ et
 alioz inde p̄sequentū / quib⁹ nō extātib⁹ do
 miniū tale d̄stulset. Dominiū p̄o charitatis
 ii 3

De vita spiritali anime

nō p̄supponit peccatū. sed ē immediate a deo
deriuatū sicut ip̄a charitas. Civile aut̄ ma
gis hūana adinuentōe ⁊ utilitatis publice
respectu statutū ē. Nimirū p̄p̄ea si radicē
infectā habēs illi⁹ sapore contrahit. ⁊ si vix
exerceat ⁊ teneat absq; p̄aminatōe p̄ aliquod
delictorū. Radix vero dominij euāgelici ē
charitas. q̄ patiens est. benigna ē ⁊c. ¶ Se
cundā differētiā inuenim⁹ / qm̄ dominium
charitatis (q; nō q̄rit q̄ sua sunt) p̄t ex equo
p̄petere quolibet dñis p̄pter sui spiritalita
tem absq; sui diminitōe. quemadmodū de
us suū dñium cōicat angelis ⁊ hoīb⁹. nec
inde minorat. Sed dominij civile tū pro
pter sui materialitatē / vt sic dicam⁹. tū pro
pter approp̄atōem quodāmodo auarā ⁊ que
rentē q̄ sua sunt / neq; ex eā plurib⁹ p̄uēre.
nam q̄uis eueniret q; habeat dominij ci
uile rex ⁊ vasall⁹ / vl' burgensis sup̄ eadē he
reditatē. hoc tū nō est ex equo. neq; eodē iu
re neq; sibi plenitudine ciuil' p̄tatis. ¶ Po
stremo distinctōem terciā habet. quia ciuil'
le ē retinibile vel abdicabile suata charita
te. nō sic euāgelicū. vnde q; ciuile politicis
legib⁹ innitit ⁊ institutōib⁹ / vt q; q̄libz rem
suā possit alienare vl' v̄dere vl' p̄mutare. eā
insup̄ defendere iudicialit' atq; repetere aut
modis alijs p̄suare. Et talia agere magnā
sepe habz sollicitudinē annexā. p̄p̄ea dñi
um hoc sollicitū est anxii ⁊ penale. et p̄t ab
dicari a se. p̄t nihilomin⁹ iuste retineri ⁊ ex
erceri etiā extra charitatē s̄m mox dicenda.
¶ Charitatis vero dominij q; abdicare
aut velle aut iuste possit. qm̄ illd̄ nihil aliō
est q̄ filialis adoptio dei / vl' aliqd̄ p̄secūns
ad illā. Idcirco iure neq; abdicari sicut nec
charitas repudiari iuste possit. ¶ At vero q̄
niā altercant̄ multi an ciuile ⁊ generalit' oē
dominij p̄supponat p̄ fundamēto charita
tē. Notandū ē p̄formit' ad p̄missa / q; sic li
beralitas diuina se cōmūicans nō p̄muni
cat se s̄m oēm plenitudinē suā. s; dat singul'
put vult. Ita dū subtrahit se a sua creatu
ra iusto iudicō / q; peccauit ei. nō subtrahit
se penitus q̄n aliq; donoz suoz misericordi
dignatissima liberalitate refuet eidē creatu
re. aliōq; stueret in nihilū. Quāobz absq;
villo dubietatis scrupulo / dicem⁹ q; dñium
ciuile et politicū nō p̄supponit vt insunt iu
ste alicui p̄ titulū charitatis. vñ q̄uis crea
tura rōnal' n̄ sit simpl' iusta sine charitate.
est tñ in casib⁹ iust' dñs ciuil' aut politicus.
⁊ h̄ rōnabilit' a sup̄ma iusticia statutū ē. ne

dñia ciuilia ap̄d hoīes sp̄ incerta ⁊ dubia
mirabilis fluitatōe vacillarēt. nec aliquid
haberēt utilitatis roboris vl' momēti. Nū
qd̄ dauid p̄didit ius ī reg. q; adulterij cri
mie pollut⁹ ē. Nunqd̄ ap̄d infideles q; so
tēs scriptura reges noiat null⁹ oīno iuste
politizat. Absit. qd̄ mixti nō qd̄libz crimē
tollit ius dñandi ciuilit' qm̄ p̄ ip̄m ius n̄ tol
litur corp⁹ xp̄i p̄secrādi. ⁊ cetera exercēdi di
gnissima sacramētoz mysteria. Quis si quis
p̄tēderit ista nō fieri. p̄sus iuste extra chari
tatē / videat ne qd̄ nois eū fallat de h̄ qd̄ est
aliqd̄ iuste fieri. Et breuē ista eadē est peni
tus difficultas / ⁊ sibi enodāda. q̄lis ē illa. an
absq; charitate p̄t aliq; bñ moral' opari.
nā ⁊ iuste dñari ciuilit' morale est. ¶ Ad da
mus p̄terea q; sic ciuilia dominia rōe pecca
tō ⁊ p̄ extrinseca utilitate reipublice solū idu
cta sunt. ⁊ nō p̄ferunt regularit' absq; signif
teriorib⁹. sic nō p̄d̄t eoz ius regularit' absq;
q; peccatis manifestis. nec ex q̄buscūq; sed
ex illis q; stare nequnt cū debito vsu tal' do
minij in republica. ⁊ dū p̄ sententiā diffini
tiuā talia esse mōstrata sunt ⁊ dānata. Exē
pli gr̄ia. Clafallus aliq; habz ex dono dñi
B. hereditatē ad fidelitatē sibi p̄standā. va
sall⁹ iste nō p̄ q̄cūq; delicto p̄det heredita
tē. imo p̄ nullo interiori. sed nec p̄ exteriori
ni p̄trarie fidelitati debite dño. ⁊ adhuc
antesententiā diffinitiuā nō erit ab heredi
tate spoliatus. q̄uis p̄us ita spoliari meru
isset. aliud q̄ppe ē demereri iure spoliatiōez
hereditatis. aliō defacto spoliatiōis ⁊ p̄di
tiōis pena plecti. Ex h̄c p̄pendit q; nulla
heresis occulta. nulla symonia mental'. nul
lū deniq; crimen occultū tollit ciuile domi
nij. siue illud sit canonicū ⁊ sp̄iale. siue le
gale ⁊ tpale. Neq; p̄secūns est si tales p̄mit
tūt in sup̄mū dñm deum crimē lese maiesta
tis. ⁊ eidem p̄ditores existūt. q; oīa p̄dant
cōtinuo que ab ip̄o susceperunt. put supra
deductū est. Alioquin p̄ctōz mox annihila
tōne puniret. Quōi autē iḡrātia fallit mul
tos ⁊ noiatim q̄sdam ex doctorib⁹ angli
canis. ⁊ longe deter⁹ q̄sdā ex hereticis q;
omnē a p̄latis si nō sint in charitate tollen
dā esse dicūt obediētā / tanq; ius oīne supi
oritatatis amiserit. Errāt p̄terea circa domi
nij summi p̄ntificis illi q; p̄ q̄libet delicto
occulto / aut etiā p̄ publico nō p̄rio directe
vsui sue p̄tatis / ab eiusdē obediētia tanq;
a nō papa discederēt. Cur autē addim⁹. tan
q; a nō papa istra docebim⁹. ¶ Ex his per

spicua est tertia differētia dominij charita-
 tis a dominio civili qm̄ de se solo imedia-
 te dat titulus charitatis ad oīa ppinq̄ iure
 assumenda in sui facultate / fruēdo vl̄ vten-
 do licite ⁊ meritoꝛie. q̄ titulo stāte illō iab-
 dicabile ē dominiū. quo sublato repēte tol-
 litur vt vez sit qd̄ iacoby apl̄us ait. Qui in
 vno peccauerit factus est oīm re. Cur aut̄
 dictū sit ppinq̄ iure als̄ docuim⁹. quo-
 niā pctōꝛ ius tale sed remotū habet an̄ ob-
 stinatōem. dū faciēdo qd̄ in se est ad illud p̄-
 parare ius se habet. ¶ Sed in civilib⁹ do-
 minijs sicut alijs tituli sunt ea fundātes ita
 remanent manētib⁹ titulis suis in integra-
 te sua / q̄usq̄ p̄ leges civiles fm̄ quas illa do-
 minia regulant ⁊ robur assumūt cassantur
 quēadmodū rex frācie regnuz̄ habz̄ titulo
 successiōis hereditarie ex p̄mo p̄sensu civiū
 suorū. Sunt aut̄ qd̄ā publica crimina ppt̄
 q̄ leges civiles iudicāret hūc successiōis ti-
 tulū annullandū fore ex opposito civiū dis-
 sensu. In alijs titul̄ est om̄nis electio. leges
 p̄o certe sunt q̄ electōez̄ hāc vl̄ nullā ip̄o fa-
 cto vel annullādā ⁊ cassandā esse dicerēt.
 vel ab ea recedendū decernerēt. quēadmo-
 dū exp̄ssa decreta sunt de electōe summi pō-
 tificis / q̄ heredis tunc aut postmodū p̄t ad
 invalidatōem electōis aut electi destitutōz̄
 opari. sicut dicit exp̄sse Bern̄. in quadā epi-
 stola de scismate petri leonis. q̄ electio vici-
 osa debz̄ p̄us examiari rōe et cassari iudicō
 Quod q̄liter et q̄n̄ vez sit. istō ex iuriū exp̄s-
 sa declaratōe cognoscit. qm̄ si passim p̄ vo-
 lūrate cuiuslibet liceret discedere a suo supi-
 ore absq̄ sentētia iudicij rōe hui⁹ vel illius
 delictū qd̄ eidē q̄s ip̄onit / q̄s nō videat oīa
 dominia p̄tinus fore misera p̄fusiōe turbā-
 da. Rursus ex aduerso si superiores p̄ sua li-
 bidine possent inferiores deŋcere / p̄culcare
 affligere et p̄dere. ⁊ q̄ eoz̄ violētie se oppo-
 nere neq̄ facto neq̄ vbo liceret / male irent
 respublice p̄ q̄z̄ vtilitate p̄tās oīs statuta ē.
 Vale p̄tēta eēt q̄busdā p̄sonis singulari-
 bus vbi superiores sui via facti sp̄reto oī iu-
 ris ordine eis vim inferret / si vim illā per
 vim repellere nefas foret. qd̄ vtiq̄ fas foret
 immutabili iure naturali si modestia i sp̄el-
 lendo vim vi p̄seruet. Seruat autē q̄n̄ resi-
 stit̄ q̄ntū requirit et sufficit / fm̄ qualitatē inu-
 rie declinandā ⁊ intentōe p̄cipua sese p̄ser-
 uādī. Quia i restatim apparet mltos casus
 esse possibiles in d̄b⁹ aliq̄s gerens se p̄ pa-
 pa ⁊ p̄ tali habit⁹ ab ecclia pot̄ta subditō

licite occidi vl̄ incarcerari / vel p̄ modum
 quēdā appellatōis ab eo vl̄ subtractiōis a
 p̄tate sue obediētie declari. nisi forte q̄s oī
 deret p̄stitutōem aliq̄m reuelatā obstare. qz̄
 humanū ius h̄ naturale tollere non potuit.
 fundat̄ enī in titulo natural̄ existētie om̄ni
 cate a deo ip̄i creature rōnali. ad quē titulus
 p̄sequit̄ ius defendēdi se ⁊ noxia repellēdi
 h̄ est vim vi repellēdi. modo p̄us exposito.
 vel in titulo charitatis ad quez̄ p̄sequit̄ ius
 refugiēdi omne pctm̄ mortale. vt castitatez̄
 suā p̄seruādī. Hoc vō ius nō extendit ad i-
 noxios sic q̄ ex eoz̄ morte possim vitā meā
 progare. nec ad iudices q̄ via iuris me p̄dē-
 narent etiā innocentē. Sed neq̄ tenet vbi
 via iuris absq̄ tali via facti apta ē. Aut vbi
 libido regnat aliū impetēdi magis q̄ se de-
 fendēdi. ¶ Hūc aptior via ē ad inuestigan-
 dū q̄lis sit habitudo d̄noꝝ civilium ad subdi-
 tos ⁊ ecōuerso in oī policia tā ecclastica q̄
 seculari. Est enī apud quālibet policia suū
 ius naturale. Est p̄tēta suū ius diuinū seu
 in charitate seu in alijs gratuitis donis fū-
 datū / q̄ iura ⁊ dominia inde p̄sequētia nul-
 la p̄nt hūana p̄stitutōne destitui / vt q̄ poli-
 tia tēdat ad sui p̄seruatōne ⁊ ne sue dep̄diti-
 oni vñs cōgruis obnita / q̄ nihil agat con-
 tra leges etnas mortaliter delinquēdo. ⁊ cō-
 silles. ex q̄bus palā infer̄ de politia q̄libet
 sicut de p̄sona singulari mō dicebat / q̄ con-
 tra supiōre suū quēlibet impetentē eā via fa-
 cti / ius hz̄ vim vi repellere. Exēpli ḡra. pa-
 pa de quo minus vidretur. si via facti vel
 let ignes spargere p̄ domos xp̄ianoz̄ p̄ sevl̄
 alios improbos. aut mulieres violare. non
 p̄pter h̄ desineret esse papa. att̄ nulli dubi-
 um esse debet q̄n̄ huic vie facti ecclēsia vel
 eius ps̄ possēt via facti demolitioni suoruz̄
 bonoz̄ ⁊ violationi vxoz̄ resistere / etiā p̄ in-
 carnationē realem pape. vbi tūc aliter neq̄
 via iuris neq̄ via facti obstare relictum est.
 q̄sto magis h̄ agere fas h̄ret ecclā vel ps̄ ec-
 clēsie / vbi sua castitas sp̄ūalis in legis diu-
 ne obseruatione. aut sua vnitas in qua vita
 sua posita est ab aliquo papa via facti certis
 sime violari quereret. Qd̄ si quis in opposi-
 tum mille decretales vel decreta p̄duxerit
 tanq̄s pape in nullo casu dicere liceret / cur
 ita facis tanq̄s insup supiōre sit tota ecclēsia
 vel tāq̄s a nemine possit iudicari. Rūdem⁹
 q̄ potestas supiōris nihil pōt statuere ad-
 uersus veritatē legis naturalis ⁊ diuine. q̄
 insup potestas eoz̄ data est nō in destructi-

De vita spirituali anime

onem sed in edificatione. quibus improbe agētibz modis sūlibz ad p̄tractos. si resistit iam nō potestati s; eoz improbitati resistit. Scimus tñ q̄ euz modestia magna et timore et nō nisi cogēte manifesta necessitate talia attēptare secuz est. Quo in loco nimis delirant quidā iuristaz q̄ textibz suis adeo fixi adeo pressi coherēt q̄ ad leges naturales et diuinas fm̄ q̄s adeq̄ri humanas atq; moderari necesse est nō assurgūt. ¶ Deniq; mixtio atq; cursus variorz dominiorum in eadē p̄sona pape multos facit paralogizare dū illa a seipsis discernere vel nolūt vel nesciūt. Habet itaq; papa p̄mo dominū superioritatis a x̄po supra totā ecclesiam cū plenitudine potestatis in eis que spūale regimē ecclē p̄p̄dictū respiciūt. ¶ Habet p̄terea secundo potestates canonicas sup̄ res ecclesie/que dicunt̄ improprie spūales quemadmodū sunt collationes quedā bñficioz et iurisdictionū quasi temporalū atq; p̄uentū. ¶ Habet tertio potestatem ex p̄sensu tam p̄ncipū p̄sertim imp̄toz q̄s alioz subditoz in quadā temporalū appropriatione. quā ei p̄stat iure diuino nequaquā conuenire qm̄ et si diceret dñs esse oīuz in temporalibus non tñ omnimodā dominationē cūilē haberet in eis. qn̄ aliq̄s modus possidendi ei dē posset nouiter aduenire. sicut de facto cōstantinus aliquo mō p̄tulit imp̄iū romanū quo mō pape atea nequaquā debebat. ¶ Habet quarto p̄tate qualē iure naturali sup̄ior habet ad subditos. ¶ His s̄o p̄tātibus cor respondēt sibi mutuo seruitutes. ad q̄s obligat̄ et istaz assumpta qualibet potestati. Neq; enī est dñatio in quocūq; p̄ter deum absq; p̄portionabili obligatiōe seruitutis. p̄p̄tea sic papa ē sup̄ior oīuz ita oīum seru? nō ficta hūilitate. s; metaphisica et morali atq; theologica veritate noiāt. vt si gloriatur in dño gloriēt. et nō de p̄tate tumeat sed timeat de annexa seruitute. ¶ Prima p̄tās cognoscit̄ ex euāgelijz et actibz ap̄toz. et ex eis q̄ p̄ successiuā relationē eoz ad nos tanta certitudine sunt deuoluta vt merito temerarius et scādolosus/imo scismaticus iudicet̄ qui p̄tate hāc vel abolere vel diminuere p̄sumserit. De hac p̄tate sunt ius puocandi p̄cilia vniuersalia. Ius determinādi cū p̄cilio q̄stiones fidei p̄ modū articuloz omnes generaliter obligantiū. Correctio insuper platorz inferiorz et eoz si demeruerint totalis destitutio et s̄ilia q̄ vel vniuersalem ec-

clesie statū tangūt. v̄l finalē sup̄iāq; determinationē respiciūt. Et hec p̄tās in ecclēia immobilis p̄seuerat/ q̄stūcūq; p̄sona pape p̄ mortē naturalē vel cūilē mutaret. aut q̄stūcūq; vsus talis p̄tātis a papa remanente tollerēt in pte vel in toto seu p̄ ignauiaz. seu p̄ aliā. sicut possibile est iustā rōnē. X̄ps enī optimus legislator. si nō taliter ecclē sue iur̄cis q̄ religiois sunt puidisset/ ip̄e politia ecclesiasticā nō optime (q̄d nephas ē sentire) p̄stitūtā reliq̄sset. Sed et text? euāgelic? et p̄cilioz generalū determinatio et ecclē vniuersalis p̄sensus tātus et assertio. imo et ratio natural? p̄supposita fide p̄ hac superioritate tā apte faciūt vt s̄ cū q̄ se p̄ catholico gerit negantē hoc/magis sit destitutōe q̄ disputatōe certandū. Huiusmodi sunt qui dicūt quēlibet i sua dyocesi esse papā sup̄mū. aut q̄ plures esse papas licz v̄l expedit. aut q̄ nō oporteret q̄rere papā vniū p̄ ecclē et similes. Nec p̄tātē immediate a deo collata est vt tota ecclē illā neq; destruere. neq; nouit̄ si tolleret edificare valeret. ea tñ cōcessa p̄t ad ip̄am q̄s assumi fm̄ leges positiuo iure canonico latas. p̄ electōem hāc vel illam sic v̄l sic celebratā. ¶ Ampli? s̄o scda p̄tās pape p̄ canonicas institutiōes q̄ sunt hūane et variabiles robur habet. ¶ De p̄tates due tātū differūt. vt qdā noiatiū ipi greci p̄mā cōcedentes. scda; abnegēt. errāt q̄z illi q̄ miscēt hanc coequatōem qdā cū p̄cedēti. Etenī q̄s nesciat x̄pm et p̄trū successores multos absq; tali potestatiuo exercitio circa t̄p̄alitatē ecclē in papali culmie plene fuisse stabilitos. Ut ḡ talia exercitia ad papā diuio iure saltē immediate nō p̄petāt dicere. p̄se q̄ns est. ¶ Magis s̄o de tertia p̄tate istud diceret. cū q̄ p̄tate et exercitio i cōfuādo eā qm̄ p̄mixta est p̄tās cōcōmunicatē nū q̄ iure diuio et p̄mo p̄petit̄ pape. subsecuta est magna turbatio et horror qdā ecclēie nimis officies. ¶ Demū q̄ta p̄tās naturalē iure pape p̄uenies habet et requit vt tanq̄s sup̄ior et tutor atq; p̄seruator honorēt et iuuet̄ ab oibz. quā p̄tate possz ecclē si deesset ordinare aut aliē p̄mutare sicut alteri? politie mos habz. Papa s̄o q̄ nec impeccabil? est neq; p̄firmatus in grā. subditus est legibus diuis et naturalibz. et in q̄busdā ad leges hūanas obligat̄. Prop̄tea si peccet corripit̄ p̄t iure diuino et naturali fraternaliter. Huic enī legi diuine subditus est. et si nollet corripī. potest tandē denunciari ecclē. p̄

sertim vbi denūciatio illa nō pl^o afferret de trimenti q̄s vtilitatis. vbi p̄terea vicia talia essent que notabili scādalo p̄turbarēt ecclesiam. **Q** si requisitus nolit legitime cōciliū celebrare. r̄ nihilomin^o p̄seueret in delictis. p̄cipue haberi tanq̄s de p̄nax nō parat^o au dire ecclesiam. **Q** si papā casus iste r̄ p̄similes subijciant ecclesie tanq̄s minor sit iure diuino. q̄cqd hūana verba sonarēt. liq̄t ex h̄ q̄ membrū denūciabile r̄ potens infici min^o est corpe residuo / quod a sanitate neq̄ totū destituit. **S**ilz p̄sona deuās regulā habere debet r̄ iudicē indeuābiles. q̄b̄ mediātibz ab exorbitatōe possit arceri. Regula hec indeuābilis est lex diuina. **I**ndex incorruptibil^o saltē circa ea que iuris diuini sunt est ecclesia aut cōciliū generale ecclesiam representās **P**orro vbi persona pape mortua esset / aut morte corporali aut morte ciuili / quam p̄naxia notoria et conuicta in suo crimine destruentē ecclesiam manifestat. cōciliū generale robur haberet ex sede aplicā r̄ xp̄i approbatione. qui in necessitate tali vellet nob̄ nō deesse. **H**oc forte intelligūt q̄ dicūt p̄nexionē membrorū ecclesie ad vnū caput christū essentialē eē r̄ nō ad ei^o vicariū papā. q̄ est caput secundariū. quoniā ip̄o destituto nihilomin^o manet vnitās ecclesie. q̄s referri p̄t hec vnitās ad vnitatē sedis aplicē q̄ in suo formali iugiter p̄seuerat. iuxta dictū cuiusdaz distinctionis ponētis in papatu aliqd̄ eē formale qd̄ est papalis dignitas. aliud materiale qd̄ ē p̄sona dignitatē hāc representās. **L**etex de p̄tate secūda r̄ terciā pape dicim^o eā p̄ easdem causas posse destitui p̄ q̄s exorta est. vtp̄ta scd̄a p̄ cōcilia generalia. r̄ terciā p̄ dissensum dñorū tempaliū causis occurrentibz legitimis p̄ vtilitate manifesta **D**iutius spe nostra tenuit nos fmo de hac potestate summi p̄tificis. qm̄ tēpestas p̄sens ad hoc impulit p̄ q̄ magis necesse est potestate hanc ad claz̄ dinoscere atq̄ discernere q̄s olim antea p̄sertim ad vidēdū subtractionis facte iustificāde v̄l cassāde ratōnem p̄suppositis eis q̄ facta sunt. **H**unc tandē de abdicatōe dominij quedā subiungam^o q̄ntum hoc liceat vel expediat / ostendentē r̄ in p̄mis rememoratū est ex prioribz. q̄ neq̄s dominij charitatis qd̄ ab aliq̄bus euāgelicū dicit. neq̄s dominij naturale neq̄s originale neq̄s beatificū cadit sub abdicatōe voluntaria r̄ licita. **D**e solo igi^o dominio politico et coerciuo siue illō sit naturaz

le siue diuinū siue hūanū sermo habend^o ē. **E**t q̄dem vniuersali v̄bo dicere possumus q̄ omne dominij tale politicū licēter in casu vel renūit vel abdicat. **E**t de papatu qz q̄ndam fiebat dubitatio illa p̄ determinatiōe exp̄ssam sopita ē. **L**elestin^o itaq̄ resiguit / r̄ dignitatē quoq̄ illā b̄tus Gregorius r̄ aliorū plurimi q̄ntū in se fuit nōne legunt depulisse. **D**e regnis p̄tea r̄ alijs dominijs abdicatis certa r̄ approbata exempla sunt. **A**ttamē abdicatiōes iste suis vestiri circūstantijs debēt vt fiant sicut optet / r̄ q̄n optet r̄ autoritate q̄ oportet. neq̄s enī p̄naxiter r̄ absq̄s alia lege p̄naxata sp̄ritu sancti renitendum est sup̄iori sarcinā alicui^o dominij ceruicibus illi^o qui sibi subditus est ratōnabiliter imponēti alioq̄n periret dūilitas. periret obedientia. periret quādoq̄ reipublice vtilitas. **L**eterū abdicatio cuiuslibet dominij ciuilis r̄ appropriatiōis hereditarie p̄propo r̄ cōmuni fieri potest cū merito / sic q̄ solo vsu pio et titulo naturali r̄ charitatiuotaliter abdicans cōtensus sit. sicut dicimus titulū naturalē ad quē consec̄tur ius nutriendi corpe. sic q̄ i ei^o necessitate oīa sibi sint ad h̄ cōmunia. **N**on est autē necessitas si p̄ se possit de victu sufficēti p̄uidere sibi per laborem. q̄s r̄ in hoc casu mendicare necessaria vite sue / sit res licita de genere / q̄ meritoria fiet / si nulla ex circūstantijs adhibēdis defuerit. **H**ec autē abdicatio total^o in proprio et cōmuni de se pl^o habet similitudis ad statū innocētie r̄ patrie. r̄ porū dñi dam heremicolaz̄ q̄s nō habeat medicatōem de necessitate dñictā. **P**atuit h̄ i heremitis q̄ viuebāt ex labore / nihil tñ approbantes sibi. sed erāt q̄si nil habētes. parati. s̄ omnia relinq̄re p̄ q̄s p̄ eis repetendis iudicialiter aut aliter deceraret. **S**tat enim abdicatio talis cum quantalibet bonorū vbertate que sibi in nullo animus paup̄ appropriat. nec fm̄ leges ciuiles cadem occupat / cum obligatione scilicet. v̄l non ad repetendum ea cum iurgio. vel aliter si raperent defendendum. ad hoc quoq̄ voto se se potest astringisse. **Q**uāq̄s igitur abdicatio cuiuslibet proprietatis in proprio et in cōmuni / similioz sit p̄fectissimis statibz humane creature. nihilominus p̄supposito peccato et modo rerum se habendi in politia ecclesiastica qualem experimur vivere d̄ proprio et cōmuni. videtur regulariter esse status salubrior atq̄ securior. **I**taq̄s mul

De vita spirituali anime

ta decent vniū statum. vtputa statū innocē-
tie que alteri nequaquā expedirent vt viuere
in nuditate filios pcreare. nullū coercere ad
bonū. z silia honestabāt naturā p̄us insti-
tutā. q̄ lapsa in pctm̄ ōia his q̄dā decēt. q̄-
dā expediūt. q̄dā exigunt. Prop̄tea fallax ē
argumentū. Stat⁹ iste p̄fectissimis simili-
or est. ergo p̄ im̄p̄fectis expediētiōz. Aliter
enī opinio ōcratis q̄ oīa sunt om̄ia vide-
ret sustinēda. Qualit̄ ō ea q̄ habent in
om̄i liceat a qlibet suū dicere. aut quō re-
petere si auferant. z silia/digressiōis nimie
formido suadet ne tractet. Sed z de onere
plationū p̄ tales p̄petarias tū iurisdicōes.
tū possessiōes. qd̄ on⁹ imp̄iti et īcepti hono-
ri z exoneratōi deputā t. z q̄sqz teneat pla-
tus p̄ talibz rēdis v̄l agēdis iudicialit̄ cō-
tēdere/ceteris om̄issis spiritalibz exercitijs.
sili rōe p̄rāsīm⁹ p̄fecto diuinitus/v̄l enunci-
atū ē v̄l enūciari potuit de talibz. venenūz
est effusum in ecclesia dei.

B Lectio quarta

Postq̄ descriptiōes atqz distinctio-
nes materie necessarias p̄ceden-
tes lectiōes posuerit. tū de lege pu-
re naturali. tū de lege pure diuina
p̄ceptiua. tū de lege solū hūana. z sil ostē-
dimus q̄ leges et q̄t sunt diuine. que z quot
sunt p̄tinentes ad diuinā. z q̄ imp̄tinentes
Supaddim⁹ qd̄ z q̄t modis ins̄ z domi-
niū z iurisdicōis vocarēt. Supesse video vt
ad declaratiōem v̄nice p̄clusiōis n̄re cū suis
sequēdis diuertat sermo noster. Er̄ igitur
hec p̄clusio. Alia rōnalis sicut a deo solo ī
spirāte z influente habz vitā gr̄e q̄ ē baptis-
mus in sp̄sctō. Sic ip̄o deferente solum
mō pdit aīa vitā hm̄oi p̄habitā. dū p̄cepti-
ue legis sue p̄uaricatrix inuenit. P̄ria ps-
de se p̄spicua ē z ante deducta in secūda le-
ctiōe. Scōdam p̄tē suadem⁹ ex h̄ q̄ alius a
deo sicut nō habz p̄tātē infundere gr̄az/sic
nec eripe. Ip̄e p̄tēta sol⁹ habz claues vite
z mortis eterne. q̄ apit z n̄o claudit. claudit
et nemo apit. Ista ōo p̄cludūt q̄ sol⁹ p̄t
dare p̄cepta affirmatiua aut negatiua sub
pena mortis eterne. qz illā īfligere sol⁹ p̄t. nul-
lus ḡ pdet gr̄az. null⁹ reatū dānatōis eterne
incurrit nisi p̄ q̄nto diuine legis p̄ceptiue trās-
gressoz erriterit. Ad h̄ ē aurozitas augusti-
ni describētis pctm̄ actuale om̄issiois. Pec-
catū inq̄t est dictū factū v̄l p̄cupitū cōtra
legē dei eternā. Ad h̄ inducit illud aposto-

li. Stipendia peccati mors.

Corollarium primū.

Nulla trāsgressio legis naturalis aut hu-
mane vt natural est v̄l humana. est de facto
peccatū mortale. Et appellam⁹ h̄ peccatū
mortale qd̄ pene et̄nereatū opaf̄ fm̄ cursū
a deo iā institutū. nō q̄ possz institui. Addi-
mus p̄tēta. vt natural est v̄l hūana. qz ea-
dem lex tal sepe om̄iūcat cū diuina. p̄z corol-
lariū ex p̄missis. Et ex alio. qz lex natural z
humana vt tales sūt nō possunt attingere ad
cognitiōē et̄nitaris in pena vel p̄mio. non
ḡ ferunt ad finē talē sup̄naturalē z plusqz
humanū. Rursus frustra darent leges cū
appositiōe penaz q̄s legislatores īfligere
neq̄rent. imo nec de eis in foro suo cogno-
scere. Alioq̄n poterit legislator om̄es fere le-
ges suas sub pena q̄ntalibet possibili vel ī-
possibili. quā absurditatem dicere q̄s audē-
ret. Sic est de q̄cūqz lege naturali v̄l hūa-
na. q̄ neqz natura neqz hoīes/plati vel p̄-
cipēs possent trāsgressores suaz legum ple-
ctere pena dānatōis eterne. nec de ea ad exa-
men suū p̄ testes aut aliter d̄ducere. Hac
ratiōe fulciunt se doctores nomiatim Durā-
dum ponētes p̄ceptū nō posse imponi p̄
latos aut p̄ncipēs sup̄ actibus intrinsecis et
occultis. qz videlicz illos traducere neq̄rēt
ad forū iudiciū sui. qd̄ nō nisi publicū est z
de manifestis. Itaqz sec⁹ agere velle ēēt ho-
minū p̄p̄riū officiū ignoratiū et frustra co-
natiū. imo z diuinū iudiciū temeritate cul-
pabili dānabilit̄ v̄surpantiū. Ex h̄ p̄sequē-
ter inferūt. q̄ actus p̄fessiois sacramentalis
neq̄t directe cadere sub p̄cepto ecclie s̄z ī-
directe dū iubz aliqd̄ ad quod digne exeq̄n-
dū requirit cōfessio de lege diuina. cuiusmo-
di ē susceptio corp̄is xp̄i semel ī anno. Idē
dicim⁹ de qlibet actu interiori aut de exteri-
ori. qui talit̄ secret⁹ ē q̄ publicari licite non
p̄t p̄ testimoniū duoz aut triū. Iudices ōo
q̄ de talit̄ secretis interrogare z cognoscere
p̄sumūt. errant vt dicim⁹. p̄serim v̄bi nihil
aliud de publicis actibz accusat politia suā
ledentibz. ex q̄b̄is ista secreta rōnabili z ve-
hementi p̄sup̄tōe p̄cludāt. sicut ē fama pub-
lica vitā q̄sqz nec si fas habeat iudicialiter
addicere sup̄remo supplicio non conuictos
neqz confessos/diuino ad hoc obstante p̄-
cepto.

Corollarium secundū

Nullus legislator ecclesiasticus vel civilis habet directe auctoritatem preceptivam super istud ut inferiori actu diligat deus super omnia. aut quod in eis speret vel credat. prout ex immediate precedentiibus. Et ex sequenti dicimus quod quantumvis legislatores intendunt per suas leges suos subditos debere fieri meliores interius et sanctiores quo ad divinum foruz occultum. tales tamen intentiones sine non cadunt sub eorum precepto. Itaque si fiant actus exteriores suorum inferiorum etiam cum perversissimis intentionibus et finibus occultis. non erit ibi transgressio humane legis ut humana est sed divine. Et ita si dicam horas meas canonicas cum quibus mentis evagatione et nulla attentione. Si tamen in quadragesima tamen non ut sanior fiam. vel ut postmodum voracius et inde voluptuosius comedam. Si feram tonsuram clericalem aut vadam diebus ad ecclesiam auditum missam per vanam gloriam aut fraude alia. Si vero alij actibus extrinsecis preceptorum. ago quidem male apud deum peccas in legem suam. me tamen per transgressorem humanorum preceptorum nullus accusabit. Et hic accipiunt fundamentum dicentes quod in casibus premissis non teneret aliquis horas iterare sicut nec aliam missam audire. sed sufficit de precepto in deum commisso peccati et satisfactio ad arbitrium confessoris. Hec autem sententia mitis est per scrupulosos circa humanorum obligationem preceptorum. quos iugiter inquietat conscientia de iterando si id quod faciunt non sperant deo et devote perficiant.

Corollarium tertium

Stat simul aliquem obviare preceptum humanum et tamen peccare mortaliter. sicut aliquis meredo apud deum poterit humani precepti violator accusari. Prout primum in casibus prioribus ubi sit actus precepti humani ad fines perversos. Patet secundum ubi aliquis habes excusationem sufficientem interius de qua tamen non potest facere fidem externam. omittit aliquid de operibus preceptis per ecclesiam. quemadmodum damnatur ab ecclesia ille qui non vult redire ad societatem mulieris quam fecte desponsavit in facie ecclesie. Sed obijci potest illud apostoli. deus est qui iustificat. quis est qui condemnat? Rndem quod alio et alio respectu de ipse iustificat et condemnat. vel quod pelegislatores publicos de publicis tantummodo sententiarum et ad iudicium suum occultam referuari. propterea idem opus sicut est occultum ecclesie et manifestum deo. sic aliter et aliter poterit iudicari. Sed iterum fortiter opponitur

Nullum est iudicium rectum nisi per quantum divine legi conformatur. quod est dictamen per regulam et recte rationis. Quis autem dixerit divinam legem falsam esse. aut quod dictamen recte rationis creditur erroneum. Ut igitur quilibet lex vera sit necessesse est. aut si falsa erit. lex non erit. Est autem falsa ratio dum iudices errant. ut quod petrus quem supponimus apud deum innocentem sit per homicidam condemnatus. et quod petrus sit pellendus reddere de bitum non proxi sue quod existens in charitate. et ex hinc de societate sanctorum sit excommunicatus. Sicut hinc idem devotus Bernardus in de precepto et dispensatione. quod simpliciter oculum quod totum corpus operationum lucidum fiat dicit oportere rectum et verum esse. quod nec veritas sine recta intentione nec recta intentio sine veritate sufficiunt. Alioquin non inculpasset apostolus quosdam quod habebant zelum non secundum scientiam. nec christus quem condemnasset interfectores martyrum quod arbitrabantur se obsequium prestare deo. Huic oppositio respondentes procedimus per regulam quod nullum dictamen particulare per criticum quod imperat actio est rectum nisi simul in veritate subsistat. Sed quoniam ex falsis bene sequitur verum procedimus multa esse iudicia practica vera quod ex falsis deducunt. Exple gratia. fiat hoc argumentum. omnis homicida patris est suspendendus. petrus est homicida patris. ergo petrus est suspendendus. Maior est lex humana ut supponitur. minor probata est per falsos testes. qui tamen repellere non possunt. ut etiam supponitur. et conclusio sequens est dictamen istud. petrus his stantibus est suspendendus. quod utique verum est apud concedentes ignorantiam. inuincibile in eis que facti sunt aut iuris humani. Altera est responsio et forsitan rationabilior. et magis ad intentionem beati Bernardi dicens minor preceps precedentis syllogismi aut alterius similis non esse ista. Petrus est homicida. sed ista Petrus probatur homicida per testes inconvincibiles de falsitate. et hec vera esset apud eos sicut maior. Si igitur conclusio vera sit talium. nullus mirabitur. Verum tamen hoc loco pro diversitate opinionum de ignorantia si sit inuincibilis aliqua. aut si nulla essent consequenter varietates responsionum. Et quicquid sit de ignorantia facti aut iuris humani et naturalis positum. concordans est sententia. Nulla in his que legis divine sunt cadere ignorantia inuincibilis. quoniam facienti quod in se est de semper assistit parat illustrare mentem quantum oportebit ad salutem. et erroris evitacionem. Quocirca palam est ratio cur martyrizantes apostolos credendo se

De vita spirituali anime

prestare deo obsequiū / oculū simplicē n̄ habuisse culpant. sicut nec illi quos apostolus arguit habere zelum nō s̄m sciam. ¶ Juxta hec ap̄t̄ intellectus ad cognoscēdū / si fides inclinare possit ad falsū / & charitas ad malū. Cōstat q̄ nō imediate & sub falsi & mali rōe. S̄z an mediate & sideret studiosus inquisitor. ¶ Ex incidēti dicim⁹ q̄ null⁹ fidelis credit articulos d̄ futuro p̄tingēti sic absolute q̄n̄ sciat deū id posse nō facere. Deus ergo si p̄ potētiā absolutā faceret nihil fore futurū nō videt ex h̄c assensus fidelium falsificari / q̄ potētiā nō absolutā s̄z ordinatā iuxta legē datā intēdūt / quē ad modū false nō fuerūt assertores Jone ad niniuitas / & etiā ad Ezechia. nā subuersio ad demerita niniuitarū / & mox Ezechie ad cursū nature cōmunis referebant. nō enī mīaz dei ad correctos. & potētiā sup̄ cursū nature hi p̄phete secludebāt. Ita nec catholicorū fides excludit potētiā dei absolutā ad nō faciendū ea que fieri ordinata est potētiā stabiliniit.

Corollariū quartū.

¶ Ommissio horarū canonicarū / trāsgressio ieiuniorū ecclesiasticorū / & ḡn̄alit̄ oīūz statutorū & regularū & canonū nūq̄ ē mortale p̄ctm̄ / nisi p̄ q̄to diuine legi p̄ceptiue dissonas inueniūt. Et ita q̄stū lex aliq̄ h̄z admixtū de lege diuina p̄ceptiua / tātū dē & nō amplī ē eius trāsgressio mortaliē viciosa. Quamobrē decernere de legib⁹ oīb⁹ manifestū est spectare p̄ncipalit̄ ad theologiā / velut ad sciaz superiorē / & architectonicā. q̄tinus recta rō separet illud qd̄ iuris diuini ē in eis ab illo qd̄ hūanū ē siue positiuū / tāq̄ si aurifaber p̄tissim⁹ scernat aurū ab argēto. & argentū a plūbo. Et q̄m̄ multi hāc p̄cipuā artificem theologiā vel ignorāt vel negligūt vel spernūt. q̄ t̄n̄ de seip̄a dic̄ legū & d̄itores p̄ eā iuste decernere. id̄ turbatōes in politijs & p̄ciētijs sepe oriri cōpertūz ē. Idcirco p̄terea legislatores ecclesiastici & ciuiles plerūq̄ sua p̄tate & auctoritate noscūt abuti. p̄serti ecclesiastici illi q̄ q̄cqd̄ ordināt / q̄cqd̄ monēt / q̄cqd̄ p̄cipiūt / volūt p̄ diuinis legib⁹ h̄ri. par egle q̄z rob̄ h̄z p̄ intermīatiōz dānatōis etne. Neq̄ t̄n̄ accusaueri oēs legislatores talit̄ & talia loquētes. Presumo enī q̄ ad rectā regulā & diuinā sapiāz sermōes suos voluerūt glosari. interpretari. & recipi. q̄ si n̄ h̄ intēderūt p̄nūcio nō ego s̄z ap̄ls / q̄ nihil p̄nt̄ s̄ vitatē. s̄z neq̄ p̄tra charitatē. Deniq̄ suū ē talib⁹

viti s̄bis in suis institutiōib⁹ / q̄ a vero neq̄z deuēt / neq̄z simpliciorib⁹ & ignar̄ timores & scrupulos vanos igerāt. q̄si videlz ipsi ligēt vbi liberi sūt. tāq̄ p̄tea q̄ui iugo p̄māt vbi ad leue iugūz & suauē vocauit eos x̄ps.

Corollariū quintū.

¶ Ex h̄ q̄ aliq̄s peccaret mortaliē trāsgrediendo p̄stitutiōes aliq̄s hūanarū traditiōnū. nō sufficiēt̄ &cludit q̄ ille p̄stitutiōes obligent ad mortale delictū. Declarabim⁹ istō argumētantes a sili v̄l minori. Sit aliq̄s perit⁹ medic⁹ ordinatus p̄ republica. dicat ille. Petre do tibi legē p̄ tua sanitate. quā si trāsgressus fueris statim dissoluet corp⁹ tuum. qd̄ eā p̄suādo p̄ualecet. Nō bibas vinum puz hoc triduo. Null⁹ nescit q̄ medic⁹ vt medic⁹ caret facultate & dendi leges obligantes ad peccatū mortale. & t̄n̄ in casu trāsgressor hui⁹ legis sue dānatōez incurret. Poneret sile in materia de ebrietate aut furie piculo. Si medic⁹ denūciat ignorātib⁹. tale vinū ne biberitis. alioq̄n vel i ebrietate v̄l furia incidetis. q̄s nescit trāsgressores temerarios criminaliter delinq̄re. nō quidem p̄pter medici p̄ceptū. q̄uis in casu si ita p̄cepisset nō peccassent excusante eos ignorātia. Sed q̄ p̄uaricatores sunt horū p̄ceptorū diuīorū & silūz. nolite inebari vino. nolite vos occidere &c. Non p̄sus dissilz ē in p̄posito. q̄uis enī leges humane et ciuiles vt tales sunt. sint solum p̄o ordinatōe politie humane ecclesiastice vel ciuilis in eis que corpus respiciūt. & ita solū merent̄ punitōem tēporalē violatores earū dē. & obseruatores premio tempali donant̄. Nihilomin⁹ ex cōsequenti & mutua colligatōe ac mixtiōe quā ad leges diuinas habēt r̄sulat crimen faciēs reos etne dānatōis ipsos cōtēptores.

Corollariū sextum.

¶ Si aliqua lex humana canonica v̄l ciuilis nō possit concludi ex lege diuina nisi coasumendo p̄positōez vel cōsequentiā legi diuine impertinētē. cōsequenter impertinens est. An trāsgressio illius legis sit mortalis. an non mortalis patet ex p̄cedentib⁹. Nō si quis p̄latorū v̄llet h̄mōi legem aut dice ret habere robur legis diuine sibi fas est p̄ theologos aut alios hoc p̄gnoscentes r̄sistere in facie. et dicere q̄ non recte ambulat ad veritatem euangelij. Ex quo amplius

videt nō esse secūz asserere tot leges et cano-
nes et regulas q̄t repiunt om̄s obligare ad
pecc̄m mortale / tū ex multis causis inferius
assignādis / tū noiatim ex eo q̄ mlte hm̄oi
p̄stitutiōnes imp̄tinētes sunt legi diuine / q̄ in
euāgelij cū suis exp̄sitiōibz sufficiēter tra-
dita explicataq̄ est. ¶ Et hic notādū ē p̄ re-
solūtiōe materie / s̄m quā resolūtiōz om̄ia di-
cta et dicēda volo itelligi. q̄ p̄cepta affirma-
tiua dei / q̄uis obligēt ad sp̄ nō tñ p̄ sp̄. vt ē
p̄munis regula magistrōz. Obligāt ḡ sub
qdā dīstīctiōe ad h̄ faciēdū vel illō p̄ isto
vel illo tpe. put casus incidit et sapiēs d̄ter-
miabit. Sicut exēpli gr̄a. Occurrētibz du-
obz i extrēa necessitate famis quoz soli pos-
sum succurrere. teneor succurrere isti vel illi
sub dīstīctiōe. et nō ambobz sil. Et q̄niam
i cōitate ch̄istianoz pauci sūt q̄ scirēt iudi-
care de tpe certo / q̄n p̄cepta affirmatiua fa-
ciēda sunt. Prop̄tea plati q̄ sapiētes sunt li-
mitāt illa p̄cepta tanq̄ sub qdā dīstīctiōe
obligātia ad certa opa et tpa d̄terminata. Ex
empli gr̄a. Lex diuina vult vt aliq̄n cult⁹ la-
trie exterior dō p̄soluat. ne igit̄ peccaret ho-
mines aut p̄ ignorātia / aut p̄ desidiā et iad-
uertentiā limitauit ecclia certū tps et certū
modū exēcūdi p̄ceptū istd. s. die d̄nicuz / et
cessationē ab opibz fuilibz. et misse auditōz
Quo adimpleto ipletū ē p̄ceptū illud affir-
matiū. q̄ si peccat q̄s mortaliē trāsgrediē-
do limitatōem istā ecclie / hoc nō est. p̄pe ex
h̄ q̄ ecclia sic p̄cepit. sed q̄ sic limitare expe-
diebat p̄ p̄mūtate. Etia hō fit p̄ptor di-
uini p̄cepti et suoz sup̄ioz q̄bz sp̄ote se sub-
misit / aut sumittere debuit p̄ vtilitate sui et
cōmunitatis cui⁹ est ps. q̄uis adhuc in ta-
libz limitatiōibz qdā adducunt magis ad
quādā decētia q̄s p̄cepti necessitate. Et nō
potest vniuersaliter dari regula nisi vt eq̄tas
q̄ a ph̄is d̄r ep̄ykeia iudicabit. vtz ē ei illō
psal. Omnia mādata tua eq̄tas

Corollariū septimū

¶ Nulla lex appellāda ē neq̄ ferēda tāq̄s ne-
cessaria ad salutē eternā / que nō ē d̄ iure di-
uino i aliq̄ quattuoz ḡduū q̄s lectio p̄cedēs
exposuit. Oppositū sentiētes aut facientes
moliūt iugū iponere quissimū sup̄ ceruices
hoim / et spargere laq̄os pedibz eoz lapidez
et scādaliū. Quāob̄re theologia q̄ ē lex euan-
gelica (dicā meli⁹ / et⁹ doctrix et explicatrix)
debz in oibz p̄cedere platos eccliaisticos in
suis p̄stitutiōibz et decretis. ne vl̄ obsint p̄ce-

ptis dei p̄pter multitudinē onerosas. iuxta
improperiū christi factū phariseis. vel ne
credant ligare ad penā eternā vbi pena ci-
uilibz sola repitur. Doctrina hec p̄cipue lo-
cum habz in materia ex̄cōmunicatōnū late
sentētie. Nā qui p̄ solis incōmodis t̄palibz
cuiatadis / aut cōmodis politicis p̄suandis
eternā vult infligere mortē / cui q̄so similis
erit. Illi nimirū qui volēs abigere mulcā
a fronte vicini / eā securi pcutiēs vicinū sto-
lid⁹ excerebrauit. Aut ei parē dixerim qui
studēs curatōez modici vulneris i pede eq̄
sui. pedē cōfestim abruptit et scidit / equūq̄s
pemit. Sola itaq̄ p̄tumacia vera vel pre-
sumpta / renuēs stare iudicio ecclie. reddidit
homine p̄ ch̄ristiano se gerentē dignū ex̄cō-
municatōe. Nā si parat⁹ ē audire eccliam. q̄
liter velut ethnic⁹ nobis erit et publican⁹.
Porro differt plimū q̄lis ē p̄tumacia et q̄s
dānosa ecclie. p̄ q̄ materia et circa quā iur-
rit. Nam peior est p̄tumacia i materia fidei
et religiōis q̄s pusille q̄stiois de paucis de-
narjz. vbi nūq̄ tātū p̄dest obediētia q̄ntū
obest ex̄cōmunicatio sepatiua a sp̄ualibus
suffragijs et societate sanctorū. Ita vt lōge
mitior sit p̄cessus q̄ fit in curijs secularibz
p̄ punitiōnes corpales seu tēpales / q̄s vbi p̄
platū p̄scindi q̄ritur aīa a deo vita sua. et da-
ri sathane in interitū. non solū carnis s̄z spi-
ritus. ne iā saluus fiat ab alioz auxilijs de-
stitutus.

Corollariū octauū.

¶ Occurrēte dubio p̄babili d̄ aliq̄ lege vtz
diuina sit aut diuine p̄nera seu p̄tines tuti⁹ ē
legē illā p̄ diuina suscipe q̄s p̄ hūana negligē-
re Tene certū (cōsultit Aug⁹) et dimitte i cer-
tum. ¶ Est itaq̄ regula magistral. q̄ expo-
nēs se discrimi peccati mortal' peccat mor-
taliter. et hāc fundat dictū sapiētis. Qui a-
mat piculū p̄bit in illo. Nō tñ de oī dubio
sed p̄babili et vehemēti hoc vtz ē. Totā in
hoc loco materiam de p̄scia erronea / quō li-
gat et quō nō. Et de p̄plexitate an sit possi-
bilis / et de scrupulis quomō fugandi sunt
aut deponēdi tractare p̄tines cēt / nisi q̄ ab
um locū h̄nt et ad euentū festinamus. Hoc
vñū generale dam⁹ documētū credere. s. fa-
cilitate sapiētioz et bonoz iudicio et contra-
cōes eoz snias n̄ lenit sibi met formare scru-
pulos anxios et timidos. Falloz si nō ita iur-
bet sapiēs. Fili ne initaris prudentie tue. et
rursus. Noli trāsgredi terminos q̄s posuerit

De vita spirituali anime

p̄ces tui. Hoc p̄cipue necessariū est ap̄d re-
ligiosos respectu sup̄iorū suoz. hoc ⁊ apud
ignaros diuinaz legū / q̄n etiā iuniores q̄s
q̄s theologicas lris imbuti talē debēt reuerē-
tiā senioribz i q̄bz vita cū scia p̄cor darūt vt
vix p̄p̄ aliq̄s nouas suasidēs q̄stūcūq̄ ap-
paretes p̄tinax vnq̄s ferat cito ⁊ determina-
tōes corū dē assertio. ⁊ p̄ q̄ppe q̄lē habebāt
genitā ex ml̄s xp̄ientijs. lōge certū arte iū-
dicat ⁊ opat. Porro iudiciū rōis sic obte-
nebrat ⁊ lumiosa ei⁹ radiatio diuersis vici-
atur apparētijs p̄ inopositōes nubilosarū
passionū ⁊ p̄uoz affectū etiā i lris. iuxta
silitudinē sol̄ v̄si p̄ nubes. Sic p̄ paucā i-
structōez itellect⁹ i sciētij̄s p̄sertim diuinis
causant nō vnq̄s errores i eis q̄ se totos de
uotōi tradere crediderūt. dū voluerūt pl⁹ sa-
pe q̄s sibi satis erat. Ad p̄sens corollariū
inducam⁹ exēplū iā i ductū d̄ medico. cui⁹
psilio aliq̄n parere debem⁹ sub pena pecca-
ti mortal⁹ dū ex trāsgressiōe sui psiliū vl̄ sci-
mus vl̄ pbabilz ⁊ vehemētē credim⁹ nos
inebriādos ⁊ p̄n̄ trāsgressuros legem dei.

Corollarium nonū

Salubrimū est sapiētis documētū q̄ ait
Que tibi p̄cipit de⁹ illa cogita sp̄ ⁊ i pl̄ib⁹
opibz ei⁹ ne fueris curiosus. Et enī p̄p̄ ig-
ratiā diuinōz p̄ceptoz quā plerūq̄s gignit su-
puaua occupatio circa traditōes hūanas
aut curiosa inuestigatio rez penit⁹ iutiliū cō-
surgūt ex p̄n̄ti facili trāsgressiōes diuine le-
gis. q̄ si h̄ dānabile sit apud oēs q̄ntā p̄cor
dānatōez sibi mer accumulāt culpabiles in
h̄ vicio vl̄ eccl̄iastici rectores vl̄ religionū
p̄fessores. Mirat⁹ sum aliq̄n q̄ rōe ip̄i eccl̄i-
astici p̄sertim ordianū ⁊ religiosi phibēt a sci-
entiā medicine ⁊ nō remouēt d̄ facto a stu-
dio traditōis hūane. Nā corp⁹ lōge meli⁹
est q̄s trena suba / cui traditōes iste defuūt.
q̄ si p̄ alios corp⁹ p̄t curari. nōne silz p̄ vi-
carios ⁊ alios d̄ eccl̄ia p̄tēribiles put iu-
bet apl̄s possent r̄palia m̄strari. Nōne san-
cti⁹ eccl̄iasticū p̄ se deo fuire ⁊ mūdo per-
vicariū / q̄s ordie p̄uerso imo p̄uerso vicariū
p̄stitūis p̄ sp̄ualibz / seip̄m negare dō ⁊ tra-
dere totū mūdo: Proxus ita.

Corollarium decimū

Veritates oēs vniuersales / i q̄bz fundat
legislatorū hoim p̄tās / sonātes q̄ parē h̄nt
autoritatē traditōes sue cū lege diuina. ⁊ qui
cas sp̄nit / deū sp̄nit ⁊ deo resistit / necessa-

rio debēt intelligi si ⁊ q̄n p̄tate sua nō ab-
tunt. ⁊ dū legibz diuinis sufficiēter inuitur.
Autoritates q̄s sc̄oz ⁊ canōes p̄tificū sū
moz q̄r̄q̄t allegēt sic ⁊ absq̄ nūero p̄nt iū-
ci / nihil aliō p̄nt p̄firmare. Quā ob rē dici-
m⁹ p̄ regula / q̄ntū ⁊ q̄lit licz dubitare d̄ po-
testate alicui⁹ p̄p̄ defectū debite electōnis
sue / aut abusu sue autoritat⁹ / tā tū dē ⁊ taliter
licet dubitare d̄ obligatōe traditōnū suaz /
vt sue sunt p̄cise. Ad d̄m⁹ adhuc q̄ nulla
traditio vl̄ regula vl̄ lex vl̄ defmiatio puri-
hois q̄ i talibz fallere p̄t ⁊ falli / obligat / vt p̄-
cise talē / subditos ad credēdū eā tāq̄s vita-
tē fidei / aut diuinā legē. licz obligare possit
sub pena politica / ad extiorē ei⁹ receptōem
⁊ ad nō impugnādū eā. Exinde patz via
ad inuestigādū p̄ticularitē q̄d opent defmi-
tōes summōz pontificū. q̄d d̄denatōes ar-
ticulariū parisi⁹ vl̄ alibi facte. Poterit siqui-
dē fieri vt absq̄ p̄cto mortali / imo cū meri-
to magno sit aliq̄s theologus vl̄ alius pru-
dens q̄ dissentiat cor de ab humanis deter-
minatōibz aut traditōibz / qui tū obligabit
p̄pter euitatōem sc̄adali vel aliter nō repu-
gnare exterijs. Nam p̄t aliq̄n publicatio
vitatū phiberi / ⁊ aliquaz falsitatū dogma-
tizatio p̄mitti. Uolum⁹ tū vt notet vigi-
lanter mod⁹ loq̄ndi noster de traditōibz ho-
minū vt talitū p̄cise sunt / q̄ fallere in illis et
falli p̄nt. q̄m determinatōes eccl̄ie vniuersal̄
in eis q̄ fidei sunt ab h̄ numero sc̄cludūtur.
in q̄bz nec fallere p̄t nec falli. Fieri q̄s p̄t vt
determinatōes aut leges hūane p̄cipiēt cuz
diuinis ⁊ hac rōe eas esse p̄ diuinis suscipiē-
das nescit nemo. Sequit⁹ deinceps q̄ sic
ad fidē / ita ad legē diuinā p̄ceptiā nō pos-
set aliq̄s platoz q̄c̄q̄s ad h̄cere q̄d non esset
p̄us de fide vl̄ lege diuina. q̄uis nō esset hoc
autoritative declaratū / aut humano p̄ce-
pro sancitū.

Corolla. vndecimū

Traditōes eccl̄iasticas ⁊ hūanas sic fatu-
um esset om̄es p̄ lege pure diuina suscipiē. ita
nihil i oibz velle d̄ diuinis legibz aḡcere neq̄
q̄s sc̄adaloza temeritate vacaret. Sc̄da p̄te
q̄z notissima ē ⁊ p̄cessa ab omnibz indiscul-
sa. Ad p̄mā p̄tē inducam⁹ id sapiētis. No-
li esse nimis iust⁹ / q̄ q̄ nimis emūgit elicit
sanguinē. Et vt terentianū p̄uerbiū ē. No-
nūq̄s summū ius sūma iniusticia fit. et sic
esse in p̄posito plane docebim⁹. Nec audi-
ar ego s̄ xp̄s / q̄ mādātū dei dixit phariseos

fuisse transgressos propter mandata hominum. Dixit insuper eos alligare onera gratia et ipotabilia cervicibus subditorum, et claudere eis regnum celorum. Ulex est quippe illud Julii cesaris apud Salustium, ubi interdedit ingenium valet. a qua sententia vulgatus versus non discordat. Pluribus in cunctis minor est ad singula sensus. Subditi vero simplices et timorati quam tot traditio libere intendere appellunt a superioribus suis, quod mirum si minus capaces reddunt divinum preceptorum, quia et minus in eis de acerbissima obiurgatione punietur quam per puula inobedientia legis humane, et absque omni reprehensione peccare quidam contra legem dei enormiter permittuntur. Non habemus necesse exemplis imitari crebriora cernimus quam vellemus. Ex his elicio per doctoribus theologis doctrinam salubrem, ne sint faciles asserere actus aliquos aut omnes esse peccata mortalia, presertim sub verbo universali, et dum predicandum erit ad populum, a sermone quidam et exprobrato viro accepti perniciosa esse in omni arte vel doctrina asserendum audaciter et extremam, maxime ubi obsequatio cois obniti obniti. Itaque debet quilibet nunquam obniti quod incerta est scia nostra, ita ut idem sepe homo brevi momento temporis nunc hanc nunc in oppositam ferat sententiam. Fit propterea quibus ut per tales asseriones publicas nimis duras generales et strictas presertim in non certissimis nequaquam erunt homines a luto peccatorum, sed in illud profundum, quia desperati immergunt. Clari propterea suboriantur et quasi infinite circumstantie per quarum diversitate diversificari debet iudicium, ita ut vir possit aliquid in moribus generalis regula traditum, quod in particularibus casibus exceptiones non admittat. Denique generatim exhibent scrupuli in queratini conscientiarum simpliciter ut in eis sit solidum nihil. Nam et si brutus vir qui spiritus est pauidus et qui veretur omnia opera sua, obsequandus est tamen summo illud terentianum, ne quid nimis. Et ut idem loquitur, ne in serpo nodum quod ratur, ne quibus eis improperet illud eiusdem, Quid si celum ruat, demum quod predestinatio imo quod non obest coartare pro iusto mandatum dei quod est latum nimis. Quid insuper expedit amari gratia eiusque illud reddere in gratia christi quod suaue est et onus eius leue. Nam et si contempserit ex hac laxatione et dulcedine apud quosdam improbos maior oritur habet velam malicie libertate. Est apud alios bene institutos gratia resonabunt actus. Prestabit etiam sedulus obsequium domino et patri tate mansuetudinis cuius mandata

gratia non sunt, et qui vult nos non temptari et non gravari supra id quod possumus.

Corol. duodecimum.

Sic pene restringende sunt ita leges humane grauius penales non sunt absque manifesta utilitate multiplicande. In prima parte proors est omnium iuristarum traditio, quos tamen aliquando miratur sum, dum eos audiuimus rationem reddentes cur nomen hoc excommunicationis si solum ponitur maiorem significat excommunicationem. Excommunicatio inquam non pena est sed medicina. Atvero si excommunicatio non est pena, quod aliud penam appellabimus? Nescio. Non solum pena est sed danosissima pena. Nec obstat huic dicto, quod medicinalis esse debet, sed nepe proprium est omnis pene presertim non exterminatiue. Secunda pars sequens ex prima iunctis per oribus adnotat eos qui tanta leuitate ne dicam temeritate, fulminat excommunicationes et irregularitates cum innumerabili multiplicandis statutorum, quod vir aliquis non dicam adimplere non dicam fructuere intelligere et recordare, sed vel legere tota vita sufficeret. Utinam attenderem omnes et imitaremur benignitatem saluatoris nostri dei. Poterat nec est dubium exigere a nobis iuge seruitium in preceptis longe pluribus gratia obsequantibus, sed condescendens fragilitati nostre certum et primum numerum dereliquit preceptorum, que si expleuerim quibus inutiles serui sumus preferunt a morte. Et quod quod superogauerim conuertit ad delectationem precedentium delictorum, aut cumulata gloria remunerat. Testat sapiens per timorem dei hominem recedere a malo. Ita sane melius quam per austeritatem humanarum legum. Nolumus tamen nec debemus inculpare deuotionem religiosorum, qui perfectioris viae aggressi tanta precepta diuina diligenter implent quanto conuersus et alius obseruationibus salutaribus semet astrinxerunt. Sunt fatemur vincula talium aligatura salutaris, quibus discretus usus non impedit sed expedit gradientes via mandatorum dei. Et tamen qui per cape capiat, quia non omnes capiunt verbum istud. Idcirco aliud de communitate hominum, aliud de paucitate est iudicium.

Corollarium. XIII.

Quis lex humana vel positina potest abrogari in eo quod non necessario participat cum naturali et diuina. Nec autem abrogatio fit vel per consuetudinem oppositam, iuxta quod dicunt iuriste et verum est, quod consuetudo est optima legum interpres. Nec unquam dicenda est corruptela nisi

defuētibus in peiora moribz nō solū inutilē sed impossibilē haberēt executionē. Hoc attendēs legislator noster xps vtiqz sapientissimus iudicialia oīa tanqz variabilia reliq̄t illoz iudicio q̄bus dicit. Qui vos audit me audit ita tñ vt nonerit se positos ad edificatōez nō ad destructōez. 7 vt fm leges dei q̄ regula est general' oī xpiane religioni p̄fessorz sub vno abbate xpo. ipi iudicēt/eā nō ampliātes/neqz restringētes/neqz duriorē faciētes q̄s exp̄sserit xps. q̄ iugū suū dixit esse suaue/7 onus leue. Nō enī plus hñt in p̄tate p̄lati ecclie ligare subditos ad aliq̄ que nō sunt tradita in regula euāgelica p̄ofessa ab oibus xpianis/q̄s hñt abbates sup religiosis suis/ad obligandū eos p̄ter regulare p̄fessionē suā/de q̄bus tñ est snia sancti Thome 7 alioz doctoz p̄corditer/ q̄ nō pōt abbas mōacho p̄cipe aliud q̄ in regula sua p̄fessus fuerit. Hoc enī est voti obediētie interpretatio/q̄ eius p̄fessores fm regulam obediētes se p̄stebunt.

S Colollarium. XIII.

¶ Uelle oēs excōicationū/7 suspensionū/7 irregularitatū institutiōes q̄ scripte sunt/p nō abrogatis exēq̄ videt irrōnabile 7 legibus tā diuīs q̄s hūanis aduersum. Cōstat enī oēs hmōi p̄stitutiōes aut fere oēs esse d iure positio pure. Cōstat p̄terea multas eaz in dissuetudinē venisse p̄ nō vsum aut vsum cōtrariū sciētibz p̄latis nec obuiātibz imo nec obuiare debētibz. Cōstat deniqz q̄ tāta est hmōi institutiōnuz multitudo q̄ si teneret in suo rigore/maria ps ecclie dāna ret/7 charitas q̄ est finis totius legis etiā diuine/lederet. Attñ oīs lex tantū p̄cise hz de bonitate 7 stabilitate/q̄tū p̄cipat de charitatis lege/q̄ est finis p̄cepti/7 fm quā deberēt cetera moderari. ¶ Et qm̄ materia ista de excōicationibz p̄plexa ē 7 fusēqz tractata Ego aliq̄s p̄positiōes examinationi supiorū ac p̄udētiōz dēreui p̄ponēdas absqz affertōe eaz/q̄s ipsi asserēdas iudicauerit ad quos spectat. ¶ Prima p̄positiō Expediēs videret nullā excōicationis ferri sniaz/nisi p̄ manifesta p̄tumacia. q̄ se mōstrat aliq̄s audire eccliaz nō paratū. Rō est/qm̄ dū semp paratus ē audire eccliaz. cur habebit sicut ethnicus 7 publicanus. Cur ab eadē p̄scidēt. Hoc tenet Scor^o in. iiii. sniaz. di. xxv 7 allegat ad h̄ tērtū xpi in q̄ fundata ē autoritas excōicandi/7 correctiōis fraterne. Et

hic sumit validū cōtrario sensu argumētū. Jurta h̄ videre est q̄liter impossibilitas parē di mādatis ecclie/facit vt q̄s apud deum nulla sit excōicatōe ligatus. q̄ si talis impossibilitas notoria sit/ipedit ne q̄s possit ab ecclia p̄ excōicatōis sniaz iuste separi. Ad h̄ videt vsus ecclie dū q̄s excōicatus p̄ debitis absoluit/dū cedit bonis suis oibus/qz facit in h̄ vltimū eius qd̄ pōt. Ceterz dū ali q̄s ex ignorātia q̄s culpabili aut ex infirmitate 7 passione viciosa. nō tñ p̄tumaci/facit aliq̄ne actū/p q̄ statuta est snia excōicatōis late snie ab aliq̄ p̄latoz. videāt iuriste 7 iudices si talis posset dici excōicatus ipo facto cū semp sit 7 fuerit p̄mptus stare correctiōi ecclie sup delicto suo/pur supponit/qz non ex p̄ceptu clauū 7 iurisditiōis eccliaſtice/sz aliūde motus/vr dictū est malū fecit. Non enī q̄libet inobediētia p̄tumacia reputat̄ 7 cōtra p̄positiōem expediēs videret/vt nullus teneret aliū vitare q̄stūcūqz excōicatu a iure/nisi postq̄s denūciatus fuerit esse tal a suo iudice In oī q̄ppe alio cāu fere pōt hō rōnabiliter p̄sumere primū suū nō esse excōmunicatū/7 oppositū faciēs exponit se frequēter discrimini p̄cti mortalis alienū seruū temerarie iudicādo. Exēpli gr̄a Video forte interficere sacerdotē aut eū vulnerare. Si iudico forte excōicatu/possum errare qm̄ vel a iudice potuit h̄c mādātū vt hoc faceret/vl ebrietas aut furor eundē excusat. aut aliq̄d aliud interuenit p̄pter qd̄ in iudicio cōtentioso dū ad illud venerit absoluet. P̄terea q̄cqd̄ sit in p̄sentia facti. nescio tñ infra biduū an a suo iudice fuerit absolutus. quā absolutōez neqz mihi neqz ceteris tenetur nūciare. Secus ē dū iudicialiter est cōdemnat^o. qz iudicio publico debz absolui si nō vult euitari. ¶ Quereret aliq̄s. qd̄ opant tunc excōmunicatiōes late sentētie p̄ canones. Rūdeo sic accēpi a p̄ceptore meo/cas tantūdem opari vt absqz p̄cessu alio iudici ali/aut noua p̄stitutiōe possit iudex statiz p̄bato facto vel cōfessato/ferre iuris sentētiā 7 eandē publicare. nō sic vbi canones eēt solum ferēde sentētie/quoniā monitiōe p̄cessus fm terminos iuris p̄hēret̄ 7 multiplices. ¶ Ex eadem radice videt qz nullus parochianus debz euitare curatū suū/a sū is se misterijs publice sepando nisi preuia sui supioris sentētia fuerit publicat^o. debet enī tolli quantū possibile est a subditis occasio rebellionis ad supiorē/7 diuisiōis inē

De vita spiritali anime

se / r temerarie dñi iudicationis cuiuscūq; al-
terius qm̄ ista sunt pctā grauiſſima. Sed
dare licentiā vel p̄ceptū cōsum q; subditi
vitēt curatos suos / nō p̄uā sn̄a r publica-
ta / est eos p̄dictis pctōz piculis exponere.
Itaq; cūz laici clericis sunt infesti / poterūt
leuiter dicere de suis curatis q; sunt fornicatores
publici / si forte colloquū vel cōfortiū
modicū viderint apud eū cum mulieribus
Rursus r si curatus fuerit heri fornicator /
potuit tñ penitere / r fm̄ iudiciū suū sup̄ioris
r p̄fessoris obtulit se dimissuz cūbinā
suā tempe r loco / q; nō subito tenet semp̄ h̄
facere. sicut nec penitēs astringeret remouere
subito a se q̄cqd̄ fuit aut est occasio pec-
cati. tūc parochianus vitādo istū vere ab-
solutū / quom̄ nō peccabit / nō aut̄ d; leuiter
suspiciari / nūc aut̄ alias q; vero careat be-
neficio absolutōis / nisi dū p̄ sn̄iam iudicis
fuerit vt talis pmulgar̄. S; tūc rādiū vi-
tabit / q; ad usq; fuerit publica denunciacione
nouiter absolutus. Ad de q; stabit tunc esse
diē dominicū dū parochianus p̄mo inci-
peret suspiciari vel iudicare q; curatus suus
est fornicator r publicus r ita vitādu / q; d̄
aget in hoc casu / aut vitabit eum r hoc erit
cōtra p̄ceptū ecclie de audiēdo missam die
dñico / q; aliam vt suppono nō poterit illo
die pcurare. aut cōicabit r hoc erit cōtra cō-
scientiā / r edificabit ad gehennaz. Poterit
etiā falli vt dictū est de impenitētia sacerdo-
tis forte penitētis r absoluti iudicādo. imo
eū potius d; iudicare penitētē r bonuz q; s;
oppositū. cū subito potuerit a sp̄sctō visi-
tari r penitere / r p̄fessionē actu vel voto p̄fi-
cere. Postremo q; nō videat hanc licentiā
esse fomitē scismatū inter subditos / alijs di-
centib; de curato / q; bonus est. alijs nō / s;
vitādu / q; nec ē par oīuz affectio nec par
discretio / nec par coz q; iuris r facti sunt co-
gnitio. **U**bi cū fortasse nobis illa decreta
lis cū suis glosis / quesitū. de cohabitatiōe
clericoz r mulierz / vbi p̄ argumentū a cōtra-
rio sensu trahit. q; fornicator notorius q; s;
nulla tergiuersatiōe negari pōt essetalis / vi-
tādu ē / etiā nō expectata sup̄ioris sentētia
Hic dicimus aliq; vel q; cōsuetudo opposi-
ta / r p̄latoz tolerātia que nō exēcuta ē hanc
decretalē in curatos et subditos interp̄ta-
te sunt illā legē nō esse seruandā. vel q; ante
sn̄iam sup̄ioris r q; diū tolerat / nihil pp̄rie
d; ita notorium crimē a subditis reputari /
quin aliq; possit tergiuersatiōe negari. Iuste

quidē / aut p̄pter inspirantē gr̄az / vt dictuz
est / q; nescit visitādo tarda molimīa / aut qz
nescit opantis intētio aut causa. Nōne pos-
set mulier in casu frequētari a curato / p̄ sua
p̄uersione / sicut egerūt aliq; scōz erga publi-
cas meretrices. Sic p̄sōz etiam meritoz
tradi posset morti. Ad hoc facere videt̄ de-
cretalis imediate p̄cedēs. Multa insup̄ de-
creta q; nō loquunt̄ in hac materia nisi d; sa-
cerdotib; sn̄ialit̄ cōdemnatis si bñ videant̄.
aut si aliq; sonēt aliter / pōt eis nō incōgrue
interp̄tatio talis aptari. Et videat̄ obsecro
oppositū sentientes / q; irrōnabile sit / vt p̄-
latus cōicet cū curato parochiali / saltē dūz
tolerat cū scitū esse talē. r parochiani eum-
dē euitare nō dico potēt s; debebūt. **N**;
si quesierit aliq; q; valebit ergo ista disti-
ctio famosa int̄ fornicatorē notoriū r nō no-
toriū. Plane ad hoc q; notorius pōt absq;
alio iuris ordine prius cōdenari p̄ iudicē
Alius nō nisi testib; legitimis iuris ordie
p̄us victus. Juxta hoc elici forsan pōt in-
tellectus q; d; fornicarius notorius euita-
ri / q; ip̄e pōt aut d; statū notorialit̄ p̄ cuitā-
do iudicari. Iudicari dico non a subditis
sed p̄latis / cōsuetudo imo r vtilitas publi-
ca vident̄ p̄ hac interp̄tatiōe militare. r hāc
reddere nō distortā. Pro dictis omib; sunt
glose ordinarie Auḡ. r Ambr̄o. sup̄ illo. i.
ad Thozinth. v. Si q; frater nominat̄ r c.
Sicut dicremus de sentētis pmulgar̄
generalī mō loquēdi absq; nominū exp̄ssio-
ne p̄ ecclias vt dicēdo. excomunicamus oēs sor-
tiligos / oēs impediētes iusticiā eccliaſti-
cam / oēs q; talē rem surripuerūt r c. Talis
modus loquēdi generalis r cōsum non li-
gat vt videt̄ audientes ad euitanduz illos
quos in p̄culari tales cognouerūt nisi p̄
iudiciū tales eē nominatim pmulgar̄. Nō
enim parē habet efficacīā generalis mod^o
loquēdi cū specialī. Sicut sacerdos litte-
rat̄ p̄t dicere q; oīs fur est suspēdend^o / nec
irregularitatē incurrit. q; innodare si dice-
ret. hic fur suspēdend^o meruit interim. Alie
cause patent ex p̄dictis. **D**eniq; rō ad pro-
positōem est / qm̄ magna eēt pena. magnuz
insup̄ esset discrimen cōscientiaz apud inno-
cētes si p̄pter alioz delicta ip̄i passim r abs-
q; iudicio tenerent̄ excomunicati. Audim^o d;
papa Urbano. v. q; gliabat̄ se papam esse /
ob hāc p̄cipue causam / q; nullis penīs ex-
comunicatiōnū r irregularitatū erat obno-
xius. q; si dilexisset primos suos sic seipm̄.

z hoc aduertisset/relaxasset fortassis tot la-
 qos. tot onera. tot picula ab eoz ceruicibz.
 vt aliqñ z si nō pari ad ipm libertate gratu-
 tari potuissent. ¶ Tercia ppositio. Expe-
 diens videbit vt omnes sententię excomūca-
 tōis/quaz vsus nullus est/aut pl^o obest q̄s p
 sit tā in ecclia vniuersali q̄s in puincijs z di-
 ocesibz/exp̄ssa reuocatōe cassarent. Ratio/
 nabilitas patz ex pmissis. Et si cōsiderem^o
 q̄ excomūcatō q̄libet medicinalis eē de-
 bet sicut finis amare potōis est sanitas. ita
 finis excomūcatōis est emēdatio aut pser-
 uatio charitatis et vniōis in subditis. ppte-
 rea quicūq; excomūcatō verisimili conie-
 ctura nō psumit vtilis reipublice/nec sub-
 ditorū correctōem afferre/illa debz omitti.
 Tunc enī locū habz quod dicit Aug^o lib.
 ij. cōtra eplam Permeniani in decret. xxiij.
 q. iij. i. q. viij. quoniens. sup e. Ipa pietas.
 z. it. q. i. ordinatōes. Reuera cū ptagio pec-
 candi multitudinē inuaserit/p̄silia sepatio/
 nis. i. excomūcatōis z inania sunt z pni-
 ciosa atq; sacrilega. qz impia z supba sunt.
 z plus p̄urbāt infirmos bonos/ q̄s corri-
 gāt animosos malos. Et Greg^o. de q̄bus-
 dā peccatibz ait Un^o a tli p̄suetudinē auer-
 ti possunt. z ideo cū venia suo ingenio relin-
 q̄ndi sunt. Et Matth. xij. dicebat christ^o
 dimittēda esse zizania ne eradicaret triticū
 Sic palea dimittit cū ḡno donec illud in-
 troductat i horreū. Sic lagena eccliaistica
 omne gen^o pisciū cōgregat nec sepat/ p̄ter q̄s
 i litore finalis iudicij. Sic iudas cū apo-
 stolis dimissus est. Sic iebuz^o inter filios
 isrl. Sic pessima (dicit Hieronym^o) sp̄ euz
 optimis iūcta eē. Sic tolerati sunt filij isra-
 el dare exteris ad vsurā z vti libello repu-
 dij. sic hodie pmittunt meretrices ne vicij
 deterioribz oia p̄fundant. Propterea dicit Au-
 gustinus vbi pus. Nō p̄t eē salubris a mul-
 tis correctio nisi cū ille corripit q̄ nō habet
 sociā multitudinē. Cum vō idē morbz plu-
 rimos occupauerit. nihil aliud restat bonis
 q̄ dolor z gemit^o. vt p̄ illud signū qd̄ Eze-
 chielī sancto reuelatū est. illi sic euadere ab
 eoz infestatōe mereant. Descēdendo ad pri-
 cularia p̄nt p̄clusiōes morales elici ex locis
 z tempibz qñ expedit z qñ nō/in pctores.
 vt sunt fornicarij z scismatici z vsurarij z sy-
 moniaci excomūcatōes. pmulgari. Pre-
 lati enī nō solū possunt. imo debēt ab excoi-
 catōibz aut irregularitatibz ferēdis desiste-
 re. aut iā latas tacite vl̄ exp̄sse reuocare con-

tra viciosos. vt sunt fornicatores. publici
 vl̄ scismatici/ si nō viciū tale adeo i q̄busdā
 partibz inualuerit/ qz p̄ excoicationū vel ir-
 regularitatū snias nullo mō p̄sumit corri-
 gi sed deteriores effici delinquentes. Et in h
 vitatē habz qd̄ dictū ē. p̄latos ad mlta nō
 teneri p̄pter incorrigibilitatē subditorū ad
 q̄z opposita ipi si corrigibiles haberēt sub-
 ditos tenerent. Porro qd̄ sit reuocare taci-
 te iam dixim^o corollario. xij. ¶ Ex his vide-
 tur aliq̄bz tpa mala p̄sideratibz qz nō expe-
 dit ferre snias excoicationū generales i for-
 nicarios sacerdotes. z iubere qz a subditis
 euitē. Rigor eī eccliaistica discipline vix cre-
 di p̄t q̄strū laxatus sit. sed et nulla z rara sit
 electio i sacerdotū introductōe. p̄ptea ma-
 lum istd̄ tam late serpit qz multiplicat iuue-
 nes inutiles z lubrici in sacerdotes. de q̄bz
 stultissimū est sperare qz post susceptū sacer-
 dotiū castior sit eoz vita z honestior/ et nō
 poti^o dissolutior/ q̄sto iā habent illd̄ a quo
 pri^o ex mala vite fama formidare poterant
 expelli. Quāto stulti^o igit̄ imo iuxta verba
 Aug. q̄sto p̄niciosius iniquus z sacrilegus si
 mili^o est velle tales effrenatissimos p̄ excoi-
 catōnū snias p̄scere. qz p̄fecto non tā eos
 corrigunt q̄s inficiūt. nō solū eos sed paro-
 chianos cū eis p̄uersantes. Nōne meli^o es-
 set nocētes q̄sdā ipunitos remanere/ q̄s pu-
 nire innocentes. Iuste qdem p̄t aliqñ mali-
 cia tolerari. innocētia puniri nūq̄. Puniū-
 tur aut̄ parochiani dū p̄uersatio curatorū
 eis interdicūt. dū scrupulis ḡuissimis p̄sci-
 entiaz inq̄terant. ¶ Sed diceret aliq̄s. petā
 igitur vis remanere impunita? Sic absq; y
 freno pene corrūet oēs in flagitia. sic omnis
 eccliaistica discipline rigor abscedet. ¶ Absit
 vt hoc velim. laudo medicinā/ sed nō eaz qz
 vuln^o augeat aut vitam tollat. fiat a radice
 morbi curatio. nō eligant ad sacerdotiū in-
 corrigibiles/ nō indisciplinabiles. alioquē
 sibi deputēt plati qz tales elegerūt. Et si ta-
 les deū q̄tidie i suis p̄ceptis tā impudēte
 p̄temnūt/ qd̄ mirandū aut vindicādū si le-
 ges hūanas et statuta nihil p̄dūt q̄s oia
 vidēta suis latōribz nō fuari. cū tñ recte ius-
 sum sit. patere legē quā ip̄tuleris. Deniqz
 si cā sit vt meretrices tolerēt/ dicūt sic opi-
 nātes/ qz maior est rō tolerandī sacerdotes
 fornicarios. nec rigorē talē fuandī sicut ab
 initio. quēadmodū ante tpa gregorij noni
 maior rigore hec vt aliq̄ dicunt disciplina
 tenebat. Hinc r̄ndēt ad quedā dicta sc̄toz

De vita spirituali anime

vt thome et aliorum peccare eos dicentium qui a fornicarijs missam audiunt nec excusare eos propter negligentiam prelatorum. Tunc enim vel vigeat amplius timor dei et disciplina christi ante religionis ira ut possit leuiter talis lex excipi. Vel incepti forte erant hi doctores qui generale et quasi radicatum sit malum. et quod deteriora flagitia circa vxores aut filias parochianorum et abominatodes horrende in alijs prouenerent apud multas patrias rebus stantibus ut stant si querent per tales censuras arceri. Scandalum certe magnum est apud parochianos curati ad concubinam ingressus sed longe deterius si erga parochianas suas non suauerit castitatem. Multos itaque oportum est ex sacris doctoribus. Quisquam in expertia temporum sefellit et locuti sunt non quod fieri possit aut expediret sed quod stricta iuris diuini vel humani regula faciendum esse diceret. Hi dum ad expertiam difficultatum et temporum et hominum incorrigibilitatem veniunt mutatur plerumque sententiam dicentes. quod si talia mala sunt que aguntur a subditis. tolerare tamen magis illa expediat quam cum peccato deteriori ea velle ad vnguem refecare. Quocirca peccatum non mediocriter quod dicitur ex religionis solitarijs quod dum vitam attendunt prelatorum dum subditorum effrenata malicia inueniunt. confestim murmurant et mox inaudita precepta ipsi condemnatum ferunt sententias in absentes. eos quoque rodunt et duorant non aduertentes. scilicet in experti rebus que difficile et frequentius impossibile sit omnia ad normam equam flectere. Utinam hi sapienter et super seipos oculum reuertentes intelligerent quod lites amaras que defectus culpabiles tolerare cogit quilibet in seipso. nec sufficit tali sollicitudine se vnum sufficere emendare. Ipsi vtrique pariter alios arguerent quod belua tot capitum vnaque locum diocesim aut regnum non pro omnia regulata habet. et profecto iuxta comici sententiam si homini essent in loco seque prelatorum aliter sentiret alij iudicaret. Hec dicimus non ad excusationem inertie danabilis quorumdam superiorum destruendum pessimis exemplis viuendi et moribus factisque reprobissimis vitam subditorum sed ut boni quibus in multis deficiant non acerbi iusto mordeant. Quarta propositio. Expediendum videtur institutio aut iam institutorum talis interpretatio ut solus excommunicatus aut suspensus a iudice et non a solo iure contraheret irregularitatem immiscendo se sacris. et talis solus iudicialiter condemnatus a potestate absoluendi in foro conscientie spoliatus censeret. Primum ideo dicimus quod non

statim aduertit alius se excommunicatum a iure de facto lata contraxisse. quod si in tali conscientia immiscuerit se sacris aut aliorum consortio se iunxerit durum videret tale esse irregulare. et tali irregularitate a qua solus papa possit absolueret. hinc contempnit apud multos aut scripuli varij et pericula maiora quam dici possunt oriuntur. De excommunicatione minori que ad irregularitatem non contrahenda est expressa decretalis. Sicut de suspensione per quam oppositum non est expressum in iure. Pene antequam nequaquam amplius de sunt. Circa quod mirantur alij quod decretale illud est medicinali. quod dicitur retorquent ad perbandum quod omnis suspensus a iure sit irregularis si se sacris immisceat. quoniam ibi fit modo de vna tantum specie suspensionis et in casu certo. Alia autem decretalis ab eisdem allegata loquitur de suspensio ab homine. Secundam partem propositio idcirco posuimus. quoniam si oppositum tenentur attentis rebus ut turbate sunt in ecclesia. tota fere christianitas fraudata est beneficio confessionis sacramentalis. Quod sic ostendimus. Si omnis excommunicatus a iure aut suspensus aut irregularis perdit potestatem absoluendi sacramentaliter. quod perdit ut dicunt iuriste iurisdictiones omnes in alios. talis in foro conscientie nequaquam absoluit. Sed maxima pars eorum que confessiones audiunt incidit sepe in suspensionem aut irregularitatem et excommunicationem. et vel precipue do cum suis parochianis excommunicatis vel tenendo publice concubinas. vel dum sunt infamati vicio alij publico. vel symoniaci. vel mercatores publici. vel ex alijs certis radicibus. tamen apud religiosos quam alios. Formidabunt igitur se subditi an fuerint rite et hoc sacramentaliter absoluti et hoc rationabiliter in tanta sententiarum multiplicitate. Hoc autem asserere quoniam tamen sit periculum et scandalum prelati viderint et iuriste. Pro hac parte secunda propositio facit decretalis que monet ut in necessarijs subditi communicent cum curato suo quod tamen quibus suspensus est. utpote cum fornicario publico. Costat autem quod confessio est necessaria. Si vero non potest absolueret sacerdos excommunicatus a iure aut suspensus fit illusio talibus subditis. quoniam nec sacramentaliter absolueret nec finaliter aliud reportat quam scrupulos dum postmodum audiunt sacerdotes suos potestatem absoluendi caruisse. Quarta propositio. Expediendum videtur ut nulla sententia excommunicationis ferret nisi per contumacia facta in rebus pure spiritualibus et vbi transgressio dicitur manifeste in dissipatione fidei et suelibratis. sicut est de hereticis et schismaticis et eorumque fautoribus. sicut de

interdicto dicerem? Excoicatio siquē ba-
cul⁹ est pure spūal⁹ p̄p̄tea nō videtur rōna-
biliter assumēda ad p̄cedēz rez t̄paliū z q̄si
pphanaz. q̄m̄ res t̄pales nō debēt p̄seruari
v̄l repetitū maiori detrimēto corū a q̄b⁹ re-
petitū q̄ sit vtilitas pueniēs ap̄d repetētē.
Sed excoicatio mai⁹ dānū infert q̄ sit
vtilitas alia t̄palis. P̄p̄tea nō debz eccle-
sia q̄m̄ punire delinq̄ntes ciuilit̄ q̄ secula-
ris p̄tās. Oppositū t̄m̄ sit dū p̄p̄t̄ t̄m̄ acia
am cadentē in causa rez t̄paliū iudex ecclesia
sticus icarcerat z ligat aīas quissimis exco-
municatōis vincul⁹. Iudex p̄o secular⁹ so-
la corporoz detentōe cōtēt⁹ ē. Rursus nō ē
vsq̄q̄ certū an ius diuinū p̄cesserit p̄lati⁹
iurisditōem t̄pale imediate/aut saltē ei⁹ ex-
ercitiū. sicut x̄ps illud a se abdicauit. aut si
hoc p̄stare p̄t̄ remaneret t̄m̄ icertū si iurisditō-
nem secularē ex p̄suetudie v̄l dono p̄nci-
pū p̄cessam sibi possit ecclesia p̄ iurisditōem
suā pure spūale exercere/ p̄seq̄ z defendere.
Sicut habz ecclesia iurisditōes t̄pales/ ha-
beat ip̄a z carceres/ z alios coercēdi modos
etiā corporales. q̄ coertio corporalis licz apud
grosse intelligētes z carnales austerior/ indi-
caret/ quis t̄m̄ fideli mēte/ p̄spiciēs/ negaue-
rit excoimunicatōem penā lōge deteriozem
excellere/ imo fm̄ dicta sanctorū morte cor-
pali d̄terioze existere. Si aut nō p̄ q̄libz cō-
tumacia iūgit mors apud p̄ncipes secla-
res/ q̄ ē ista ecclesiastice libratōis mānētudo
vt passim p̄ silib⁹ aut minoribz culpīs spū-
alem inferat mortē. Deniqz dixerim ista
nō ad detrahēdū factis p̄latoz. s̄ vt occa-
sio p̄stet maturi⁹ i hac restatuēdi z tollendi
tor vecatōes incredibiles/ q̄s paupibz labo-
rantibz/ p̄motores curiaz z alij q̄dam his
bacul⁹ fulti p̄stant in p̄emptū dei. dānatōz
p̄latoz. z ecclesiastice iurisditōis irrisionem.
Ampli⁹ ista nō sunt ad determinādū q̄ di-
rimus in his p̄positōibz/ p̄sertim vbi text⁹
iurū palā repugnare viderent. Sed datā
volum⁹ esse occasiōem studēdi iura illa/ et
mitiori interpretatiōe ea d̄iudicādi/ q̄s faciāt
q̄daz ad pauca aspiciētes. z q̄ de facili enū-
ciāt p̄ alioz illa q̄atōe/ illibertatōe z dānatō-
ne. Sexta p̄positio. Expediēt⁹ ē i mul-
tis defectibz illos v̄l tolerare v̄l ad bonū fi-
nem ordiare/ q̄s p̄ fulmiatōnes sentētiar⁹ et
p̄denationū/ aut p̄ p̄dicatōes rigorosas cof-
conari fundit⁹ extirpare. Rō p̄t̄ ex p̄missis.
v̄l p̄cedentia facta sc̄toz nos docēt/ q̄ mul-
ta q̄ male fieri videbāt z neq̄bāt corrigere.

vel tolerabāt v̄l ad aliquē finē bonū ordia-
bant. Sic idolatraz supstitio facta in Fe-
bruario/ ob honore februe/ trāsit i honores
v̄ginis m̄ris. Sic honore augusto cesari p̄-
stat⁹ in honore Petri est p̄uersus. Sic p̄a
theon templū omnīū idolorū v̄rit papa in
eccliam oīm sc̄tozū. Fortetali arte possent
cencenia que p̄ma die anni mittūt hoies ad
bonū finem trahi. Sic natiuitatis sue cele-
bratio apud q̄sdā p̄ncipes christianos ad
gaudiū de suo baptisate possz retorqueri
Nec enī agere facili⁹ ē q̄s torēt⁹ p̄suetudis
p̄ncipiter obniti velle. Hoc mō docendi
sunt om̄es habere oculū simplicē. oculum
intentōis rectū. q̄ habito merebunt i multis
vbi als graui se delicto p̄strigerent. Exem-
pli gr̄a de celebratibz missam sumpta pecu-
nia. de cūtibz ad horas canonicas i ecclyis.
z ad obit⁹ spe distributōnū. de dātibz z ac-
cipiētibz curas z b̄nficia ad cēsū annuū.
de recipiētibz pecunias in collatōe ordinū.
de p̄dicantibz p̄ mercede. de q̄rentibz place-
re in suis actibz z f̄monibz publicis. z arti-
ficialiter ob h̄ ordinatis. de habentibz plu-
ra b̄nficia/ z silibz. in q̄b⁹ peccant multi ob
defectū doctrine z rectificatōis sue intentō-
nis/ q̄bus alioq̄n merces deberet. Tāga-
mus hic ad extremū p̄functorie modū re-
ctificandi aliq̄ ex p̄missis. Si q̄s celebrat
missam aut aliū quodcūqz opus spūale p̄-
agit/ z inde sperat mercedē t̄pale. cōstituat
ip̄e sibi mercedē illā nō tanq̄ p̄ciū spūal⁹ il-
lius opis. Non ei esset equa p̄mutatio. Sz
accipiat illud t̄pale p̄ sustentatiōe ministri.
Nō debet itaqz q̄s suis stipendijs milita-
re. Et qui altario seruit (sicut dicit apls) de
altario viuere debz. Hoc titulo q̄ dicit su-
stentatio/ m̄stri saluat oīreceptio modera-
ta rez t̄paliū p̄ spūalibz. iuxta sniam domi-
ni Durādī in hac materia. Nec aut susten-
tatio q̄lis aut q̄nta esse possit nō cadit sub
arte general⁹ diffinire. Sed hoc loco sicut
z in om̄i p̄tute mediū sumi debz put sapiēs
iudicabit attētis circūstātis oibz. aut put
homine vinctio diuina docebit. Hāc eādē
sniaz dicit aliq̄ sub alijs v̄bis. q̄ oīares p̄i-
ritual⁹ p̄pter t̄pale lucrū tanq̄ p̄p̄t̄ motiū
m̄n⁹ p̄ncipale/ aut p̄p̄t̄ finē deo subordina-
tū q̄ dici potest finis cōsecutiū/ licite q̄ri di-
ligi vel exerceri potest. Ad h̄ nimirū ē illud
p̄phete. Inclinaui cor meū ad faciēdas iu-
stificatōes tuas in eternū. p̄p̄t̄ retributōez.
Existimo neminē dubitare q̄n possit deus

De vita spiritali anime

Diligi a me et exorari / ut mihi det vite sustentationem ad liberum eundem fruendum. **A**ctus autem magis spiritualis qualis est quod dei dilectio vel ad eundem orationem. **F**as habet insuper aliquid exercere se vel in una religione vel cura vel alio spirituali opere ut indeficienter ad vite necessaria non quod sustentando in hoc solum ulterius referendo in deum ut habitis talibus vite necessariis ipse deinceps liberiori mente valeat deo militare. Dicunt doctores nominatim dominus Anthoniodoreus quod nullus predicare debet hoc est predicatores suam ordinare tanquam medium ad habendum vite sustentationem. **E**sset inquit hoc ordo perversus si dignus ad indignum ordinaret. **H**orum dicta sic accipienda sunt ubi ad illud tempore figeret intentio principalis et ad dei honorem ipsa nequaquam ulterius referret. **D**um autem non est finis principalis sustentatio hec ministerii quaesita per aliquid actus spirituales sed est vel mortuum quod dicitur vel finis minus principalis in alterum finem rursus ordinatus nullum videtur hic de symoniaca perversitate periculum imminere. **I**sta sic elucidare tunc est ad serenandum conscientiam simplicium et per rectificationem suam intentionum quod tragica aut satirica reprehensio omnium generali symonie lepore reddere infames velle. **H**ac intentione potest teneri cura ad census annuum potest haberi respectus ad lucrum distributum. **P**otest in casu recipi moderata pecunia ab ordinatis sub prelati si sit aliquid de nimis pauperum nec imineat scandalum quoniam omnes decretales super hoc confectae sunt de iure humano quod ad multa / quas potest aboleri consuetudo ad oppositum dum fuerit oculis simplex modo dicto. **S**ic potest obtineri duo vel tria beneficia sine eorum tenuitate et si sine scandalo fiat attempta persone obrinens qualitate et ipsi ad ecclesiam utilitate. **S**ic potest imo sepe debet querere predicator aut alii placere hominibus in suis actibus non propter se sed ut videntes glorificent deum et ut liberi monita salutis accipiant. **N**ec tamen sum nescio quoniam in predictis sepe cadit vitium questus atque symoniace ut si quis habeat aliquid de sufficienter vivere possit ipse multiplicat sibi per talia opera spiritualia gradiores divitias superuacuas aut propter necessarias aut suam beneficiorum pluralitatem causa rationalis non excusat.

Lectio quinta

Ad determinationem solidioris materie quam tractanda suscepimus super additatem peccati mortalis et distinctionem eius a veniali multa quasi

iam fundamenta iecimus / pertractando funditus quod sit lex proprie divina quod naturalis quod humana et de conditionibus vitariis. **H**ic est enim vitariis funditus totius difficultatis. **P**orro iam nonnulla diuerticula quasi supedificantes adiecimus. **P**ertractandum rursus esse video ne nos equocatio fallat et ut edificium nostra structura certum surgat si forte sit aliquid lex divina quod non sit obligatoria. **N**am de obligatoria primo dicitur taxat habitus est. **V**idetur nepe lex divina totidem modis dici quod modis divina voluntas nominatur. **D**icit autem magister in primo sententiarum quod quoniam sunt dei voluntates / sumendo signum pro signato. **E**t he sub hoc metro complere sunt. **P**recipit et prohibet. permittit. consulit implet. **D**e voluntate preceptiva et prohibitiva multa iam diximus. **D**e permissione primo meminimus alio loco distinxisse quod aliquid dicitur permittit deus primo quod non vult prohibere aut precipere oppositum. **S**ed modo permittit libellum spirituum et vitiorum pluralitatem in antiqua lege. **S**ecundo permittit quod non punit pena temporalis. **S**ed modo permittit mala fieri quod non punit in iniustis. **D**einde tertio aliqua permittit dicitur non quod non puniat sed quod non impedit ea fieri cum id vitios possit quod quod iniuste faciat / eliciendo ex his malis bona secundum potentissimam sapientiam suam attingentem a fine usque ad finem fortiter et per inscrutabile abyssum iudiciorum suorum. **D**enique quarto potest aliquid permitti non quia iudicet faciendum aut quod non denunciaret per leges et statuta puniendum sed quod de facto non exequitur leges punitive contra delinquentes tales ne deteriores exitum res habeat. **H**oc modo tolerant quoniam heretici et scismatici et alii inter christianos dum scissura deterior ex eorum exterminatione verisimiliter timeret. **D**e hac igitur lege permissionis sicut et de imperativa quod dicitur esse efficacis operatio dei et que non est de se obligativa intantum dicta sunt. **S**uperest dicere de consilio quod lex appellatur non quod liget ad observantiam sui. ea quod prope deserens penam non incurrit. **I**mpletio tamen eius premium meret et coronam. **E**adem propterea legem consiliorum divinum nihil perdere velut utilem et tanquam obfucatores eorum non inde perfectiones fiant improbare / damnationes non evadit. **H**ec lex potissimum respicit tertiam vitam quam esse posuimus confirmatiois stabilite / aut eorum qui tali vite iamque approximant ut sunt viatores perfecti. **H**ec summam memorata sunt et eis que de quantumpluribus signis voluntatis divine / quod est lex prima doctores tradiderunt. **N**umero legem alteram si supradidit **B**

li anime

rimus mediā inter cōsiliū & pceptū q̄ mo-
 nicio vel mandatuꝝ / vel ordinatio / aut alio
 noie absq; controuersia nominet / forte vi-
 debimur p̄tinus trāsgredi terminos q̄s po-
 fuerūt patres n̄ri / s; nō ita ē. consonabim⁹
 potius eoz traditiōib; & eas aptius intue-
 bimur. Apparentes quoq; controuersias in-
 ter ipos de pctō veniali et mortali / nos faci-
 liori nexu in vnū p̄pingem⁹. ¶ Loquuntur
 itaq; nōnulli sanctorū de pctō veniali tan-
 q̄ sit cōtra pceptū diuinū. vt Bern. in libel-
 lo suo d̄ pcepto & dispētatōe. & Sandcā. idē
 ponit ex autoritate Aug. in suo q̄dlib. iij. q.
 xxi. ¶ Alioz est opinio p̄traria vt thome et
 cōis scholē dicentū / veniale nō est cōtra s; p̄-
 pter pceptū. ¶ Primi facili⁹ & expedit⁹ loq̄
 vident / ponētēs q̄dlibet peccatū esse p̄tra p̄-
 ceptū. quoniā pfunda p̄sideratio repit n̄
 hū esse peccatū nisi q; phibitū. Preuaricā-
 tes reputaui omnes pctōres terre / inq̄t p̄-
 pheta. Phibitū dico. v̄l lege diuina imme-
 diate / v̄l naturali aut hūana / voce scripto
 v̄l mente. Nam nō habētes legē ipi sibi sūt
 ler. Ad Ro. ij. Preterea frēq̄ns vsus est in
 omni lege. Jus in antiq; / ius in noua / ius ī
 religiōib; & vniuersitatib; / vt multa statuā-
 tur sub noie pcepti et voti & iuramētī / & cō-
 minatōis eterne mortis. quoz aliq̄ omitte-
 re v̄l opposita facere nō facit hominē reuz
 peccati mortalis. Nōne data erat antiqua
 lex iudeis in pceptū / p̄spiciū est h̄ Deuter.
 vij. et. viij. Et addunt maledictōes. c. xxvi.
 Idem Hier. xi. Habet insup Deute. xxvi
 quō ipi p̄fitebant anno q̄libet totā legem.
 Deniq; positū est Josue. xxiiij. q̄lie popul⁹
 iudeoz expressa voce seipm obligauerit ad
 oīa faciēda que dñs mādauerat. Et tñ q̄s
 diceret eos in omī trāsgressiōe cuiuslib; cō-
 tenti in illa lege mortaliter d̄liq̄sse. Algebāt
 nihilomī⁹ vt videt p̄tra pceptū & votū & p̄-
 fessōem maledictōis intermiatōe vallataz
 Pceptū vtiq; habebāt sicut & nos nō mē-
 tiri. multa tñ esse mēdacia sola venialia nul-
 lus negat. Sillem facit rōem Bern. libello
 p̄dicto de eis q̄ in euāgelio p̄tenta sunt. vt
 q; nō sit irascēdum fratri. nō gūada corda
 crapula & ebetate. & curis hui⁹ seculi. nō di-
 cendū verbū ociosū / neq; iurādū & similia.
 q̄z actus crebro veniales sunt. Ita ī statu-
 tis religionū q̄stūctiq; iuramētō aut voto
 firmatis. Qd vt manifest⁹ fiat accipiam⁹
 aliq̄ue q̄ iuramento aut voto vt sepe fit se-
 astrinxerit. Sit ita q; fidelit̄ et diligēt̄ ad

implebit opus iniūctū. aut q; in oib; suo ta-
 li supiori honorē suabit. Null⁹ arbitroz au-
 debit p̄demnare istū sic iurātē p̄ q̄cūq; ne-
 gligentia aut irreuerētia ad mortale delictū
 cū possit interciderē negligentia & irreueren-
 tia. nūc ex ignorātia aliquantulū crassa & supi-
 na. nūc ex impotētia & infirmitate. aut abs-
 q; p̄sensu p̄fecto. aut q; trāsgressio talis nō
 est notabilis dampni seu p̄ceptus ap̄d eos q;
 bus ip̄e fidelit̄er fuisse & q̄s honorare iura-
 uit. Attamē ois negligentia p̄trata p̄mo
 iuramento. & irreuerētia sc̄do. nisi q̄s glosa-
 uerit iuramenta hec put infra docebimus.
 ¶ Quid dicem⁹ ad hec? Nūquid ē spirit⁹
 dissensiois ī cordib; sanctorū dei. vt qd vn⁹
 approbat / ali⁹ d̄anct. Studam⁹ ergo cō-
 trouersia hāc verbalē (quia de re satis con-
 stat & uenit) ad p̄cordiā adducere. Ita enī
 agere hic & alibi modest⁹ & salubri⁹ subtili-
 usq; est / q̄ vni p̄ri v̄l alteri tā p̄tinaciter in-
 niti q; altera p̄demnet. Intolerabile siq; dez
 est p̄festim existimare de s̄ctis sapiētib; / et
 tanta sedulitate ditatem scrutatib; eos ī re-
 bus nō vsq; quaq; difficultib; dissonis asser-
 tionib; errauisse. ¶ Nos cōtrouersie nodos
 facili⁹ enodare poterim⁹ si aliquā p̄ri⁹ dede-
 rimus similitudinē ex visibilib; / p̄ quam q̄si
 p̄ scalam ad inuisibilia p̄scendam⁹. Cōpe-
 mus ḡ peccatū ad morbū / & vitā sp̄ūalē ad
 corpalem / vt ab initio fecim⁹ / & repetamus
 dicētēs / q; vitā aīe quadruplex est. s. nature.
 gratie. actōis meritorie. & p̄firmatōis stabi-
 lite. fm hoc ponūt aliq̄ p̄positōes p̄mo de
 pctō. de hinc de merito. ¶ P̄ria p̄positio
 Peccatū mortale & veniale nō sunt s; vitā
 p̄mā. sic q; eā p̄sus enecent. ¶ Nec enī vi-
 ta p̄sistit in bona d̄spositōe naturalium. vt
 sunt viuax ingenū. tenax memoria. & silia.
 aut in donis ḡtuitis / nō tñ gratū faciētib;.
 vt sunt sciētia multiplex. & habituatōes q;
 dam bone ad p̄tutes solū morales. Nec ve-
 ro & si ledant q̄nq; p̄ pctm / nō tñ ea fundi-
 tus expelli necesse est. alioqn null⁹ in pctō
 mortli viueret vitā nature p̄dicta. ¶ Sc̄da
 p̄positio. Solū pctm mortale est s; vitam
 sc̄dam / tāq; sibi oīno incōpassibile. Cū enī
 vitā aīe sp̄ūal. p̄p̄dicta sit ip̄e sp̄ūalctūs / n̄
 qdē formalit̄ s; intima qdā vniōe & illapsu
 viuifico nobis inexplicabili Nec vitā tam
 diu & nō vltra ē in aīa / q̄s diu manet ī eadez
 ip̄a armonia charitatis & alioz donoz per
 eā formatoz / cui⁹ armonie sp̄ūal facta dis-
 solutōe / de⁹ discedit ab aīa & morit̄ illa mor-

De vita spirituali anime

te de qua ppheta denūciat. q̄ mors pctōz pessima. Est igit̄ pctm̄ mortale quali vulnus letiferū aut cibus pestifer dissoluēs quali ratiūā illā dispositōez cōplexionalē in q̄ vita p̄sistit. ¶ S̄z pctm̄ veniale nō ē nisi morbus q̄dam aut vuln̄ citra mortē. ⁊ sicut ex mille vulneribz nō mortiferis hō nō morit̄ nisi ex illorūz multitudīe generet̄ quidam morbus ali⁹ mortifer vt sepius obringit. Ita ex quorūcūqz venialibz peccatis vita ḡtie nequaquā amittit̄ / s̄z bene disponat̄ ad generatiōem mortalis. videt̄ t̄m̄ oppositū voluisse dñs antheisiodoreū. si nō caute intelligat̄. Iuxta hāc similitudinē taliter ⁊ nō aliter dicit̄ esse veniale peccatū cōtra vitā gratie. qualiter morbus aliq̄s citra mortē / v̄l languor febrilis tercian⁹ / aut leue vulnus dicitur esse cōtra vitā in corpe. ¶ Tercia p̄positio. Actus peccati venial⁹ ratiōnabiliter pōt dici p̄trari⁹ vite terciē q̄ est actiōis meritoꝝ. quā vitā appellam⁹ vitā sc̄dam gr̄e. sic opatio viuentis sua vocat̄ ab Aristot. vita sc̄da. Actus itaqz peccati venialis nō cōpartitur secū in eadem aīa / et p̄ eodem tpe actiōnē meritoꝝ a vitā gr̄e p̄cedentē. Nunq̄d nō impossibile ē simul eādē aīam agere libere ex gr̄a ⁊ nō ex gratia? Sic idē act⁹ nō p̄t esse meritoꝝ ⁊ venialis. nec eadē aīa simul agere meritoꝝ ⁊ venialiter demereri. Hanc int̄tōem (sicut opinor) habēt doctores q̄ dicit̄ peccatū veniale n̄ esse p̄tra charitatē s̄z p̄tra charitatis feruorē / appellātes feruorē actōez ex charitate veniētē. q̄ q̄dem actiō p̄t̄ impediri dū actiō venial⁹ p̄mittitur. Exinde p̄z deductio qualiter peccatum veniale fugibile est cū impediatur op̄ actiōis meritoꝝ que in magnū cederet augmentū gl̄ie. Sic forte ratiōnabiliter diceremus morbos aliq̄s magis esse contra vitā aīalis secundā q̄s p̄mā. licz i vitā prima spūali hec sit dissilitudo ad corpale / q̄ tota ⁊ subito p̄ditur v̄l integra retinet̄. Nisi q̄s diceret̄ q̄ armonia vite spūalis q̄ est charitas nō parū stabilis p̄ alias dispositōez virtutū qualitatū / quibz debilitatis aut p̄ditis charitatem leu⁹ expelli cōsequens est. Signāter vero locuti sumus de actibz peccatorū venialis ⁊ mortalis. qm̄ habitus dicti bñ stāt cū actibz oppositis. vt habitus auaricie cum actu gr̄e. ¶ Quarta p̄positio. Act⁹ ⁊ habitus peccati cuiuslibet repugnat q̄rte vite / q̄ est vita cōfirmatiōis stabilitate. p̄sertim in patria / q̄ in via forte p̄t esse p̄firmatio aliq̄

p̄pates veniale. Nūc ad p̄positū sic habem⁹ in p̄cepto / aut nō i p̄cepto / habere vitas p̄dictas. ita pctm̄ veniale affirmabit̄ aut negabit̄ esse cōtra p̄ceptū. Prop̄ea sic sola vitā gr̄e ḡtū faciēt̄ cadit sub p̄cepto. sic q̄ habitata ea fuit hō legem totā. ⁊ ea nō habitata n̄ p̄fecte custodit̄ eā. ita pctm̄ solū mortale dicit̄ isto mō p̄trariari p̄cepto. Ecce q̄ pacto diuersis respectibz veniale dicit̄ vel negat̄ esse p̄cepto p̄trariū. quoz respectū illi istum / aliū ex doctoribz aliū habuerūt. ¶ Quinta p̄positio. Nullū meritū vite eterne p̄cedit a sola vitā p̄ma. Rō in p̄mptu ē. qz tal vitā nō icludit charitatē que ē radix meriti. De meritū vite eterne sicut p̄cedere p̄t a vitā p̄ma. ⁊ s̄z meritūz boni t̄p̄alis. sic vitā altera / gr̄e. s̄. nullū demeritū vite eterne. licz bene meriti et demeriti boni soli⁹ t̄p̄alis p̄parit̄. ¶ Declarem⁹ ea in q̄b p̄t esse ambiguitas ⁊ dicam⁹ q̄ i pura vitā nature q̄lē dixim⁹ possibile est hoīem eterne mortis eē reū. ⁊ t̄m̄ boni alicui⁹ t̄p̄alis facit eum de⁹ gr̄is participem de p̄gruo p̄pter q̄ndā adequatōez operū suoz bonoz de genere ad bonū aliq̄d tēporale. Quāuis enī pctōz indign⁹ sit etiaz pane quo vescit̄. dicente Aug. ⁊ h̄ de rigore seuerē iusticie. T̄m̄ iusticia dei misericōdie rāte p̄iūcta ē vt nō sinat bonū etiā de genere absqz decore remuneratiōis saltē t̄rāsitorie. Leu⁹ nihil ipedit q̄n hō viuens vitā gr̄e q̄nqz bonos act⁹ p̄ducatur / nō ex vitā sc̄da gr̄e. nō ex charitate. s̄z ex sola vitā p̄ma. s̄. nature. quo casu mereat̄ hō iust⁹ nō min⁹ q̄ iniust⁹. nō t̄m̄ vsqz ad meritū b̄titudinis eterne. qz n̄ est su⁹ actus a vitā gr̄e radicalit̄ eliciti⁹. mereat̄ ḡ solū bonū t̄p̄ale. Reliq̄ patent̄ intrin̄. ¶ Hic p̄terea dicendū videt̄ de merito soli⁹ boni t̄p̄ali q̄ ad vitā sc̄dam / q̄ ē actiōis meritoꝝ / sicut de pctō veniali diximus / qz videlicz eodez momēto t̄pis nō se p̄pariūtur: nō de p̄ se ex malicia act⁹. sed de p̄ accidens ex imp̄fectōe ei⁹. qm̄ agere simul ex gr̄a non p̄tingit ⁊ ex sola vitā nature. ¶ His itaqz de terminatis p̄ similitudinē aīaduertere possumus qd sit peccatū mortale. qd veniale. qd meritū ⁊ demeritū aut boni eterne aut solius t̄p̄alis. His itaqz act⁹ libere elicitis aut dis soluit p̄ncipalē armoniā in q̄ p̄sistit ⁊ a anime vitā q̄ de⁹ est. ⁊ sic est mortal⁹ ⁊ demeritorius vite eterne. aut impedit t̄m̄ de p̄ se vitā sc̄dam gr̄e q̄ dicit̄ actiō meritoꝝ. aut vitā nature turbat ⁊ obscurat. ⁊ sic ē pctm̄ veniale et demeritorū boni t̄p̄ali. Dixi d̄ p̄ secā

dicta. **S**il' ois act' libere elicit' si fiat ex vi
ta gr'e/est meritor' vite et'ne. Si fiat ex so
la vita nature cū circūstātijs eādē vitā p'cer
nentib' ē meritor' boni soli' t'pali. z sepe
E de p'grno ad vitā gr'e p'disponit. ¶ Plac' ite
rū alias silitudines sub maiori p'pēdio stri
gere. dicit p'pha de deo. q' ip'e est dñs deus
nr. nos aut' ppl's ei'. Est igit' q'dā politia i
ter deū z nos. sic in'e dñm z subditos. Uide
m' aut' in oi' politia leges institutas eē tan
q' p'fuatrices vite ciuili' subditoy' inter se
z ad dñm. Itaz legū in politia hūana que
exemplata est a diuina/ aliq' ferunt sub pena
mortis. ideo capitales ac mortales noian
tur. Aliē sub miori pena q' nō ē ext'niatiua
z d'z pena ciuil'. Has dō leges oēs vocat v/
sus cōis edicta z p'cepta z iussa. seu p'hibiti
ones. p'p'ea p'seq'nt' habēt dicere sic loq'nt' s'
q' ois trāsgredies aliq'm legū p'dictaz pec
cat i' legē z s' legē p'ncipis. hic q'dē capitali
ter. h' solū ciuilit' er. Ecce quō p't etiā pecca
tū veniale in politia spūali dicit' s' legē fieri
p'hibentē illud nō sub pena mortis sed alia
mitiori. ¶ Alia p'patio esset tertia. amici ad
amicū. patris ad filiū. sponsi ad sponsam.
v'trobisq' enī repire ē q'dā vincla amicitie q'
est vita ciuili' inter eos. Offensariū p'o que
dam sunt dissoluentes amicitia/ q'dā dūta
gat illā turbāt z ledūt/ dū q'ndā indignatōz
adducūt. nō tñ vsq' ad odiū. P'rie offensaz
carent venia q'si sint mortales. alie non zē.
¶ Quarta silitudo ponet' de arboze mala
respectu fructū mortiferoy' q' a radice cu
piditatis nō nisi p' truncum p'sensus liberi
generant'. Possunt itaq' gigni alia quedaz
spuria vitulamia/ z inutiles plātule. vt fit
in p'dicta radice. nō tñ p' p'ncipalē trūcū. s'
velut a latere. Fruct' illi sunt pctā mortalia
plātule p'o ille sunt act' veniales. ¶ Ali' tuero
q'dā intueor q'bz nō satisfactū ē p' has sili
tudines de pcti mortal' z venial' distinctiōe.
aut q'z nōdū elucet inq'unt ex p'dictis sub re
gula generali de actu q'libet q'n erit mortal'
z q'n venial'. sed est incertitudo q'lis p' / aut
q' a posteriori magis q's a p'ori dñtia hec as
sumpta ē. ¶ Ali' d' hec rñdem' dicētes p'mo q'
petentes h'mōi regulā generalē facientē p'ri
cularit' et infallibilē scire de q'libz actu si ē
mortalis aut venialis. sil' petit ac si q'zret
a medico doceri se vno p'bo regule general'
de omnib' morbis z venenis z cibus z vul
nerib'. q'n z q'n nō mortez inferrent. Certe
vt ad singulares circūstātijs et ad particu

laria legis p'cepta diligens nostra cōsidera
tio descēdat/ oportz. Quib' p'pensis loq'n
dum ē vt sapiēs iudicabit. Idem cibo (exē
pli gr'a) nōne q'so potest vni mortē certam/
alteri egritudine leuē inducere. Uide q' ve
nenū fortissimū mortis inductiuū/ ip'i p'po
sitores tiriace ad mortis euasione cōficiūt.
¶ Porro igitur diuersis homib' imo eidez
homī varijs t'pibus q's nesciat eundē cibū
nūc salutifer fieri. nūc mortē celerit' oparit'
Quid igit' inq'es sup his cognoscēdis do
ctrina p'derit. Vultū p' omnē modū. Nā
regule generales fundamentalit' tradite dñi
ad particularia ventū ē/ ost'endūt q'd de sin
gularib' iudicandū est. Singularia q'ppe
ad regulas illas vniuersales cōsoluere p'ue
nit. quo facto vitas elucecet. Carēs autēz
noticia h'mōi regulaz vniuersaliū/ q'n p'cor
ip'e poter' his resolutōnib' vti'. Quā mēsurā
bit ad reglas q' regulas nō habz. ¶ P'oderit
tñ nec negam' circa species pctoy' regulas
apponere/ qualit' in vulgari iā fecim' z exa
minati' in latino tradere (si de' annuerit) p'
ponim'. ¶ Ceter' altera nos obiectio forti'
p'mit' dū q'rit vt a p'ori inter mortale z veni
ale secernamus. B'tūs Bern. in loco p'alle
gato de p'cep. z dispē. nitit' vt p'ma facie ap
paret dubitatōem hanc absoluerē/ p' hoc q'
omne peccatū q'd fit ex p'tēptu est mortale.
si fiat aut' etiā s' p'ceptū aliq's actus z nō ex
p'tēptu/ venial' reputat'. ¶ Quā distinctōem
vt ego meli' intelligerē/ cōsului summā dñi
Antistodorenf. vbi loquit' de p'tēptu z dicit'
q' p'tēptus est app'ciari rē min' iusto. Alio
mō est rē negligere z de ea nō curare. vt dūz
peccās habz circūstātijs retrahētes. s' eas
nō curat aduertere/ claudit q's oculū q'dam
modo et vertit tergū ad eas. Tercio mō est
irasci rei tanq's vili z eā asp'nari. Primū ma
lum. secūdū peius. terciū pessimū Dicam'
ergo/ q' in omni pctō etiā veniali p'mittat' cō
temptus dei primo mō vere vel interpretati
ue. secūdus cōtemp' interuenire p't tam in
mortali q's in solo veniali. tercius cōtemp' p'
circa deū p'cipientē z erga p'elatu' suū inq'n
tum p'latus est non videt' vnq's fieri. cū de
liberatōne cōpleta absq's peccato mortali. z
hoc vocat' p'p'rie cōtēptus. ¶ Nihilominus
aduertendū est diligenter q' refert plurimū
dicere aliquid fieri ex cōtemptu. aliq'd esse
cū cōtemptu. sicut refert fieri aliq'd ignorā
ter. z aliq'd ex ignorātia. Dicit' q'ppe aliq'd
fieri ex p'tēptu/ q'n p'tēpt' ē p'ncipal' cā talis

De vita spirituali anime

actōis. sic q̄ illo nō existente nō fieret actio. Ita q̄s opat̄ ex iḡrātia q̄n illa nō exīte nullo mō fieret id qd̄ fit. Prouēit aut̄ act̄ nōnū q̄s cū p̄ceptu se vl̄ interpretatiue. n̄ t̄n ex p̄ceptu. qz̄ p̄cept̄ nō ē i cā. s; vl̄ ifirmītas aut d̄bilitas / aut iḡrātia / aut affectio alia viciosa et libidiosa q̄ d̄nat̄. Sic peccat aliq̄s q̄nq; iḡrāter. ita t̄n q̄ nō min⁹ oparet̄ qd̄ opat̄ si illō p̄ficeret. Propt̄ea palā ē t̄nc iḡnorātia nō esse cāz agētē s; circūstātē. quēadmodū p̄tingit i subdit̄ q̄ dicūt se scādalizari de factis supior̄. q̄s t̄n ab actōib; mal̄ n̄ p̄pesceret scādali cessatio et platoz̄ vita bona / s; ita sibi blādīūt et sup̄ alios q̄rūt excusatiōes in p̄ctis. ¶ Ex his oib; n̄ videt̄ reglā ḡnāl̄ pos se sumi d̄ distinctōe int̄ mortale et v̄iale penes h̄ qd̄ ē esse vl̄ nō ē ex p̄ceptu. qm̄ si capiat̄ p̄cept̄ p̄mo mō n̄ ē necē oēs actū factū ex p̄ceptu ēē mortale. dū. s. de⁹ vl̄ plat⁹ app̄ciat̄ min⁹ iusto solū venial̄ / et ex p̄ceptu tali mētī aliq̄s aut ociose iocat̄. aut lēte i s̄stitit p̄mis morib; . s; ex sc̄do p̄ceptu p̄t euēire / q̄uis n̄ ita leuit̄ nec freq̄nt̄. Deniq; act⁹ q̄ puenit̄ delibate delibatiōe p̄pleta ex tercio p̄ceptu ē vt̄ mihi videt̄ sp̄ mortal̄. Hoc enī fit q̄n peccās attēdit̄ ad p̄cipiētē et ad p̄ceptū et licitū. sit de⁹ sit plat⁹ . et p̄p̄ vilip̄satiōnē et asp̄natiōē p̄cipiēt̄ sui q̄s p̄cepti / assurgit̄ effrenate ad actū talē faciēdum vl̄ omittēdū. alioq̄n nō factur⁹ vl̄ n̄ omittur⁹ . h̄ p̄p̄rie ē agere ex p̄ceptu. tāq; si dicat̄ vt̄ aliq̄. ego i d̄spectū v̄ri et qz̄ sic p̄cipit̄ agā i oppositū. Ceterū tamē nō oēs p̄ctm̄ mortale tali circūstātia vestit̄. Et ita p̄uertibil̄ nō sunt idē peccare mortal̄ / et peccare ex p̄ceptu. s; nec peccare v̄ial̄ et peccare n̄ ex p̄ceptu.

S ¶ Uelle ḡ aliq̄d posse offerre lucidū ad illū stratōē hui⁹ mat̄ie. et forte possum⁹ n̄ inutilē dicere q̄ i q̄lib; p̄cepto attēdit̄ qd̄ duplex latitudo Magna. pua. minor et mima Magnā dicim⁹ infra quā p̄sistit iusticia q̄lez a nob̄ req̄rit̄ de⁹ sub pena incurrēdi odiū suū cum reatu mort̄ et̄ne. Extra hanc latitudinē nō stat̄ rectitudo. quā q̄ trāsit̄ et egredit̄. agēdo vl̄ omittēdo. ipe i tortuositate peccati mor̄. l̄ sp̄ elabit̄. Hec latitudo magna ē. et mediū virtutis q̄le posuit̄ Aristo. esse diuisibile tanq; signū ad sagittā. Cōformit̄ ad h̄ loq̄t̄ Orati⁹. Est mod⁹ i reb; sūt certi deniq; fines. Quos vltra citraq; neq; p̄sistere rectū. Sc̄dm̄ hanc p̄cepti acceptōē strictissimā / peccatū solū mortale et nō ipm̄ veniale est p̄ceptū. ¶ Aliā assignabim⁹ lati-

tudinē puā et p̄cedēte strictiōē. infra cui⁹ limites p̄sistit iusticia seu rectitudo. q̄lem exigit̄ a nob̄ de⁹ mediate vl̄ imediate / si volum⁹ euitare / nō t̄m̄mō odiū suū cū reatu p̄ne et̄ne fm̄ legē. s; etiā offensā et q̄lib; aut nō retardari a vita et̄na. aut t̄p̄alē nō puniri. Exorbitatio ab hac latitudine p̄cepti p̄stituit̄ aliq̄n p̄ctm̄ veniale t̄m̄mō. dū videlicet̄ deuatiō nō ē tāta q̄ exeat̄ p̄mā latitudinē. nec ita pua q̄ nō maneat̄ infra sc̄daz. ¶ Hoc mō q̄ p̄siderat̄ p̄ceptū palā h; dicere q̄ v̄iale sit p̄ceptū. siue sit veniale ex genere. cui⁹ scz̄ obiectū nō ē de p̄ se notabil̄ malicie / vt̄ mētiri officiose aut loq̄ ociose. Siue sit veniale. qz̄ sit p̄tra p̄ditōē nature p̄mit⁹ institute. vt̄ sunt oēs p̄mi mor̄ p̄ueniētēs rōem Siue sit veniale ex defectu plene delibatiōnis et p̄sensūs. vt̄ sunt cogitatiōes illecebrosas et morose. aut sic euenit̄ i pueris et infirmis. et alijs nō habētib; plenitudines vsus rōis / in q̄b; ea sepe venialia sunt q̄ apud viros ḡndiores merito criminalia dicerentur. ¶ Adducam⁹ exemplū vt̄ manifestior sit sermo n̄r de hac latitudine duplici p̄cepti. Sit istud p̄ceptū. honora deū et p̄ntes. vide q̄ p̄t̄ aliq̄s nō honorare deū et p̄ntes multipliciter. Uno mō qz̄ p̄ t̄pe et loco q̄b; honorādi sunt / ip̄edū cogitat̄ de eis spernit̄ eos cōsensu pleno et deliberato / aut sciēt̄er cū delibatiōe p̄fecta illa t̄nc omittit̄ q̄ ad honorē debitū p̄tinet̄. Erit igit̄ hec latitudo p̄cepti sic explicabil̄. Honora deū et p̄ntes loco et t̄pe q̄b; cogitabis de eis. sic q̄ sensu p̄fecto ac deliberato eos nec malignāter inhonores. nec honore suo volūtariē sciēt̄er atq; notabiliter priues. Quisq; exierit h̄ mediū virtutis / eaq; latitudinē. ille p̄fecto tenebit̄ re⁹ deuatiōis tortuose criminalis. Atvero qz̄ p̄tingit̄ aliter inhonorare deū et p̄ntes vel nō honorare Erit rursus alia latitudo p̄cepti supra p̄ epikēiā et alijs circūstantijs. Pōt̄ itaq; inhonoratio tal̄ p̄tingere q̄ n̄ erit notabilis malicie in genere suo. vt̄ eēt̄ leuis gest⁹ aut risus / aut v̄bum aliq̄d minus sobriū in p̄sentia sacramentoz̄ dei. aut pentū suoz̄ / etiā cum delibatiōe / et dū actual̄ habet̄ ad ista p̄sideratio. Potest̄ nihilominus talis inhonoratio repiri / que licet̄ ex se sit notabilis / caret tamē consensu pleno. moroso et deliberato ob et̄atē. infirmitatē. iḡnorantiā surreptōem ve. Faciētēs p̄mā inhonoratiōem / dū t̄n absq; scādalo fiat̄ alioz̄. quis auderet culpe mortal̄ arguere. Secūda si-

anime

D militer null^o opinor vt mortale accusabit.
 Ita in omni fere pcepto repire est. Ex hinc
 elicit evidens necessitas virtutis illi^o quam
 Aristo. epikeiam. h est interpretatiua legum
 appellat. Cui^o est pcedere no nude de se
 pceptu sed circūstantias oēs picularit ip
 sum vestiēt. Ex hoc psequēter habet mo
 dus cōcordandi rigorē iusticie atq; seuerita
 tem discipline / cū lenitate misericordie et fa
 uorabilis indulgētie. Immo sic necesse est
 vt in omni actu nro ad alterutru cātem^o do
 mino misericordiā iudiciū. Alioqn iusticia
 in iniquitate / seueritas in crudelitate puer
 ret. quēadmodū si q̄s puulū suū filiū dāna
 re vellet ad carceres. quia puerili ira motus
 mrem pcessit. Ita de ebriū aut fatuo aut i
 aduertēte q̄s no agnoscat hāc penā esse in
 iustissimā quā in aliū gndeuū sobriū / deli
 beratū liceret inferre. Quare pcludit q̄ pre
 ceptū si sub pma latitudine explicata cogitē
 aliter obligat q̄ sub secūda. Et hec distin
 ctio concordat doctores i hac materia. vti
 tur enī pcepto fm pma latitudine illi q̄ di
 cunt veniale nō esse pceptū sed ipm ppa
 ti. Alijs placet nomē pcepti ad scdam lati
 tudinē extēdere. cui^o rectitudo pparia ē cui
 libet obligari veniali. Et q̄ de re pstat di
 scoliū esse p̄naci animositate de verbis cō
 tendere. Forte tñ p̄fusio / hec apparēs cō
 trouersia doctorū vitaret ampli^o si suū cui
 libet latitudini nomē appropriarem^o. vocā
 tes pma latitudine pceptum / p̄hibitiōem.
 Secda aut latitudo mandatū vlt statutum
 vlt ordinatio vlt monitio dicerēt. Et plac
 nobis ampli^o h nomē monitio. qz sonat vt
 ratio sit puigil / vt nec venialibz detur p̄t. h
 est qd̄ p̄icturare volebam^o dū imaginaba
 mur q̄ndam legē mediā inter pceptū / p̄sili
 um / que pl^o ligat q̄ p̄siliū / / minus q̄s pre
 ceptū. tanq̄s si dicerem^o in omni politia illaz
 legem dūtaxat esse pceptū cuius trāsgressio
 fm oēs circūstantias p̄sata extēdo mortis
 supplicio plectēda censet. Illi sō legi mo
 nitōis nomē appropate dāremus / cui^o trās
 gressio circūstantijs oibz pōderatis veniam
 habet. aut tpale solū punitiōem demeret.
3 Superest deinceps assignare in pceptis / z
 mādatis duas reliqs latitudines. minores
 z minimā / p̄formādo fmone ad pmissa. q̄s
 uis nō vsq; q̄s loquēdi p̄petas iudicio ml
 toz fuabit. At si res placet satis ē. Est ita
 q̄s tertia latitudo p̄lectens nō solū dupli
 cem p̄iore rectitudine iusticie. sed paritē fi

nis consecutiōes. aut meriti ratios. hoc est si
 volumus cōsequi finē nostz vel meritū nos
 vt taliter agam^o necesse ē. Isto mō act^o bo
 ni sola bonitate morali / z q̄ non pcedunt ex
 charitate q̄suis sint infra p̄mā / z secūdā lati
 tudinē rectitudis p̄ioris. quoniā nō sunt
 peccata mortalia aut venialia / nihilomin^o
 qz p eos neq; meremur neq; vitā eternā cō
 sequimur / dici possunt nō esse p̄formes p̄ce
 ptis. Hanc latitudinē intendebat christus
 cū ait. Si vis ad vitā ingredi sua mādara
 Igit p argumentū a p̄rio sensu mādara nō
 seruant si p ea nō ingrediamur ad vitā. hoc
 est si nō mereamur. Non aliter diceremus
 de pceptis politiaz / qz si operātes ea nō at
 tingāt finem / z intentionē p̄cipētis. nō im
 plent pcepta hoc mō / qui strictus est. Sic
 nec agens bene solū moralit^o p tpe quo non
 astringit ad opus ex charitate. qz dum ad h
 obligat iā nō bene ageret etiā moralit^o si ex
 charitate opari desisteret. Demū qzra lati
 tudo omnū strictissima assignat. q̄ nō so
 lum obseruatōem sed obfuarōis exigit per
 fectōem. Hoc modo dicere videt dominus
 Estote inq̄t p̄fecti sicut / z pater v̄ celestis p
 fectus est. Et si vis p̄fectus esse / zc. Ad hūc
 intellectū ponebat Aug^o. pceptū de dilecti
 one dei nō posse a viatoribz hic impleri. Ter
 cia latitudo dici posset cōsiliū. Quarta p̄fe
 ctiōis cōplementū. Quāobz vtēdo noie
 pcepti in quaduplici hac latitudine quarū
 vltima stat velut in indiuisibili. actus q̄li
 bet liber nō solū moral^o aut venial^o. sed q̄ est
 bonus sola bonitate morali / aut imp̄fectus
 in bonitate meritoria dicerēt a pcepto deu
 are. nec illud implere. qz tñ act^o boni mora
 liter aut imp̄fecti meritorij / licz sint qdā im
 p̄fectōes / deformitate tñ carēt culpabili. n̄
 habet vsus eos dicere eē p̄tra pceptū. Quo
 niā insup p̄tā venialia neq; tollūt amici
 ciā dei / nec inducūt mortē eternā / vsus fuit
 p̄munior doctorū dicere ea non contra sed
 p̄ter pceptū / quāq; alius modus loq̄ndi
 tolerabilis sit / attendendo qz sunt obliqui
 tates quedā / iniusticie / deformitates / z of
 fēse / et res illicite / z monitōibz sc̄tis aduēse

Lectio sexta

Ultra iā dixim^o / sed p magnitu
 die / z vtilitate rei vtēcor ne pau
 ca. verū tamen vtēq; iter patefe
 cimur ad vltiora pergere volentibus / z
 valentibus. Aperuim^o insup fenestram ad

videndū magis a pōri distinctōem mortal
a veniali. Et qdē sicut volūtatis diuine nul
la est ratio querēda prior. sic de duabz offen
sis cur istā velit carere venia /z alteri veniaz
p̄stare /nō possum? ab alio pōri q̄s a volun
tate diuina rectissime iudicāte sumere ratōez
Cui autē placuerit curiosior in h̄ p̄seruatō
legat braguardinū in summa p̄tra pelagia
nos. Porro iuxta hūanam ratioem /z equi
tatē ciuilibz /z apud nos politicē (qua ratio /z
eq̄tas exemplar suū a deo trahunt) deduci
mus aliquē actū esse dignū mortis extermin
atiue. quia de p̄ se est dissolutiū? amicitie
legalis. aut illius q̄ est suūp̄ius ad p̄ncipes
suū aut aliorū cum seip̄o. vel ip̄oz ad inui
cem /z ad p̄ncipē. vt est crimē lese maiestatis.
vt est seditio /z scisma. /z ciuiliū crudelis dissī
patio /z heresum dogmatizatio /cū silibus
Dū vero tal' amicitie legal' ordo nexuqz so
lūmodo turbat paulisp̄ per aliquē actū aut
tenuiter impedit /aut habz circūstātiā ali
quas excusantes. tūc iudicio n̄ro illi actui
sola debet ciuilibz punitio tp̄alispz. Sic enī
natura abūcitatē se penit? q̄ suūp̄i destructi
ua essent. alia cōpescit moderatē /z corrigit.
ita corpus mysticū politicē refecat ex toto p̄
tes putridas /z p̄tagiosa p̄nicie nocituras
alijs sanioribz. Egris h̄o p̄tibz /nō tñ vsqz
quaqz corruptis medet lenioribz penaz fer
ramētis atqz cauterijs. neqz pari punitōne
vtit apud eū qui leuibz verbis iniuriat p̄
rimo /z q̄ occisor ip̄ius ē. Ita nō p̄mittit re
cta ratio vt p̄ q̄busqz nocūis et leui p̄stituti
onū trāsgressiōe possit a sup̄ioribz statui pe
na mortis. q̄nto min? ip̄i possunt aut debēt
imponere reatū mortis et̄ne ex friuol' caus
et ex qualibet violatōe cōstitutionū suaruz
quaz multas aboleri pl? haberet vtilitatis
q̄s nocumētī. Hic opinat? est vn? ex docto
ribz q̄ p̄ furto simplici non est aliq̄s morte
plectēdus. quoniā dñs q̄ dedit hanc legē.
Nō occides. nō excepit in sua lege rigoris
/z talionis casuz furti simplici. q̄nto min?
hoc in lege mītatitatis. Ita fatu? estz plat? q̄
p̄ sui libidine aut motu capis se putaret ha
bere p̄tatem mox excōicandi aliq̄e. Quā
uis de p̄mo casu possit haberi rō sufficiens
exceptōis ab hac lege. Nō occides. dū fur
tū nimis /z nimis inualesceret in politicis /si
nō tali rigore puniret. quēadmodū de fals
monetarys dicunt. Est enī lex dei /z nature
vt auferat malū de medio n̄ri si corp? totū
mysticū nimis inficere aut p̄dere formido

fit. Expedi opinioz qz p̄ticularia mag? eru
diūt ad eadē descēdere nō q̄dez ad oīa. hoc
enī quis facere speraret. sed vl' ad pauca ex
q̄bus poterit iuxta vniuersales regulas an
tedictas assumi de reliqz securiori facilita
te iudiciū. Dicam? igitur q̄ nō oīs profi
tens legē euangelicā /z ad obseruatōem sui
se obligans peccat mortaliter in omni trans
gressiōe cuiuscūqz p̄tenti in eadē lege. Hoc
prius deducebat in antiq̄ lege /z equalit' est
de noua. Hui? ratio est /quoniā in lege an
tiq̄ /z noua multe sunt traditōes que q̄nqz p̄
cepta /q̄nqz mandata /q̄nqz iustificatōnes.
q̄nqz leges diuine nominant. quaz tñ aliq̄
sunt p̄cepta stricto nomie fm̄ p̄mā latitudi
nez. Alie sunt monitōes bone /iuxta secūdā
latitudinē. Alie sunt consilia. Alie p̄suma
ta iusticia. Non est aut par trāsgressio in p̄
mis /z in tribz reliqz. N. si q̄s dicere volu
erit q̄ p̄fitens xp̄ianā religionē i baptismo
/z ad ei? obseruatōem semet astringēs /nō in
tendit se obligare nisi ad illa que cadūt sub
p̄cepto p̄pe dicto. Reliqua h̄o obseruabit
put mandāt. monitōes scz vt monitōnes.
cōsilia vt p̄silia. /z ita de p̄summata iusticia.
Talis itaqz sic loquēs cōuenit i renobiscit.
Non enī aliud dicimus intelligēdum fuisse
apud antiquos iudeos dū sub voto /z p̄f
sione /z anathematizatiōe iurabāt exp̄sse et
publice se oīa obseruatuos q̄ lex mādabat.
h̄ est q̄ legislator de? mandare et q̄liter man
dare volebat. Quis enī tūc vel modo pos
set absqz manifesta temeritate iurare q̄ nun
q̄ peccaret v̄tialiter. q̄ a nullo p̄silio euāge
lico recederet. q̄ p̄fectā in omnibz iusticiāz
sequeret. Non minor esset temeritas oīa ac
cipe pro p̄ceptis p̄prie dictis que lex euā
gelica cōtinet /z que p̄fessi sumus. Sic enī
omnis ebrietas. oīs crapula. oīs cura secu
li. omne verbū ociosum. omne mendaciū.
omnis vana gloriatio. /z sollicitudo pro tē
poralibz /z talia sine nūero fieri non possent
absqz piurio /z p̄uaricatiōe p̄fessionis sue.
Ad h̄cimus subinde q̄ i nulla religiōe q̄n
tumcūqz voto firmata cadit obligatio sub
pena peccati mortal' ad oīa seruanda q̄ i
regula cōtinent. Oppositū asserentes pha
risaica p̄sumptōne deliraret. qui traditio
nes suas pl? q̄ legem euangelicā obligare
defenderent. Itaqz si in euāgelica lege que
dā mandant sub quadruplici latitudine /z
critudinis p̄cep̄ta /nullus mirabitur si
sancti patres ad exemplar illi? legis multa

anime

statuerunt non sub rigore precepti proprie dicti / sed quedam vt monitiones. quedam vt consilia. quedam vt pfectones. Quis nesciat plures esse pfectones in quilibet religioe imo et politica / que magis sunt ad quendam decentiam et honestatem / ad pfectois inductoem quam ad necessitatem. Cuius ponit exemplum magister Nicolaus de lyra super illud Barthe. xv. Ad lotis manibus in aducare etc. De hoc genere sunt fere omnes institutiones regulares in religionibus. vt de silentio tenendo. de disciplina in claustris. in mensa. in capitulo fundata. et generaliter de omnibus pceptis que Bernardus facticia nominauit. Verum arguat ita aliquis. Omnis violas iuramentum aut votum peccat mortaliter. Nam quis negat omne piurium esse mortiferum: sed Johannes monachus iurauit et vouit hec et hec omnia seruare que sunt in regula. non enim fecit exceptionem / sicut nec cum iurauit et vouit in omnibus obedire suis superioribus. Igitur in omni transgressioe homini voti et iuramentis obedientie peccat mortaliter. Propterea loquela eius in claustris erit mortalis. Inobediencia similiter cuiusque mandata sibi per abbatem facio. Alioquin quid adderet super seculares pfectio regularis. Rursus si secularis vouet vel iurat quod ibit cras pegrum ad nostram dominam. aut quod die mercurij abstinebit a carnibus. aut aliquid homini plus indifferens. si transgrediatur ultra / nonne criminaliter deiecit: Nonne fractiois voti reus tenebitur. Cur non similiter religiosus in votis regule sue. Respondent ad hec primo dicentes. quod sic in pceptis ita in votis et iuramentis et obedientia quadruplice latitudine rectitudinis fas est assignare. et pinde aliquo impletio iuramenti erit de necessitate. aliquo de congruitate. aliquo de consilio. aliquo de pfectioe. similiter de voto et obedientia. Et quidem de obedientia pmissus est apud doctores talis distinctio. vt aliqua sit de necessitate. aliqua de pfectioe. Consequenter diceret non oem iuramentum aut votum aut obedientie transgressioem esse mortaliter. imo nec venialiter culpabile. licet semper imperfectam. Sicut et religioe dicimus nihil esse adeo consilium quin in casu cadat in pceptum. imo ad preparationem animi semper ligat. Quod si quis abhorret hunc responsiois modum accipiat alterum. sciat tamen vtriusque silentem esse in re sententiam. Iuramentum est et votum nunquam ita pferuntur absolute quam interpretaciones. conditiones. glosas. et ciuiles intelligentias suscipiant. vt sapiens episcopus iudicabit. hoc iam

super dixisse meminimus. nec desunt iura ad Bernardum. Cum enim finis omnis legis sit charitas secundum apostolum. Cum preterea religioes et autoritates prelatorum date sunt ad edificatoem. non ad subuersionem et illaqueatoem fidelium sequens eis summittentium. quis audeat dicere vel cogitare quod sancti viri spiritu sancto pleni supra iugum christi suauem et facilitatem legis sue ad iurandum voluerit onus grade totius et talium constitutionum sub obligatoem pari ad precepta pure diuina. hoc est sub reatu damnationis eterne. Hoc se baculo responsiois tenebat olim dominus Petrus abbas cluniacensis in epistola missa ad sanctum Bernardum. vbi dedit omnem regularem institutionem inuolantem manere quantumcumque mutet / dum charitatis lex et regula in his que sunt custodit. Quare obrem eius carnis et usus pelliciozum et aliorum huiusmodi / quibus licet regularis institutionis superficies aduersari videtur. eidem consonat in casu charitatis et necessitatis. Cuius simile in libello de preceptis et dispensationibus dicit Bernardus. quod vbi regulariter viuunt vbi consuetudines laudabiles per tempore et loco obseruant. Ita et his ego videam concludendum quod aliquando monachus abstinet a carnalibus dum scrupulosus obseruator regule videri vult. erit eiusdem violator. et hoc si tanquam singularis ferus turbet alios / et quasi reos sue abstinentie puritatis sanctitate condonet. Quis magistra charitas aut charitatis comes necessitas. aut consuetudo laudabilis per superiores tolerata vel imposita excusat absoluitque. Sed heu rarus valde casus talis. vti nam crebrior non esset transgressio per excessum quam per diminutum. Propterea non diximus ea que dicimus ad laxandum frenam luxurie. gule. et inobediencie / non ad dissolucendum rigorem regularis discipline. non ad habendum velamen malicie libertatis. seorsum a nobis hoc sacrilegium. Sed quod interim querimus inuestigare quousque et quantum obligatio regularis extendit / ne vitare cupientes scillam nimie laxatois precipitemus nos et alios in caribdem falsam et austere obligatoem / quoniam nam displicet infidelis et stulta promissio. Infidelis si non implet. stulta si discretioe non salitur. Predicabam aliquando peccatores non obligari statim ad confitendum post peccatum. sed certis temporibus / vt semel in anno et in articulo mortis / et dum suscipiendum est sacramentum. quousque confessio crebrior proficeret. Inculpatus super hoc ab

De vita spirituali anime

aliq̄bus quasi laxarē habenas peccātibus
Respōdi p̄mo q̄ de nō indigebat meo mē
dacio ad p̄uertēdum cito pctōres. Deinde
addidi. quid p̄ficeret inq̄s. imo q̄d nō obel
set generare p̄sciētias erroneas ap̄d popu
lum. quia nec illis se p̄formarent magis q̄s
pus eundo ad p̄fessionē. et ita peccarēt. nec
ad gr̄am suscipiendā nisi in p̄fessioe se dispo
nerēt. q̄niā hoc posse desperarāt. Ita dum
sanare vulnera false putaret. ego p̄o illa lace
rarē et augetē. Deniq̄ iusto strictior p̄scien
tia quādoq̄ nocet amplius q̄s laxior. Et q̄
Breg. ait. Bonaz mentū esse illic agno
scere culpam vbi non est. Blosatur agno
scere. id ē formidare. exēplo Job q̄ verebat̄
omnes actus suos. ¶ Ex p̄dictis deinceps
ad alia clarescit respōsio. Fatemur itaq̄ iu
ra p̄fatu responsiois modū q̄ ois violatō
iuramenti et voti et obediētie mortal̄ existit
vt in maiore sumit. sed minore negam⁹ q̄
iuramentū et votū cadāt isto mō sup oia q̄ i
regula continent. ¶ Sup q̄ igit cadūt et su
p q̄ n̄ tu forsan inq̄res. Accipe regulā gene
ralem sup sola p̄cepta p̄be dicta. h̄ est fm̄ p̄
mam latitudinē p̄siderata. cadit h̄ mō vo
tum et iuramentū p̄fentis regulā. Plane
q̄cqd aliud v̄ba sonāt interpretatio tal̄ habē
da est. tū p̄ rectā rōem. tū p̄pter superiorum
discretōem. tū deniq̄ p̄ legē que maior ē. le
gem diuinā legē charitatis. ¶ Obijcies for
tasse de multis simplicib⁹. imo et l̄ratis. qui
religiōem intrātes et regulā audiētes putāt
ex intēdōe vouere se et iurare fuaturos abs
q̄s exceptiois et cōditiois adiectōe omnia q̄
illic cōtenta sunt. R̄ndemus q̄ si humiles
sunt. sicut eē debēt. n̄ ita adherēt sensui suo
q̄n̄ explicite v̄l ip̄licite. actu v̄l habitu pa
rati sint stare in talib⁹ ad interpretatōem et iu
diciū prudentiorū. Prop̄tea sicut in adora
tiōe imaginū p̄ eccliam et alijs plurib⁹ sim
plicitas aliq̄z errat quos tamē saluat pia fi
des et intētio saltē general̄ faciendi ea et non
aliter q̄ et q̄liter ecclia tenet. Non sec⁹ i istis
existimandū puto. et iā ita supius respōdis
s memoramur de iuramētis factis in vni
uersitatib⁹ et collegijs. que ab hominū mēo
ria nunq̄s impleta sunt. ita dicim⁹ (ne repe
tere nos opteat) de oib⁹ statutis collegiorū
vniuersitatū et capitulorū cū dicitur alicui
Tu iuras fuare inuolabilē oia statuta. iu
ra. p̄uilegia. libertates. p̄suetudies laudabi
les. nec ip̄is quōlibet p̄traire clam v̄l occul
te. directe v̄l indirecte. et obediēs tali vel ta

li superiori tuo in oib⁹ licitis et honestis De
hinc p̄ricularia legunt̄ quoz nō est numer⁹
¶ Q̄s horredū onus q̄ intolerabilē sarcinā
angelicis etiā humeris formidādā. ¶ Iu
gū pl⁹ q̄s ferreū. ¶ Laqueū que intrās null⁹
euadit. si sic accipiat̄ tale iuramentū vt nu
da v̄ba sonāt. et si nulla interpretatiōe mitigat̄.
sed nō ita est. mitigat̄ plane. Alioq̄n p̄ter iā
dicta null⁹ fere intrat austeritatē. religionē
exēpli gr̄a. q̄s vniuersitatē parisiensem. At
tento q̄ opinio p̄babilis tenet nō min⁹ ob
ligare iuramentū q̄s votū. ¶ Logimur ergo
certa rōe tale iuramentū interpretari civiliter
Aut in illo q̄sdā latitudines statuere modo
scz sup̄dicto in p̄cedenti lectiōe. ¶ Est autē
interpretatio hec aut silis q̄ iurās seruabit ea
sicut a legislatorib⁹ ordiatā sunt et ordinari
debuerūt. vtputa p̄cepta p̄be dicta vt p̄ce
pta. monitōes sicut monitōes. p̄silia sic cō
silia. q̄ insup obediāt in omnib⁹ licitis et ho
nestis superiori suo. Verbi cā. sit ille rector.
obediāt inq̄s in eis que ad officij rectoris
spectāt. et q̄ p̄ utilitate manifesta politicē cui
p̄est sibi p̄cepit. fm̄ institutiōes et p̄suetudi
nes laudabiles eiusdē politicē. et nisi valeat
legitima excusatione vel exceptiōe se tueri.
¶ Ut quia plus alijs gratis onerat. aut q̄ ab
alijs v̄gentiorib⁹ impedit. ¶ N. si nō possit
ita iurās docere sufficiēter d̄. impedimento
legitimo ille q̄dē puniet p̄ rectorē civiliter de
inobediētia. Ceterū de q̄ cor intuet̄ eundē li
berabit. Deinde p̄tz q̄ nō om̄e ipositū fie
ri generaliter p̄ iuramentū et sub om̄i pena
vt fuit nūc passim cōuocatiōes generales
vniuersitatis. obligat semp sic vocatos et iu
ratos ad mortale p̄iuriū dū omittūt. ¶ Si
quis alit̄ dicendū putauerit videat quid di
cat. Ego interim sic dici posse opinor i hu
militate mea paratus ad correctiōnez. ¶ Te
terū q̄d arguit̄ de votis p̄ricularib⁹ seculari
um. dissimilitudinē habz ad vota p̄mūta
tū. q̄m̄ vota in p̄mūtatib⁹ interpretāda sunt
magis ad intentōem cōmunē q̄ illic habet̄
aut h̄ri debz q̄s ad p̄ricularē intentōez vouē
tis. ¶ Nouēs aut̄ p̄ricularit̄ in re p̄pa sic ē au
tor iuramēti. ita est su⁹ interpretator ex inten
tione p̄pa. q̄suis intentio si sit palā erronea
aut stulta. peccat certe. nec ad voti ligat im
pletionē. imo q̄ superioris auctoritati semper
reseruetur. habet vsus general̄ ecclie. Alio
quin nunq̄s p̄sumeret vota subditōrū. sic
mutare dispensare relaxare. Deniq̄ queri
tur. ad quid proficiet institutio regularis?

anime

quasi videlicet nulla possit esse salubritas i-
 stitucionū quilibet. nisi transgressores earuz
 horredissima morte mox afficiat mulctet
 z pdat. q̄si p̄teca nullū sit dare mediū inter
 p̄ctm̄ mortale z meritū. quasi postremo sā
 cri pies. vt Aug^o. Benedict^o z alij volue-
 rint eē mordarij (vt vulgo dicūt) aiaz suoz
 q̄ filioz necatores p̄niciosissimi. nō p̄j nu-
 mitoros. Dū p̄teca q̄runt deo statuere fili-
 os regni. fecerūt eos gehēne filios. nō iaz
 in duplo sed millecuplo magis q̄ p̄. Q̄ si
 hoc sentire nefas ē. nefas vtiq̄ erit dicere q̄
 viā mandatorū dei ip̄i nō faciliore effe-
 rint sed vndiq̄ sp̄inis horrentibz z laqueis
 ac p̄cipitijs in inferna mergentibz oppleue-
 rint. Uoluerūt q̄ p̄stitucōes suas nō habe-
 re robur par ad legē dei obligatiuā pure p̄
 ceptiuā. q̄n̄ nec de^o h̄ de omni lege sua vo-
 luit. Uoluerūt insup suas institucōes in q̄s
 tū addūt ad p̄cepta dei explicite accipi. vel
 vt monitōnes salutare v̄l vt cōsilia v̄l vt
 mandata t̄paliter penalia. quoz trāsgressio
 aut nulli^o aut breuis discipline t̄pal obno-
 pia esset. Quis nesciat eos nō nescisse dādū
 esse timori dei locū. z n̄ totū hūano pauori.
 iuxta p̄siliū sapiētis. Q̄ insup p̄ timorem
 declinat om̄is a malo. Ita p̄ fructuosi^o q̄s
 terrore puniētis viri. q̄s z hic terroz non-
 nūq̄ vtilis est. sed ne nimis. Quis rursus
 abnegauerit tales p̄res sp̄isctō plen^o Be-
 neditū Augustinū. ceterosq̄ nō fructuosi
 us ea q̄ recta sunt q̄s eoz successores lōge i-
 paris auctoritatē atq̄ sanctitatis statuisse.
 Cōstat autē nouissime iā in multis religio-
 nibz exp̄sso p̄bo cautū eē vt vouens regu-
 lā nulla trāsgressiōe cuiusuis hūane sue in-
 stitucōis re^o sit ad noram. sed t̄m̄ ad disci-
 plinā ordinis cōstitutā. Hoc videlicet vti-
 le esse diuin^o Augustin^o z sapiētissim^o non
 vidit. z h̄ isti cognouerūt. Nō ita est. Hoc
 plane vidit z sensit Aug^o. hoc Benedictus.
 hoc alij sanctorū patrū. Et quia sufficiēter
 et recta rōe. z lege diuina. z mō traditōis sic
 interpretandā esse regulā suā p̄sumebāt ex-
 p̄siōe hac nō vsi sunt. quā t̄m̄ istis diebus
 p̄p̄t scrupulosos z simplices vtilē esse non
 negam^o. Uellē nobis dicerēt austeriores il-
 li religionū cōfōres si q̄sisset aliq̄s ab Augu-
 stino. Ecce iubet pater vt nō loq̄mur i clau-
 stro. vt in gestibz corpis nos z p̄positos. vt i
 nutibz oclorū nos castos habeamus. His
 ne igit vt q̄sqs p̄traria hoz fecerit q̄ aliun-
 de ex christi libertate licerent. ille sit re^o ca-

piralis criminis. vis vt infernali etne mortis
 supplicio p̄tradat. Noui māsuētudinē ani-
 mi tui p̄ssime pater Augustine. noui pru-
 dentissimā discretōez tuā. quā audire mibi
 videoz respōdentē. z cū quodā horrore ani-
 mi ac fricatōe faciei dicentē. Absit hoc o fi-
 liū. qui vos iudicat dñs ē. Ego interim q̄s
 salubre est ddi monitū v̄l p̄siliū. Ego si illō
 trāsgredi cognouero disciplina regule erit
 sup vos que vos liberabit. Itaq̄ volo ad
 suaue iugū xp̄i teneriores vos adhuc qua-
 si iuuenes assuescere nō necare. erudire nō p̄-
 dere. Nec enim tali viro digna responsio
 ¶ Proinde ne q̄d scrupulositatis hercat q̄n
 radicit^o extirpet. queram^o a nobis ip̄is. quid
 addit obligatio regularis ad christi fuitu-
 rem. cui fuit summa ingenuitas ē. libtas z
 regnū. Ne q̄s etiā existimet velle nos culpa
 re disciplinā laudādo libertatē. ¶ Ad dicit. af-
 firmamus. hec regularis institutio mltum
 per omne modū. P̄tio q̄ ad penā ab ordi-
 ne aut supiore taratā religiosus trāsgressor
 etiā inuitus licite cogi p̄t. nō ita secularis.
 Habet hec rō locū i omni obligatōe politi-
 ca. vtputa in vniuersitate parisiēsi. Siqui
 dē cogi p̄t suus iurat^o ad multa faciēda. et
 si nō sub pena peccati mortalis in oibz que
 iurasse videt. sub penis tamē p̄ vniuersita-
 tē infligendis vsq̄ ad p̄uatiōem et reseca-
 tōnem inclusiue. vsq̄ etiā ad penas q̄ danē
 piuris. q̄s ille apud deū nulli^o p̄iurij re^o
 haberet. ¶ Porro z si foret hoc absq̄ culpa
 sua criminali nō tamē absq̄ causa. ip̄e ideo
 nec cōqueri neq̄ murmurare z obniti debe-
 ret. Hoc maxime verū est in politijs quoz
 finis immediat^o est bñ regulare homines in
 vita ciuilitz politica. i eis scz q̄ vite huic cor-
 pali defuiūt si finis est tēporalis. Et nōne
 mediū agēs aut ordinās ad illū finē vt tal^o
 est esse t̄pale debz. Propterea p̄ reatū pene
 eterne nō obligabit p̄nceps politic^o de per-
 se z p̄pe ad obfuarōem legis sue. vt talis ē.
 Sed i sacramentalibz z diuis exercitijs pl^o
 habet scrupulositatis. sicut ad finē iūpmuz
 directi^o et imediati^o ordiat. q̄s mltā sint
 in eis pl^o monitoria q̄s p̄cepta. sic in relig^o
 osis. ¶ Ampli^o scdo si religiosus p̄t̄p̄scrit
 regulā suā. z sui supioris auctoritatē. etiā in
 his que appellam^o monitoria. z p̄ q̄b̄ sola
 disciplina ordinis statuta. aut supioz est ar-
 bitrio derelicta. ille peccat ḡnter. q̄ z mo-
 nitū p̄tēnit ait Bern^o. z remediū. Quid aut
 sit p̄temnere sup̄ docuim^o. Itaq̄ si passim

D

De vita spirituali anime

et absque precepto quolibet ignorantie vel fragilitatis vel impotentie velo. sed per sola libidinis transgressiones que monita sunt. religiosus effrenis est ad omnia velut vinum ex secularibus. palam est quod preterit. presertim si super his ipse addiderit pertinaciam quam recuset disciplinam. Sic accipientium reorum illud Bernardus. et aliorum communitate dicentium talia esse criminalia si contemnant. vel si fiant ex contemptu. Carere autem habet contemptu qui ex fragilitate humana vel quadam leui curiositate frangunt silentium. aut talia agunt opposita his que monita sunt. Uel secundum Bernardum. facticia. precipue quod parati sunt ad disciplinam ordinis. si et dum illa iuste requirunt ab eis conformiter ad regulam institutionem et consuetudinem bonam in talibus obferunt. Nos ideo frones sic moderamus. quod non liceat abbati seuerius iusto propter regulam et consuetudinem punire talium monitorum transgressores. Multo minus in vniuersitatibus et collegiis ceterisque politis. nam in talibus consuetudo legem facit. Iuxta hoc videre est quali reatu stringunt transgressores ieiuniorum ab ecclesia institutorum horarum canonicarum et festorum et sabbatum. Et si per libitum preter latus absque consensu subditorum imponere eis iuga magna festorum aut aliorum exercitiorum spiritum alium preter manifestam utilitatem et necessitatem cultus dei per loco et tempore. Sic absque consensu occidentalium non fuissent apud suos sacerdotes interdicta matrimonium. Nam orientales quod dissenserunt ipsi ut nubant licet. ita de plurimis in quolibet politia. Rursus tercio religiosus. quod non sibi soli vivit sed ceteris tam benefactoribus vivis et mortuis quibus consociatur et coadiutoribus suis. Reliquum est ut ipse regularis vivat sub iugo quadam obligate cum ceteris. alioquin scandalizaret suos. et ita melius esset ei ut suspenderet mola asinaria secularium negotiorum ad collum suum. et demergeret in profundum maris angustie et tribulationis. Nec societas et hoc scandalum periculum faciunt ut sedulo aliquo facere vel omittere teneatur. Potest insuper astrigi per bono totum communitatis religionis ad aliquo que si solus esset libera mente respiceret. Quid mirum dereliquo quando ipse princeps secularis preter quadam ex subditis inuitos ad aliquo appellere per manifesta necessitate communitatis. Ita in vniuersitatibus et collegiis. Ex hoc preter silentium frangere erit in casu scandalum grade delictum. aut si aliquid talium offensarum alium de leuium. dum nouit vel tota religio inde turbatur. ita ut negligendo minima ipse religionis vigor paulatim decidat

et in magnis etiam totus abscedat. Terz est itaque quod apud Salustium dicitur Julius cesar. In maxima fortuna minima est licentia. Sic in maximis viris vel ordine vel scititate vel gradu subleuatis tanquam positus in exempla aliorum multa quibus non licent in publico saltem. que alium de vel in occulto liceret. Sic forte carthusien. absque peccato mortali in casibus multis posset vti carnibus si solus habet posset. et si paratum est cor eius discipline ordinis subiaccere. hunc tamen ronabiliter dicitur tunc copescere et scandalum formido et aliorum prospectus. Propterea puniuntur tanta seueritate defectus qui sunt circa mysteria sacrorum maxime in missa tractando hostiam sacrosanctam et indumentis mysticis ornando se. quibus illic possit negligetia surrepere venialis non mortalis. sed ita placuit scandalum sedare seueritate vindicte. Quod si quis ex sacerdotibus dixerit quo pacto potuit absque consensu proprio fieri super se statutum ne matrimonio iugeret. Rndemus quod neque hoc factum est. Sed si querit imputet sibi qui talem statum sponte delegerit. Quis cogebat eum sed quis cogere poterat. Nullus si non forte ne cessitas publica aut reuelatio diuina aut culpa propria que sic arceri merebatur accessisset. ante votum libertas. propter facta est necessitas. Quod si dixerit itez quod consensus mutuus viri ad feminam facit matrimonium de iure naturali. Constitutio igitur pure positina que pacto valuit inuvalidare ius illud. sed neque inquit expressit queque voti. Rndemus ad vltimum quod non solum votum sed votum solennizauit per ordinis susceptores. si nesciuit sciat. At si per modum turbat quosdam ex doctoribus nominari Durandum. Dicimus autem ex hoc sic incidit quod ecclesia vel habuit hoc ex inspiratoe spiritus sancti a quo regitur. vel quod consensus in christum quodammodo politicus est subest autoritati superioris. quod obre potuit ex certa necessitate prohiberi ne fieret et inuvalidari si fieret. Hoc in aliis consensibus politicis venditionum et emptionum palam constat. Sed ad rez nostras redeo. Dicimus quod monita salutaria sunt in religionibus. quibus adhibentur pene temporales ut seruentur. Que est hec religio. opponet aliis velle homines timore non filiali sed plane seruili ad obsequium diuinum trahere. Rndemus quod nemo repete fit summus. a timore seruili accipit filialis. Quin etiam timor iste seruilis radicaliter est filialis ex voto primo quod ex charitate supponit peccasse. Ob hoc non absurdum mihi videtur si dicantur actus inde pullulantes etiam dum

p hora solo timore discipline plene lauda-
biles esse et suo premio non carere. Tulnerat
adest alijs / horret manu medici / timet ce-
deredoloribz / postulat vt liget. et si postmo-
du ipeligar reclamet / et nertus excutere sa-
tagit. sanat tñ et laudat. sibi quoqz sua neces-
sitas in iocunditate vltroica mutat. ¶ Sū
murmurantes adhuc alijs audire videoz
ex his qz potestate habere sup alios. et ipi ni-
hil subijci gloriant. Tu tota inqunt supio-
rum autoritate in subditos enervas. eis su-
per alios qd relinquis? Tu subide magna
et libera inobediētie via pandis qua in tan-
ta punitate puaricatōnū artare debueras. De-
nig ex h multiloquio tuo / ex inuolutōe sen-
tentiarz sermonibz imperit / nihilū magz qz
antea docti sum? / dū ad ptielaria veniedū
est. ¶ Audiant qz tales sunt ex ecclia pasto-
re ecclie. nō dñantes aut in clero sed forma fa-
cti gregz / et illud dñi p Ezechiele imprope-
riū. Vos cū austeritate impabatis eis. Il-
lud quoqz xpi. Imponūt onera gūia et im-
portabilia etc. Intelligāt tandē esse pceptū
omnibz vt nihil addat aut diminuat ex ver-
bis dei si se velint audiri. Audiat pmo do-
minū in lege sua / et id qd audierint tanqz p-
cones et interptes alijs min? instructis de-
nūcient. nō sua s; dei autoritate. Ita demū
qz eos spernet deū spernet / eterneqz mortz re-
um se faciet. Uex in ceteris qz christi lege ne-
quaqz firmata sunt. qz pterea magis ad ciui-
litatē hui? vite pficiunt / statuāt ipi qz statuē-
da vtilit agnouerit. Ita qz statuta hec inqz
tū sua sunt haberi velint quasi monita et fa-
cticia. quoz ifirmi trāsgressores tpali non
eterna mulctatōe plectēdi sint. Ceterz palo-
gizant qz sic argumētant. Non est ptas nisi
a deo. et quicqd pcepim? vice dei pcepim?
qz qd iubemus in terris illud approbat de-
us in cel. Nā igit pcepta nra diuina sunt et
paris ad euāgelii autoritatis. ¶ Plane sic
cluderet quicqz pnceps etiā paganus se
ipm hre autoritatē etne vite et mortz. Sic
cluderet ois licentiat? in theologia et de-
cretis se hre potestate iterptādi sacra septu-
ram et iura. nō solū scholastice sed et doctri-
naliter. s; et aplica autoritate. Sic libri oēs
ab ecclia approbati omnes essent articli fi-
dei sicut biblia. ¶ Fatemur itaqz datā ptatē
et pncipibz ptatem a deo. sed refert qualitē et
qlem. Doccāt nos exēpla positā licentiādo i
theologia et decretis. datā a papā autoritas.
qz autoritas? exponēdi et interpretandi sa-

crā scripturā. nō tñ vt expositio illa sit auto-
ritas aplica / sed est declaratio qdā mgtalis
et scholastica Libros scōz approbat eccle-
sia. nō tamē vt robur autoritatis teneāt par-
ad eccliam / s; vt sciant in multis esse vtilēs
ad edificatōem Non sec? est i pposito. Pre-
lati siqdem et pncipes habēt autoritatem a
deo regēdi populū suūz p leges et instituta
vltra leges diuinit? inspiratas. nō qz leges
sue et institutōes cōfende sunt diuine. sed reci-
piēde sunt vt salubria monita / nec leuēt pte-
nēda Alioquin trāsgressio penā habz / nō
qlēlibet sed qualē possibile fasqz est hoies i-
fligere. Propterea cludim? maiores deberi
obediētiā ptatis et pncipibz / et eis i quibz
sūt solū velut pcedēs et nūciū / qz i ill q suo re-
licta sunt arbitrio statuēda. Exēplū mani-
festū est in pcomibz denūciantibz pplo legē
regis. ¶ Nouissime qz inculpant nos tanqz
dilatem? via inobediētie. qz insup nihil edo-
cemus. Virū nil accidit. Quid enī vel di-
ci vt scribi vt fieri pōt a calūnijs alienum?
Scim? qz reprobis etiā oia coopant in ma-
lū. oibz abutunt. oia in laqos et decipulas
pedibz suis vertūt. Nihilomin? solē et plu-
uias null? dicet inutiles. qz ex eoz actiōe fi-
cut germināt vtilēs plātē. Ita plures infer-
tiles pullulāt. nec flos vineaz ideo ex termi-
nādus est / qz bufones necat. Plane malus
tā laxo qz stricto fune laborat / iuxta vbum
flacci. h est / i malū suū trahit doctrinā tā la-
xam qz strictā in moribz. ¶ Deide mlto mi-
nus amiramur / dū dicūt se nihil a nro mul-
tiloquio doceri nos noui nihil attulisse. Ex-
cusāt me pfunditas materie quā Aug? taz
pspicax doctor qdā loco dicit. aut non aut
vixi hac vita attingibile. Consolat me p-
terea dictū cuiusdā hismenij a Hiero. repe-
titū. Dibi cecini et musis. et si nemo ali? au-
dierit. qz de nonnullis aliter spero. Nos
alios vo qz oculos mentis et corpis obuol-
uit crassa nubes desiderioz et fantasiarz car-
naliū. qz nō schola sed dischola. vanitas nō
vitas placet. quos cure iuges vicioseqz cō-
fundūt. nūqz expecto vt aliqd tenue. aliqd
eleuatū et resolutū accipiāt. nō si ipm etiā so-
lem digito vt aiunt pdiderimus. ¶ Neqz tñ
vsurpo mihi tale aliqd tradidisse quod ab
alijs dictū nō sit pri?. Hoc ego poti? i lau-
dē mihi deputato / qd dicta scōz et docēnā
que p mūis est in ore et cordibz hominū. me
is verbis explicui / et veritatis lucidā sentē-
tiam quasi de qdā inuolutro fumoso discor-

Lentilogium

diū verborū feci splēdescere. dicā modesti⁹
facere conat⁹ sum. Quod an p̄fecerim illoz
sit iudiciū q̄ p̄spicaciores viūus habēt. cui
p̄cipue iclīte p̄ceptor. cui sicut p̄fatiuncule
inītiū. ita finem hui⁹ opis dedicam⁹

Finitū est hoc opus Anno dñi
Mcccclxii. die. xv. Januarij

Lū in prologo tra

ctatus p̄cedentis pollicitus sit cācellarius
se tres p̄tes traditurū. z nō nisi vnā absolue
rit. nō videt ali⁹ tractatus ueniēt⁹ p̄ scda
p̄te subūigi posse q̄ centilogiū ei⁹ de impul
sibz. id quod dephēdi p̄t ex s̄bis ei⁹ q̄ legun
tur in tractatu octauo sup Magnificat p̄ti
tione p̄ma circa finē. i hūc modū. Discipu
lus. Venit in recordatōem illd̄ scriptū tuū
p̄ sex lectōes vbi dictū apli tractās. In ip
so viuim⁹ mouemur z sum⁹ / distinxisti q̄
druplicē vitā spūs. Porro de motu z statu
nro i do p̄stolabāt aliq̄ s̄monē. Hūc adue
nit occasio loq̄ de motibz impulsū bonoz
et maloz dū nūc impulsos z depulsos susce
pit z tremiscēs moriētū terra / velut in q̄dā
statōis serene sinu. ¶ Aḡ Lentilogiū acci
pies seorsum de impulsibz / cras p̄trea duz
suppetit hora plīma rursus me loq̄nte et te
auscultante de bo noz p̄tra malozū angelo
rū officio q̄ctus accipies.

Lentilogiū de impul

sibus mgrī Johis d̄ gerson. cācel. parisiē.

U Eposuit potē

tes de sede z exaltant hūiles
Lentilogiū de impulsibz q̄bz
nūc potētes deponūt. nunc
exaltant hūiles / traditur⁹ sum. mouet text⁹
nī de cātico marie. mouet z illd̄ qd̄ ab ap̄lo
positū p̄dē tractauim⁹ In deo viuim⁹ / mo
uemur z sum⁹. Dictū fuit p̄ sex lectōnes de
vita q̄druplici q̄ ad s̄bū viuim⁹. Dicem⁹
nunc i ocio de motibz. q̄bz cognitis q̄es ci
tius inotescit / quā denotat s̄bū sum⁹. Sic
navigatōe fluctuaga / venim⁹ ad portū
solidū. sic ex pegrinatōis ambulatōe ciuita
tis termin⁹ expensat. Loq̄mur p̄ decades
decē verborū seu theorematū aut nomīaz
Et in p̄mis docebimus qd̄ sit impulsus.

Decas prima

i Impulsus nomen pus impositus
fuisse a motu locali tāq̄ notiori sē

sibus / sed trāslatū tāq̄ ad oēs alias motū
nes. ¶ Impulsus nomē p̄ncipali⁹ ip̄ositus
fuisse motibz violētis q̄ naturalibz. sed ex
tendit aliq̄n etiā ad motiōes z naturales et
p̄ternaturales / aut sup̄naturales atq̄ volū
tarias. ¶ Impulsus nomē cū distiguit pro
prie captū / cōtractum esse ad p̄tiginē / mo
tus locales violētos. Sed extēdit ad ip̄os
z alios motus etiā nō locales vt dictū est.
quales tū sub tropo distigunt i tres. circu
larē / rectū et obliquū. ¶ Impulsus nomen
dicere large omnē motōem / cui⁹ terminus
aut p̄uatio q̄es noiāf. que duo dant̄ itelligi
in cantico marie. Deposuit potētes de sede
Deposuit ad motū / sedes p̄tinet ad q̄ctem
¶ Impulsus nomē z q̄ctis oppositē phos
agnomisse. q̄z allegat apls dictū egregium
loq̄ns atheniētibz de deo. in ip̄o viuim⁹ mo
uemur z sum⁹. spectat ly sum⁹ ad q̄ctē z sta
bilitatē. ¶ Impulsus nomē extēdi posse q̄
tis imprope valde ad omnē mutatōem eti
am qualis ē creatio / vl̄ aer⁹ subita illumia
tio. ¶ Impulsus nomē extēdi posse s̄z ip̄o
p̄rūssime ad omnē opatōem quālibz intrin
secā z imanentē ita nō h̄re q̄ctē (marie i crea
tur) oppositā. Sic dicrem⁹ q̄ oīs res po
sita in loco suo naturali / se p̄mit z impellit
quodā mō in ip̄m. imo sic dicit phs q̄ deus
vnica opatōe summe delectat. q̄libet insup
res isto mō p̄pter suam opatiōem facta est.
sicut p̄pter sue p̄fectōis p̄suatōem si h̄z. vel
acq̄sītōem si n̄ habz. ¶ Impulsus nomē sic
extensum significare tē p̄fectiōē p̄ modum
q̄ctis in suo loco. q̄ p̄ modū mot⁹ ad suum
locū nō habitū. Est enī imp̄fectiōis in rebz
creatis q̄ in suis loc⁹ nō valeat imobili pō
dere se locare. Solus de⁹ est hmōi sicut so
lus est esse necesse / solus in seip̄o sicut in lo
co p̄po. nec auelli p̄t inde nec mutari. Se
cus de q̄libet creatura ad diuinā potentiaz
p̄parata. ¶ Impulsus nomē sic extēsum cō
ueniētē accipi de formatōe creaturaz p̄ di
uinā sapientiā. que ideo oībz mobilibz dici
tur mobilior. q̄ attingere a fine vsq̄ ad finē
fortiterq̄ disponere oīa suauit / in nūero pō
dere z mensura p̄dicat. ¶ Impulsus nomē
sic extensuz cui libz creature adaptari posse
z eo p̄fectius q̄ de p̄fectiōibus secūdis am
plius p̄cipiant z abūdanti⁹ suscipiant.

Decas secūda

c Reaturas eo plus suscipit de ipul
su diuino quo p̄fectiores sunt pl⁹